

Achtste jaargang, 2020,
nr. 11 (november)

Bron: <https://www.toychamp.nl/kaart-van-europa-cito-300st-xxl>

Rechtspraak Europa

In één klik verbonden met Europa

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU). De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBvR). Kernredactie: Joanne Bik, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Roel Andrea, Jos Beckers, Anouk Biersteker, Dorien Boessenkool, Anne-Marie ten Bosch, Stella van Gennip, Nicolien Keereweer, Nadine Laatsch, Maarten Lut, Suus Pesch, Judith van Riel, Charlotte Roseboom en Nynke Veenstra.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op de [website van de rechtspraak](#) (inclusief archief), en op [Intro Europees recht](#) (alleen intern).

Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Inhoud

Inhoud	2
Leeswijzer	4
 Deel I - Rechtspraak	 5
Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B – C)	7
Asiel, migratie en burgerschap (B – V)	13
Belastingen	20
Belastingen, btw (Fi – S)	22
Belastingen, douane en tariefindeling (B – Fi).....	27
Belastingen, vennootschappen en vrij verkeer kapitaal (Fi)	29
Beroepskwalificaties	30
Brexit	31
Consumenten (C)	32
COVID-19	33
Detentie, politiebehandeling en onderzoek (S).....	34
Diensten, elektronische communicatiediensten (C - B)	37
Discriminatie	38
E-commerce.....	38
Eigendomsrecht (B – S).....	39
Energiemarkt	39
Erfrecht (C).....	40
Europese monetaire Unie	41
Europese subsidies (B - S)	41
Familielieven en familierecht (Fa – SZ).....	43
Financiële diensten en markten (B – S)	44
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	45
Gewasbeschermingsmiddelen	46
Gezondheid, geneesmiddelen	47
Godsdienstvrijheid	48
Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen.....	49
Handel en anti-dumping	49
IE - Intellectuele eigendom	50
Insolventie.....	53
IPR	53
Kansspelen	56

Landbouw en visserij.....	57
Levensmiddelen en etikettering	58
Levenslang	59
LHBT-rechten	59
Luchtvaart	60
Mededinging en marktmisbruik.....	61
Milieu, natuur, duurzame energie (B – C)	63
Ne bis in idem (B – S)	65
Onderwijs	67
Onschuldpresumptie	68
Overlevering en uitlevering	69
Prejudiciële procedure HvJ	69
Privacy en persoonsgegevens.....	69
Procesrecht en recht op eerlijk proces	72
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht.....	74
Rechtsstaat en rechterlijke macht	78
Recht op leven	80
Rechtsbeginselen EU	81
Staatsteun	81
Strafrecht	84
Terrorisme.....	84
Toegang tot documenten	84
Vennootschapsrecht	85
Vervoer	85
Verzekeringen	86
Vrij verkeer.....	87
Vrijheid van meningsuiting, persvrijheid	87
Vrijheid van vereniging.....	90
Vrijheid van verplaatsing	91
Deel II - Algemeen	92
Algemeen	92
Cursus en opleiding.....	92
Nieuwsbrieven.....	93
NL zaken bij het HvJEU.....	95
NL zaken bij het EHRM	109

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven "bladwijzers", de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.
- In de index is tussen haakjes aangegeven voor welke rechtsgebieden de informatie relevant is: Bestuursrecht (B), Civiel recht (C), Familierecht (Fa), Fiscaal recht (Fi), Strafrecht (S), Vreemdelingenrecht (V)

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I - Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 1 oktober 2020 – gevoegde zaken C-155/19 en C-156/19 – FIGC en Consorzio Ge.Se.Av. – Italië – ECLI:EU:C:20:775 – conclusie

Nationale sportbond – Publiekrechtelijke instelling?

Richtlijn 2014/24/EU. In zijn arrest van 11 september 2019 heeft het Hof onderzocht of een nationaal olympisch comité (namelijk het Italiaanse) „overheidszeggenschap” uitoefende over twee sportbonden van het betreffende land „met het oog op hun indeling [...] in ofwel de sector van de overheid ofwel de sector van de [instellingen zonder winstoogmerk] ten behoeve van huishoudens” overeenkomstig de voorschriften van het Europees systeem van rekeningen.

De Italiaanse Raad van state stelt het Hof nu twee inhoudelijk identieke prejudiciële vragen over datzelfde onderwerp, ditmaal niet vanuit boekhoudkundig oogpunt maar vanuit het oogpunt van het plaatsen van overheidsopdrachten. In de hoofdgedingen moet worden opgehelderd of de Italiaanse voetbalbond (FIGC) is opgericht met het specifieke doel te voorzien in behoeften van algemeen belang en, zo ja, of het Italiaans olympisch comité zeggenschap uitoefent over het beheer van de FIGC.

Afhankelijk van het antwoord op die vragen valt een door de FIGC gesloten overeenkomst als die welke in de hoofdgedingen aan de orde is, mogelijkwerijs onder de procedures zoals vastgesteld in richtlijn 2014/24/EU en in de nationale bepalingen die deze richtlijn omzetten in nationaal recht. Dat is echter alleen het geval als nationale sportbonden, bij het plaatsen van opdrachten voor werken, leveringen of diensten die een bepaalde drempel overschrijden, publiekrechtelijke instellingen in de zin van richtlijn 2014/24 zijn en kunnen worden aangemerkt als aanbestedende dienst.

A-G: Overeenkomstig artikel 2, lid 1, punt 4, onder a), van richtlijn 2014/24/EU kan een nationale sportbond worden aangemerkt als publiekrechtelijke instelling indien deze niet alleen rechtspersoonlijkheid bezit, maar ook is opgericht voor het specifieke doel te voorzien in andere behoeften van algemeen belang dan die van industriële of commerciële aard en zijn beheer onder toezicht staat van een ander publiekrechtelijk lichaam, zoals een nationaal olympisch comité waaraan het recht van een lidstaat die status verleent.

De nationale rechter kan tot de slotsom komen dat nationale sportbonden voorzien in andere behoeften van algemeen belang dan die van industriële of commerciële aard, wanneer de publieke taken die zij in de vorm van een monopolie krachtens het recht krijgen toebedeeld en die de bestaansreden van deze non-profitorganisaties zijn, de wezenlijke kern van hun werkzaamheden vormen, hetgeen impliceert dat hun overige activiteiten louter instrumenteel zijn ten opzichte van die taken. In dit verband is het niet van belang of de nationale sportbond financieel zelfvoorzienend is dan wel afhankelijk is van overheidsbijdragen.

Om te bepalen of een overheidsinstantie zoals het nationaal olympisch comité dat in het hoofdgeding aan de orde is, toezicht uitoefent op nationale sportbonden, moet de nationale rechter een algehele beoordeling verrichten van de bevoegdheden die dat comité heeft met betrekking tot het beheer van die sportbonden. Factoren die kunnen worden aangemerkt als aanwijzingen waaruit in beginsel blijkt dat er sprake is van toezichtsbevoegdheden van het nationaal olympisch comité zijn het feit dat het nationaal olympisch comité:

- nationale sportbonden, na goedkeuring van hun statuten, erkenning voor sportdoeleinden verleent en die erkenning eventueel kan intrekken;*
- richtsnoeren kan geven en besluiten kan nemen over de publieke activiteiten van nationale sportbonden;*
- nationale sportbonden kan verplichten om de algemene bepalingen en de richtsnoeren en besluiten van het nationaal olympisch comité na te leven en bij ernstige onregelmatigheden in het beheer of ernstige schendingen van het sportrecht die sportbonden onder toezicht kan plaatsen;*

- *permanent toezicht houdt op het functioneren van nationale sportbonden;*
- *de begroting, het activiteitenprogramma en de jaarrekening van nationale sportbonden goedkeurt en auditeurs kan benoemen die het (eventueel met een meerderheid in het college van auditeurs) vertegenwoordigen in de organen van nationale sportbonden.*

De omstandigheid dat de vertegenwoordigers van nationale sportbonden een gekwalificeerde of zelfs meerderheidsdeelneming hebben in de organen van het nationaal olympisch comité, staat er niet aan in de weg dat die sportbonden worden aangemerkt als publiekrechtelijke instellingen die onder toezicht van dat comité staan.

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 22 oktober 2020 – zaak C-537/19 – Commissie/Oostenrijk – ECLI:EU:C:2020:850 – [conclusie](#)

Overeenkomst tussen overheidsentiteit en particuliere onderneming inzake verhuur van een nog te bouwen gebouw

Richtlijn 2004/18/EG. De Commissie verwijt Oostenrijk niet-nakoming van richtlijn 2004/18/EG omdat een aan de stad Wenen verbonden overheidsentiteit op 25 mei 2012, zonder de voorschriften van die richtlijn in acht te nemen, met een particuliere onderneming een overeenkomst betreffende een overheidsopdracht voor werken heeft gesloten, die door de ondertekenaars is gekwalificeerd als een huurovereenkomst, voor de oprichting van een kantoorgebouw genaamd „Gate 2” op een terrein van die onderneming.

De Commissie baseert zich op een aantal elementen waaruit naar haar oordeel duidelijk blijkt dat Wiener Wohnen (wier hoedanigheid van aanbestedende dienst niet wordt betwist) een beslissende invloed heeft uitgeoefend op het ontwerp en de uitvoering van het gebouw „Gate 2”. Uit deze premisse leidt de Commissie af dat hoewel de overeenkomst door de partijen is gesloten als een huurovereenkomst, het feitelijk gaat om een overheidsopdracht voor de uitvoering van werken waarvan de waarde hoger is dan de in richtlijn 2004/18 vastgestelde minimumdrempel.

De Republiek Oostenrijk verwerpt de stelling van de Commissie, aangezien volgens haar artikel 16, onder a), van richtlijn 2004/18 van toepassing is, welke bepaling overheidsopdrachten betreffende de huur van gebouwen uitsluit van de aanbestedingsprocedures waarin de richtlijn voorziet.

A-G: adviseert te verklaren dat Oostenrijk de verplichtingen niet is nagekomen die op haar rusten krachtens de artikelen 2 en 28 en artikel 35, lid 2, van richtlijn 2004/18 EG, doordat Stadt Wien-Wiener Wohnen bij overeenkomst van 25 mei 2012 de opdracht voor het kantoorgebouw aan de Guglgasse 2-4 in Wenen onderhands heeft gegund zonder een aankondiging van die opdracht te publiceren en zonder een openbare aanbestedingsprocedure uit te schrijven.

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 29 oktober 2020 – zaak C-862/19 P – Tsjechische Republiek/Commissie – ECLI:EU:C:2020:877 – [conclusie](#)

Europees Sociaal Fonds (ESF) – Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) – Gedeeltelijke nietigverklaring steun voor operationele programma’s in Tsjechië – Overheidsopdrachten

Samenvatting onder: [Europese subsidies](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Zweden – 29 oktober 2020 – [zaak C- 461/20 Advania - Sverige et Kammarkollegiet*](#)

Overheidsopdrachten - Faillissement

Richtlijn 2014/24/EU. Vraag is of de nieuwe aannemer kan worden geacht in de positie van de aanvankelijke aannemer - die failliet is verklaard - te zijn getreden zodat er geen nieuwe aanbestedingsprocedure hoeft te worden uitgeschreven?

LITERATUUR

A.B.B. Gelderman, Meer duidelijkheid over horizontale samenwerking tussen aanbestedende diensten? in: *TA 2020/86*

Er is grote rechtsonzekerheid over in hoeverre de aanbestedingsregels moeten worden toegepast op opdrachten tussen entiteiten in de openbare sector. Het HvJEU heeft meer duidelijk verschaft.

OVERIG

Rapport over uitzonderen sociaal domein opdrachten van Europese aanbestedingsrichtlijnen (*ECER*)

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B – C)

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – Napotnik t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [33139/13](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD003313913](#)

Verbod op discriminatie – Diplomate terugroepen wegens zwangerschap levert geen schending op

Artikel 1, Twaalfde Protocol EVRM. Klaagster is een Roemeense diplomate, destijds gestationeerd in Ljubljana, Slovenië, en aldaar (eind)verantwoordelijk voor de consulaire dienstverlening. Klaagster was gedurende de zwangerschap van haar eerste kind afwezig van november 2007 tot februari 2008, deels met ziekteverlof, op voorschrift van haar arts, en deels wegens vakantieverlof. Gedurende deze periode werden verzoeken om consulaire bijstand doorverwezen naar buurlanden. Toen klaagster in juni 2008 met zwangerschapsverlof ging, werd voor haar een vervanger aangesteld. Toen klaagster in januari 2009 bij het ministerie van buitenlandse zaken meldde dat zij opnieuw zwanger was werd zij teruggeroepen naar Boekarest. Volgens klaagster is dat op discriminatoire gronden geschied. In de door haar tegen het ministerie gevoerde civiele procedure is zij tot in hoogste instantie in het ongelijk gesteld.

EHRM: Klaagster is anders behandeld op basis van haar geslacht, maar daaraan lagen gerechtvaardigde redenen ten grondslag. Het besluit om klaagster terug te roepen werd gemotiveerd door te verwachten afwezigheid wegens artsbezoek en zwangerschapsverlof en de – mede gelet op de gang van zaken rond de eerste zwangerschap en de aard van klaagsters werkzaamheden – te verwachten consequenties daarvan voor de consulaire dienstverlening voor in Slovenië woonachtige Roemenen. De verandering in klaagster werkzaamheden als gevolg van de terugroeping kan niet worden gelijkgesteld aan het verlies van een dienstbetrekking. Uit het feit dat zij nadien meermaals promotie heeft gemaakt volgt bovendien dat zij op de langere termijn geen negatieve gevolgen heeft ondervonden in haar diplomatieke carrière. Verder is van belang dat de terugroeping, zoals ook de nationale rechters hebben geoordeeld, geen disciplinaire achtergrond had. Geen schending van art. 1, twaalfde protocol EVRM.

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – B. t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [78630/12](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD007863012](#)

Gelijke behandeling – Weduwnaarspensioen – Family life – Protocolen bij Verdrag

Artikel 14 EVRM. Artikel 8 EVRM. Het beginsel van gelijke behandeling is ook vastgelegd in de Zwitserse grondwet. Een wet uit 1948 bepaalt echter dat een weduwnaarspensioen stopt als het jongste kind meerderjarig wordt, terwijl de uitkering van een weduwe dan nog doorloopt.

Het hof herhaalt dat het EVRM een 'living instrument' is, dat moet worden geïnterpreteerd naar de huidige omstandigheden. De veronderstelling dat de man financieel voor zijn echtgenote zal zorgen, vooral als er kinderen zijn, gaat niet langer op en kan het verschil in behandeling niet rechtvaardigen. Slechts zeer zwaarwegende redenen zouden de ongelijke behandeling kunnen rechtvaardigen, en die zijn niet aangevoerd.

Het recht op eerbiediging van het familie- en gezinsleven is eveneens in het geding omdat het doel van het weduwnaars-/weduwenpensioen is de achtergebleven partner in staat te stellen het gezinsleven te organiseren. Nadat zijn vrouw bij een verkeersongeval om het leven was gekomen heeft klager hun jonge kinderen alleen opgevoed en heeft zijn carrière niet kunnen voortzetten. Nu is hij eind vijftig, en zal na 16 jaar niet gemakkelijk kunnen terugkeren op de arbeidsmarkt. Niet valt in te zien waarom de situatie voor hem minder moeilijk zou zijn dan voor een weduwe. Derhalve schending van artikel 14 EVRM en artikel 8 EVRM.

Overigens gaf de Zwitserse rechter in het EHRM een aparte opinie, waarin zij aandacht vraagt voor de betekenis van de Protocollen bij de interpretatie van het Verdrag. Het EHRM vervult in deze zaak immers in feite weer de rol van 'hoogste rechter in sociale-verzekeringss kwesties', jegens een lidstaat die het 1^e Protocol niet heeft ondertekend. Rechter Keller stemde wel mee met de meerderheid omdat de verschillende behandeling van weduwen en weduwnaars tegenwoordig niet meer te rechtvaardigen is.

HvJ – ARREST – 6 oktober 2020 – zaak C-181/19 – Jobcenter Krefeld – Grote Kamer – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:794 – persbericht – conclusie – arrest

Unieburger - Verlies hoedanigheid werknemer – Verblijfsrecht – Recht op sociale bijstand

Samenvatting onder: Asiel, migratie en burgerschap

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-644/19 – Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu e.a. – Roemenië - ECLI:EU:C:2020:810 – geen conclusie – arrest

Gelijke behandeling in arbeid en beroep - Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd - Docenten academische instelling – Onderscheid na bereiken pensioenleeftijd

Richtlijn 2000/78/EG. Richtlijn 1999/70/EG. Door het EVV, de Unice en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake, Clausule 4. Het betreft en geding over de arbeidsvoorwaarden bij de Universiteit na het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd.

Hof: De artikelen 1 en 2 van richtlijn 2000/78/EG zijn niet van toepassing op een nationale regeling op grond waarvan uitsluitend de docenten van een academische instelling die tevens promotor zijn en die hun beroep na het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd bij die instelling blijven uitoefenen, hun vaste aanstelling als docent kunnen behouden, terwijl de docenten die geen promotor zijn met die instelling enkel arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd kunnen sluiten met een beloningssysteem dat inferieur is aan dat van docenten met een vaste aanstelling.

Clausule 4, punt 1, van de op 18 maart 1999 gesloten raamovereenkomst staat in de weg aan de toepassing van een nationale regeling op grond waarvan uitsluitend de docenten van een academische instelling die tevens promotor zijn en die hun beroep na het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd bij die instelling blijven uitoefenen, hun vaste aanstelling als docent kunnen behouden, terwijl de docenten die geen promotor zijn met die instelling enkel arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd kunnen sluiten met een beloningssysteem dat inferieur is aan dat van docenten met een vaste aanstelling, voor zover de eerste categorie docenten bestaat uit werknemers in vaste dienst die vergelijkbaar zijn met de werknemers uit de tweede categorie en het verschil in behandeling – dat met name betrekking heeft op de beloningsregeling – niet wordt gerechtvaardigd door een objectieve reden, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

HvJ – ARREST – 14 oktober 2020 – zaak C-681/18 – KG – Italië - ECLI:EU:C:2020:823 – conclusie – arrest

Uitzendarbeid - Tijdelijke tewerkstelling – Opeenvolgende arbeidsovereenkomsten bij dezelfde inlenende onderneming

Richtlijn 2008/104/EG. De onderhavige zaak biedt het Hof voor het eerst de gelegenheid om artikel 5, lid 5, van richtlijn 2008/104 betreffende uitzendarbeid uit te leggen. Meer in het bijzonder dient het Hof te verduidelijken of er in omstandigheden waarin een werknemer door een uitzendbureau in

dienst wordt genomen en als uitzendkracht bij dezelfde inlenende onderneming wordt aangesteld door middel van acht opeenvolgende overeenkomsten voor de terbeschikkingstelling van arbeidskrachten en zeventien verlengingen daarvan, sprake is van „achtereenvolgende opdrachten om de bepalingen van [die] richtlijn te omzeilen”.

Hof: Artikel 5, lid 5, eerste volzin, van richtlijn 2008/104/EG verzet zich niet tegen een nationale wettelijke regeling die geen grenzen stelt aan het aantal achtereenvolgende opdrachten van dezelfde uitzendkracht bij dezelfde inlenende onderneming, en die voor het rechtmatige gebruik van de terbeschikkingstelling van werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd niet de voorwaarde stelt dat er technische redenen of redenen in verband met vereisten op het gebied van de productie, de organisatie of vervanging van personeelsleden bestaan. Daarentegen moet deze bepaling ook aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzet dat een lidstaat geen enkele maatregel neemt om het tijdelijke karakter van uitzendarbeid te waarborgen, en dat een nationale regeling in geen enkele maatregel voorziet die voorkomt dat aan dezelfde uitzendkracht achtereenvolgende opdrachten bij dezelfde inlenende onderneming worden toevertrouwd om de bepalingen van richtlijn 2008/104 in haar geheel te omzeilen.

HvJ – ARREST – 29 oktober 2020 – zaak C-243/19 – Veselibas ministrija – Letland – ECLI:EU:C:2020:872 – persbericht – conclusie – arrest

Non-discriminatie – Grensoverschrijdende gezondheidszorg – Verzet tegen bloedtransfusie

Verordening (EG) nr. 883/2004. Richtlijn 2011/24/EU. Artikel 21 Handvest. A woont in Letland, is lid van Jehovah's Getuigen en verzet zich om die reden tegen bloedtransfusies, zelfs indien de betrokken operatie een levensreddende en essentiële medische behandeling vormt. A's zoon B is geboren met een cardiovasculaire aandoening, waarvan de behandeling een operatieve ingreep vereiste die in Letland kon worden uitgevoerd, maar alleen met een bloedtransfusie. A liet de operatie daarom in Polen uitvoeren (zonder bloedtransfusie). De Letse autoriteiten gaven daarvoor echter geen toestemming, omdat de operatie, op louter medische gronden, ook in Letland kon worden uitgevoerd. De vraag is dus of A recht heeft op terugbetaling door de Letse nationale gezondheidsdienst van (een deel van) de kosten van de in Polen uitgevoerde operatie. A is van mening dat hij indirect is gediscrimineerd op grond van godsdienst, omdat de meeste mensen en hun kinderen gebruik kunnen maken van de noodzakelijke gezondheidsdiensten zonder hun godsdienstige of morele overtuigingen geweld aan te doen.

Hof: De weigering door de lidstaat van aansluiting van een patiënt om voorafgaande toestemming te verlenen voor de vergoeding van de kosten van grensoverschrijdende gezondheidszorg wanneer in deze staat een doeltreffende ziekenhuisbehandeling beschikbaar is maar de gebruikte behandelingsmethode indruist tegen de geloofsovertuiging van de betrokkene, brengt een verschil in behandeling tot stand dat indirect is gebaseerd op godsdienst. Deze weigering is niet in strijd met het Unierecht indien zij objectief gerechtvaardigd wordt door een legitieme doelstelling die verband houdt met het behoud van gezondheidszorgcapaciteit of medische deskundigheid, en een passend en noodzakelijk middel vormt om dat doel te bereiken. (Bron: persbericht HvJ)

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 6 oktober 2020 – zaak C-344/19 – Radiotelevizija Slovenija – Grote Kamer – Slovenië – ECLI:EU:C:20:796 – conclusie

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 6 oktober 2020 – zaak C-580/19 – Stadt Offenbach am Main – Grote Kamer – Duitsland – ECLI:EU:C:20:797 – conclusie

Arbeidstijd Oproepdienst – Daadwerkelijke rust

Richtlijn 2003/88/EG. Onder welke voorwaarden kan de tijd die een werknemer tijdens oproepdiensten doorbrengt als arbeidstijd worden aangemerkt? Kan het begrip arbeidstijd in richtlijn 2003/88 zo ver worden opgerekt dat daaronder ook situaties vallen waarin de werknemer weliswaar niet „werkzaam” is, maar zich in een zodanige situatie bevindt dat hij geen daadwerkelijke rust kan genieten? En wat zijn de kenmerken van „daadwerkelijke rust” overeenkomstig de doelstellingen van bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemer in de zin van deze richtlijn? Is het voorstelbaar dat er „grijze gebieden” bestaan die voor de werknemer geen arbeidstijd, maar ook geen rusttijd vormen?

A-G: Artikel 2 van richtlijn 2003/88 moet aldus worden uitgelegd dat voor de kwalificatie van een periode van permanente bereikbaarheid als arbeidstijd dan wel als rusttijd, de beslissende factor de mate is waarin de werknemer wordt beperkt door de verplichtingen die uit de instructies van de werkgever voortvloeien, en met name het tijdsbestek waarbinnen hij op de oproep moet reageren.

Indien het tijdsbestek waarbinnen op de oproep moet worden gereageerd kort is, maar niet zo kort dat de werknemer volstrekt geen vrijheid heeft bij de keuze van de plaats waar hij de bereikbaarheidsperiode zal doorbrengen, kunnen aanvullende criteria in aanmerking worden genomen die als een geheel moeten worden onderzocht, waarbij rekening moet worden gehouden met het algehele effect dat alle voorwaarden voor de verwezenlijking van een stelsel van permanente bereikbaarheid op de rusttijd van de werknemer kunnen hebben.

Deze aanvullende criteria moeten kunnen worden teruggevoerd op de uitoefening van het gezag van de werkgever – en de daaraan gekoppelde ondergeschiktheid van de werknemer, de zwakkere partij van de dienstbetrekking – en mogen niet voortvloeien uit situaties die objectief buiten de invloedssfeer van de werkgever vallen.

Voorbeelden van dergelijke criteria zijn de handelingsruimte van de werknemer wanneer hij wordt opgeroepen, de gevolgen indien na een oproep te laat of geen actie wordt ondernomen, de noodzaak om specifieke werkkleding te dragen, de beschikking over een dienstvoertuig om de plaats van interventie te bereiken, het tijdstip en de duur van de bereikbaarheidsperiode, en de te verwachten frequentie van de interventies.

In de omstandigheden van de onderhavige zaak lijkt de periode van permanente bereikbaarheid van een werknemer die op een moeilijk toegankelijke plaats werkt, zonder dat de werkgever beperkingen aan zijn bewegingsvrijheid heeft gesteld, en die binnen een uur aan een oproep gehoor moet geven – onder voorbehoud van de door de nationale rechter op basis van de voornoemde criteria te verrichten feitelijke vaststellingen – niet als ‘arbeidstijd’ te kunnen worden aangemerkt.

Het feit dat de werknemer bepaalde perioden verblijft in een onderkomen vlak bij de plaats waar hij zijn arbeid verricht (een zendstation voor televisie-uitzendingen), aangezien het wegens de geografische kenmerken van de plaats voor hem onmogelijk (of heel moeilijk) is om elke dag naar huis terug te keren, is niet van invloed op de juridische aard van de periode van permanente bereikbaarheid.

Onder voorbehoud van de door de nationale rechter op basis van de voornoemde criteria te verrichten feitelijke vaststellingen, luidt het antwoord op de vorige vragen niet anders indien de betrokken plaats wegens de geografische kenmerken daarvan weinig mogelijkheden voor vrijetijdsactiviteiten biedt, en indien de werknemer aanzienlijke beperkingen ondervindt om zijn vrije tijd in te vullen of om zich met zijn eigen interesses bezig te houden (waarvan geen sprake zou zijn indien hij thuis zou wonen).

- A-G: Tijdsbestek om op oproep te reageren vormt beslissende factor bij kwalificatie van oproepdienst als ‘arbeidstijd’ ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 29 oktober 2020 – zaak C-804/19 P – Markt24 – Oostenrijk – [ECLI:EU:C:2020:875](#) – [conclusie](#)

Vordering tot betaling loon

Samenvatting onder: [IPR](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 13 oktober 2020 – zaak C-389/20 – [Tesorera General de la Seguridad Social](#)

Gelijke behandeling arbeid en beroep – Werkloosheidsuitkering – Huishoudelijk personeel

Richtlijn 2006/54/EG. Richtlijn 79/7/EEG. De vragen betreffen een Spaanse regeling volgens welke huishoudelijk personeel geen beroep kan doen op werkloosheidsuitkeringen, waarbij bijna 100% van het huishoudelijk personeel uit vrouwen bestaat.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 13 oktober 2020 – zaak C-372/20 - Finanzamt für den 8., 16. und 17. Bezirk in Wien

Gezinsuitkering – Ontwikkelingsmedewerkers

Verordening (EG) nr. 883/2004. Verordening (EG) nr. 987/2009. Verordening (EU) nr. 492/2011. Deze zaak gaat over het recht op Oostenrijkse gezinsuitkeringen voor een Duitse staatsburger gedurende haar werkzaamheden voor een Oostenrijkse hulporganisatie in Oeganda. Verzoekster is Duits onderdaan, haar echtgenoot is Braziliaans onderdaan. Hun drie kinderen hebben de Duitse nationaliteit. Vraag is o.a. of artikel 11, lid 3, onder e) van verordening 883/2004 ziet op een situatie waarin een werknemster die onderdaan is van een lidstaat waar zij en haar kinderen ook woonachtig zijn, met een in een andere lidstaat gevestigde werkgever een arbeidsverhouding als ontwikkelingswerker aangaat die volgens de wetgeving van de staat van vestiging onderworpen is aan het verplichte verzekeringsstelsel, en die werknemster door de werkgever na een trainingsperiode in de lidstaat van vestiging naar een derde land wordt uitgezonden en na de uitzending voor een periode van re-integratie weer in de lidstaat van vestiging verblijft?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 14 oktober 2020 – zaak C-411/20 - Familienkasse Niedersachsen-Bremen

Vrij verkeer en verblijf – Gezinsbijslagen – Drie maanden-eis

Verordening (EG) nr. 883/2004. Richtlijn 2004/38/EG. Verzoekster heeft samen met haar echtgenoot drie minderjarige kinderen, zij zijn allen Bulgaarse onderdanen. Sinds augustus 2019 wonen zij in Duitsland. Sinds 5 november 2019 werkt verzoekster bij Z-Service in loondienst. Eind oktober 2019 heeft verzoekster bij verweerster kinderbijslag aangevraagd. Dat verzoek is afgewezen omdat een onderdaan van een andere lidstaat de eerste drie maanden na vestiging van een woonplaats of gewone verblijfplaats in het binnenland geen recht op kinderbijslag heeft. Vraag is of artikel 24 van de richtlijn in de weg staat aan een nationale regeling volgens welke onderdanen van een andere lidstaat de eerste drie maanden na vestiging in Duitsland geen recht hebben op gezinsbijslagen, terwijl Duitse onderdanen daar wel recht op hebben?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 20 oktober 2020 – zaak C-405/20 - BVAEB

Gelijke behandeling arbeid en beroep – Ambtenarenpensioen

Richtlijn 2006/54/EG. Verzoekers hebben aangevoerd dat de voor hen geldende wettelijke regeling inzake verloning en pensioenen sinds 1995 bij voortduring zijn verslechterd. Het zou een schending opleveren van het Unierecht wegens indirecte discriminatie op grond van geslacht. Vraag is o.a. of de beperking van de temporele werkingssfeer van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen in casu toepassing vindt op de aanpassingsregelingen voor ambtenarenpensioenen?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 21 oktober 2020 – zaak C-426/20 - Luso Temp

Uitzendarbeid – Doorbetaalde vakantie in verhouding tot gewerkte tijd

Richtlijn 2008/104. Vraag is of de richtlijn zich verzet tegen een nationale regeling volgens welke uitzendkrachten alleen recht hebben op vakantie met behoud van loon en op vakantiegeld in verhouding tot de gewerkte tijd, terwijl het bij een werknemer die rechtstreeks in dienst is genomen niet in verhouding staat tot de gewerkte tijd (waardoor laatstgenoemde meer vakantiedagen en -geld krijgt)?

RECHTSPRAAK NL - CRvB – 22 oktober 2020 - [ECLI:NL:CRVB:2020:2609](#)

A1-verklaring Rijnvarenden

Verordening (EG) nr. 883/2004. Verordening (EEG) nr. 1408/71. Een Liechtensteinse werkgever heeft voor zijn in Nederland wonende Rijnvarenden aan de Svb het verzoek gedaan om te verklaren dat op hen de sociale verzekeringswetgeving van Liechtenstein van toepassing is. Omdat op het verzoek onverwijld moest worden beslist en op dat moment nog niet objectief kon worden vastgesteld dat betrokkenen geen substantieel gedeelte van hun werkzaamheden in hun woonland Nederland verrichtten, is door de Svb voorlopig de Nederlandse sociale verzekeringswetgeving van toepassing verklaard. Betrokkenen en hun werkgever waren het hier niet mee eens. Ook Liechtenstein heeft bezwaar gemaakt tegen deze voorlopige vaststelling. Vervolgens is Liechtenstein een dialoog- en bemiddelingsprocedure gestart als bedoeld in het Besluit A1 tegen de door de Svb bij de beslissing op bezwaar aan betrokkenen afgegeven A1-verklaringen, waarbij (nog steeds voorlopig) de Nederlandse sociale verzekeringswetgeving van toepassing is verklaard. Na onderzoek door Liechtenstein bij de Liechtensteinse werkgever is de dialoog- en bemiddelingsprocedure beëindigd en heeft Liechtenstein de bezwaren tegen de besluiten van de Svb ingetrokken.

De Raad oordeelt dat de Svb terecht op basis van de haar ter beschikking staande informatie mocht besluiten voorlopig de Nederlandse sociale verzekeringswetgeving van toepassing te verklaren. Daarbij zijn door de Svb terecht de Unierechtelijke procedurevoorschriften gevolgd door de andere werkataten te informeren. De Svb mocht van de Rijnvarenden verlangen dat onder meer de vaartijdenboeken zouden worden overgelegd. De arresten van de Hoge Raad 10 juli 2020, ECLI:NL:HR:2020:1150 e.a., waarin is beslist dat Unierechtelijke procedurevoorschriften niet behoeven te worden gevolgd bij Rijnvarenden omdat uitsluitend de Rijnvarendenovereenkomst geldt, zijn niet van toepassing. Bij het begin van de perioden in geschil was Liechtenstein namelijk geen partij bij de Rijnvarendenovereenkomst. Na intrekking van het bezwaar door Liechtenstein tegen de voorlopige vaststellingen van de Nederlandse sociale zekerheidswetgeving, staan die definitief vast. De Svb heeft Liechtenstein verzocht de aldaar betaalde sociale verzekeringspremies aan Nederland te betalen, zodat deze in Nederland kunnen worden verrekend.

RECHTSPRAAK NL – CRvB – 22 oktober 2020 - [ECLI:NL:CRVB:2020:2616](#)

Is de invoering periodeloonvergelijking in de WIA in overeenstemming met artikel 1 EP EVRM?

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM. De rechtbank wordt gevolgd in haar oordeel dat de invoering van de periodeloonvergelijking niet in strijd is met het nationale recht. Ook overigens bestaat geen aanleiding artikel 10a van het Schattingsbesluit buiten toepassing te laten. Het incidenteel hoger beroep van betrokkene slaagt dan ook niet. Betrokkene beschikte nog over een inkomen dat het toepasselijke sociaal minimum oversteeg. Dit inkomen was bovendien in hoogte vergelijkbaar met haar geïndexeerde maatmaninkomen. Bovendien was geen sprake van een definitief verlies van de uitkering omdat betrokkene bij een verlaging van haar inkomen weer recht op een WAOuitkering zou krijgen. Geen bijzondere omstandigheden. Artikel 1 van het Eerste Protocol is niet geschonden.

RECHTSPRAAK NL – CRvB – 17 september 2020 - [ECLI:NL:CRVB:2020:2215](#)

Weigering Anw nabestaandenuitkering na postmortale inseminatie niet discriminerend

Artikel 8 EVRM. Artikel 14 EVRM. Anw-nabestaandenuitkering terecht geweigerd. Postmortale inseminatie. Geen sprake van schending van de in artikel 14 van het EVRM en de andere genoemde verdragsartikelen opgenomen discriminatieverboden. Niet gebleken dat met de weigering om een nabestaandenuitkering toe te kennen een inmenging heeft plaatsgevonden in het gezinsleven van appellante.

De wetgever heeft, afgezien van de uitzondering in artikel 14, derde lid, van de Anw, voor situaties waarin de arbeidsgeschiedte nabestaande op het moment van overlijden van de verzekerde geen zorgplicht heeft voor zijn kind, geen recht op nabestaandenuitkering willen doen ontstaan, ongeacht de oorzaak van het ontbreken van die zorgplicht.

BREXIT

Kennisgeving EC over detachering van werknemers, 6 oktober 2020 (alleen in het Engels)

EHRM factsheets

- Trade union rights
- Work-related rights
- Legal professional privilege
- Slavery, servitude and forced labour
- Surveillance at workplace

OVERIG

Nederland voor EU-hof om pensioenregels voor buitenland (Europa-nu)

WIKI

Wiki Coördinatieverordeningen 1408/71 en 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen

Asiel, migratie en burgerschap (B – V)

EHRM – ARREST – 15 oktober 2020 – Muhammad en Muhammad t. Roemenië – Grote Kamer – persbericht – arrest (niveau 1) – 80982/12 – ECLI:CE:ECHR:2020:1015JUD008098212

Rechtsbijstand en recht op informatie bij procedure tot ongewenst verklaring - Geen toegang tot geheime documenten waaruit reden tot ongewenstverklaring blijkt

Artikel 1, Zevende protocol EVRM. Klagers hebben de Pakistaanse nationaliteit en kwamen op een studentenvisum Roemenië binnen. De Roemeense inlichtingendienst verzocht het Openbaar Ministerie om een verzoek te doen om de klagers ongewenst te verklaren en stuurde geheime (classified) documenten mee. Tijdens de gerechtelijke procedure meldden de klagers dat zij niet begrepen waarvoor zij opgeroepen waren, nu de oproep alleen wetsartikelen had genoemd. De rechter antwoordde dat de documenten in het dossier geheim waren. Het Openbaar Ministerie verzocht de klagers ongewenst te verklaren omdat zij hadden deelgenomen aan activiteiten die de nationale veiligheid konden ondermijnen. De rechter verklaarde hen ongewenst. De inlichtingendienst gaf vervolgens een persverklaring, waarin details en voorbeelden werden gegeven van activiteiten waarvan de klagers werden beschuldigd, alsook hun namen en details over hun studie.

EHRM: De klagers waren niet zodanig geïnformeerd over de beschuldigingen dat zij hun procedurele rechten effectief konden uitoefenen. De klagers beschikten tijdens de procedure in hoger beroep over het persbericht, maar het staat niet vast dat de feiten in het persbericht de basis vormden voor het verzoek tot ongewenstverklaring en een persbericht is geen afdoende manier om partijen in een juridisch geschil te voorzien van de nodige informatie om hun zaak te bepleiten. De nationale rechter had niet gevraagd of klagers wisten dat zij door een advocaat vertegenwoordigd konden worden en dat sommige advocaten het recht hadden de geheime documenten in te zien, hetgeen de procedurele waarborgen waarop klagers recht hadden teniet deed. Hoewel klagers later wel advocaten hadden, hadden deze niet het benodigde certificaat om de geheime documenten in te zien. De significante beperkingen voor de klagers zijn niet voldoende gecompenseerd in de nationale procedure om de essentie van hun rechten te bewaken. Schending van artikel 1, zevende protocol bij het EVRM.

- The case of Muhammad and Muhammad v. Romania: the first Grand Chamber judgment on article 1 of Protocol Nr. 7 ECHR (procedural safeguards with regard to expulsion of aliens) (strasbourgobservers)

EHRM – ARREST – 27 oktober 2020 – M.A. t. België – persbericht – arrest (niveau 2) – 19656/18 – ECLI:CE:ECHR:2020:1027JUD001965618

Uitzetting van klager naar Soedan – Schending van het Verdrag.

Artikel 3 EVRM. Artikel 13 EVRM. Klager verbleef onrechtmatig in België, terwijl hij op doorreis was naar het Verenigd Koninkrijk. Hij werd aangehouden door de Belgische politie en kreeg het bevel het land te verlaten en werd overgebracht naar een vreemdelingendetentiecentrum. In het verhoor voorafgaand aan zijn uitzetting verklaart klager dat hij is gevlucht vanwege de situatie in Soedan, waar hij een gezocht persoon is. Klager dient een asielaanvraag in, maar kort daarna verschijnt er een nieuwsbericht dat de Belgische autoriteiten met de Soedanese autoriteiten samenwerken om Soedanese vluchtelingen die België onrechtmatig zijn binnengekomen te identificeren en te repatriëren. Omwille hiervan en omdat hij geen advocaat heeft trekt klager zijn asielaanvraag een aantal dagen later in. Klager wordt uiteindelijk door de Soedanese autoriteiten geïdentificeerd en krijgt een reisvisum om naar Soedan terug te keren. Nadat klager een advocaat heeft ingeschakeld dient hij een verzoek tot invrijheidstelling in. De rechtbank van Brussel oordeelt dat de Belgische autoriteiten dit verzoek eerst moeten beoordelen voordat zij klager kunnen uitzetten. De uitzetting, die de volgende dag zou plaatsvinden, wordt geannuleerd maar klager wordt alsnog meegenomen naar het vliegveld. Onder dreiging tekent klager vervolgens een verklaring van vertrek en stapt aan boord.

Klager doet bij het hof een beroep op schending van artikelen 3 en 13 EVRM. Hij stelt dat zijn uitzetting en de risico's die hij liep in Soedan niet zijn onderzocht. Ook stelt hij dat voor dit gebrek geen rechtsmiddel voorhanden was en evenmin een rechtsmiddel ten aanzien van zijn uitzetting.

Het Hof is unaniem van oordeel dat artikel 3 EVRM geschonden is, nu klager door de procedurefouten van de Belgische autoriteiten voorafgaand aan de uitzetting – waaronder het ontbreken van bijstand van een advocaat en tolk bij het verhoor – was belemmerd de asielaanvraag die hij had ingediend voort te zetten. Daarnaast hebben de Belgische autoriteiten de risico's die de klager liep in Soedan onvoldoende onderzocht. Tevens acht het hof artikel 13 EVRM geschonden, nu de autoriteiten het succesvolle beroep van klager, waardoor de uitzetting opgeschort had moeten worden, teniet hadden gedaan door hem uit te zetten.

 ECtHR: Belgium Acted Illegally in Sudanese Deportation Case (liberties.eu)

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 16 oktober 2020 – Asaad e.a. t. Nederland – 31007/20 – statement of facts

Asielverzoek – Terugsturen naar Griekenland

Artikel 3 EVRM. Klagers zijn leden van een Palestijns gezin bestaande uit een alleenstaande moeder en haar twee kinderen van 13 en 9 jaar oud. Het asielverzoek is afgewezen omdat zij al door de Griekse autoriteiten erkend waren als vluchteling. Op basis van het interstatelijk vertrouwensbeginsel gingen de Nederlandse autoriteiten ervan uit dat de Griekse autoriteiten het asielverzoek zouden behandelen en dat klagers zouden terugkeren naar Griekenland. Terugkeer naar Griekenland zou volgens klagers een schending van artikel 3 EVRM tot gevolg hebben. Ze hebben in Griekenland geen verblijfsvergunning gekregen en daarom zullen zij geen toegang hebben tot huisvesting, de arbeidsmarkt, sociale zekerheid en gezondheidszorg. De uitkomst van de asielaanvraag is onzeker en in de tussentijd zullen zij op straat moeten leven.

Het EHRM stelt vragen aan Nederland en Griekenland. De vraag aan Nederland is o.a. of de Nederlandse autoriteiten voldoende hebben onderzocht of klagers het risico lopen op een behandeling in strijd met artikel 3 EVRM en in hoeverre zij toegang zouden krijgen tot huisvesting, de arbeidsmarkt, sociale zekerheid en gezondheidszorg.

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-568/19 – Subdelegación del Gobierno en Toledo – Spanje – ECLI:EU:C:2020:807 – geen conclusie – arrest

Illegaal verblijf – Gevolgen arrest van 23 april 2015, Zaizoune (C38/14, EU:C:2015:260)

Richtlijn 2008/115/EG. In het kader van deze procedure heeft MO verklaard dat hij in 2009 op 17-jarige leeftijd naar Spanje was gekomen met een visum en een verblijfsvergunning op grond van gezinshereniging met zijn moeder.

Op 3 februari 2017 heeft de regeringsvertegenwoordiger een verwijderingsbesluit jegens MO genomen, vergezeld van een verbod tot het opnieuw betreden van het Spaanse grondgebied voor een periode van vijf jaar. De regeringsvertegenwoordiger heeft zich daarbij gebaseerd op nationale rechtspraak op grond waarvan verwijdering is toegestaan indien het illegaal verblijf gepaard gaat met een negatief element in het gedrag van de betrokkene. In het hoofdgeding hadden deze elementen betrekking op het feit dat de betrokkene niet had aangetoond Spanje via een grenspost te zijn binnengekomen, de duur van zijn verblijf in die lidstaat niet had vermeld en geen enkel identiteitsbewijs had. Bovendien heeft de vertegenwoordiger vastgesteld dat de verwijdering niet tot gevolg had dat MO uit zijn familie werd gerukt, aangezien MO niet had aangetoond dat hij banden had met legaal in Spanje verblijvende rechtstreekse bloedverwanten in opgaande of neergaande lijn.

MO heeft beroep ingesteld tegen het verwijderingsbesluit van de regeringsvertegenwoordiger. De rechter heeft dit beroep verworpen.

De verwijzende rechter is van oordeel dat de regeringsvertegenwoordiger ten onrechte heeft vastgesteld dat er sprake was van een negatief element in het gedrag van MO. Deze laatste heeft namelijk in de loop van de procedure een geldig paspoort overgelegd, alsook een Spaans inreisvisum en verblijfskaarten die geldig waren tot 2013. Bovendien is MO in Spanje geworteld, zowel op sociaal als op familiaal vlak. Met betrekking tot het gedrag van MO merkt de rechter op dat de aan hem voorgelegde stukken – naast het loutere illegaal verblijf van betrokkene in Spanje – geen negatief element bevatten.

Tegen deze achtergrond vraagt de verwijzende rechter zich af welke gevolgen voor de beoordeling van de situatie van MO moeten worden verbonden aan het arrest van 23 april 2015, Zaizoune (C38/14, EU:C:2015:260). In dat arrest heeft het Hof namelijk geoordeeld dat richtlijn 2008/115 aldus moet worden uitgelegd dat zij in de weg staat aan een regeling van een lidstaat op grond waarvan in geval van illegaal verblijf van derdelanders op het grondgebied van die staat, naargelang van de omstandigheden, ofwel een geldboete wordt opgelegd ofwel de verwijdering wordt gelast, waarbij beide maatregelen elkaar uitsluiten.

Hof: Richtlijn 2008/115/EG moet aldus worden uitgelegd dat wanneer op grond van een nationale regeling in geval van illegaal verblijf van een onderdaan van een derde land op het grondgebied van een lidstaat ofwel een geldboete wordt opgelegd ofwel de verwijdering wordt gelast, waarbij deze verwijdering enkel kan worden gelast wanneer er sprake is van verzwarende omstandigheden ten aanzien van die onderdaan van een derde land naast diens illegale verblijf, de bevoegde nationale autoriteit zich niet rechtstreeks op de bepalingen van die richtlijn kan baseren om een terugkeerbesluit uit te vaardigen en ten uitvoer te leggen, zelfs indien er geen sprake is van dergelijke verzwarende omstandigheden.

HvJ – ARREST – 6 oktober 2020 – zaak C-181/19 – Jobcenter Krefeld – Grote Kamer – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:794 – persbericht – conclusie – arrest

Unieburger - Verlies hoedanigheid werknemer – Verblijfsrecht – Recht op sociale bijstand

Verordening (EU) Nr. 492/2011. Richtlijn 2004/38/EG. Verordening (EG) Nr. 883/2004. Het Hof wordt verzocht de grenzen van de sociale solidariteit te specificeren en zich uit te spreken over de omvang van de sociale bijstand die een gastland moet verstrekken aan een werkzoekend voormalig migrerend werknemer die de zorg heeft voor zijn twee schoolgaande kinderen in die lidstaat.

Hof: Artikel 7, lid 2, en artikel 10 van verordening (EU) nr. 492/2011 verzetten zich tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan een onderdaan van een andere lidstaat en zijn minderjarige kinderen, die allen in de eerste lidstaat een verblijfsrecht genieten op grond van artikel 10 van deze verordening omdat die kinderen in die staat naar school gaan, in alle

omstandigheden en automatisch worden uitgesloten van het recht op uitkeringen voor levensonderhoud. Aan deze uitlegging wordt niet afgedaan door artikel 24, lid 2, van richtlijn 2004/38/EG.

2) *Artikel 4 van verordening nr. 883/2004, verzet zich tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan een onderdaan van een andere lidstaat en zijn minderjarige kinderen, die allen in de eerste lidstaat een verblijfsrecht genieten op grond van artikel 10 van verordening nr. 492/2011 omdat die kinderen in die staat naar school gaan, en die aldaar onder een socialezekerheidsstelsel in de zin van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 883/2004 vallen, in alle omstandigheden en automatisch worden uitgesloten van het recht op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties.*

- EU-Hof: Werkloos geworden EU-burger met schoolgaande kinderen heeft in gastlidstaat recht op gelijke behandeling bij toekenning uitkeringen ([ECER](#))
- Former EU workers, school children, and the limits of social solidarity in the EU – Case C-181/19 Jobcenter Krefeld v JD ([European law blog](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 20 oktober 2020 – zaak C-673/19 – M e.a. – Nederland – Raad van State – ECLI:EU:C:2020:840 – conclusie

Vreemdelingenbewaring zonder formeel terugkeerbesluit

Richtlijn 2008/115/EG. M heeft in Nederland asiel aangevraagd, maar dat is afgewezen vanwege het feit dat hij de vluchtelingenstatus al in Bulgarije had verkregen. Hij kreeg het bevel Nederland te verlaten en naar Bulgarije te vertrekken. Wegens de weigering daar gevolg aan te geven is hij in bewaring gesteld. De vraag is of dat mocht nu tegen hem geen formeel terugkeerbesluit is genomen.

A-G: De artikelen 3, 4, 6 en 15 van richtlijn 2008/115/EG, staan er niet aan in de weg dat een lidstaat krachtens nationale wetgeving een illegaal verblijvende onderdaan van een derde land die in een andere lidstaat internationale bescherming geniet, in bewaring stelt, wanneer met die inbewaringstelling zijn overbrenging naar die andere lidstaat wordt beoogd en hij opdracht had gekregen onmiddellijk te vertrekken naar het grondgebied van die andere lidstaat, maar er jegens hem geen terugkeerbesluit in de zin van richtlijn 2008/115 is genomen, mits wordt voldaan aan de artikelen 6 en 52 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, wat ter beoordeling van de nationale rechter staat.

- A-G: Illegaal verblijvende derdelander met verblijfsrecht in andere EU-lidstaat kan zonder uitgevaardigd terugkeerbesluit in bewaring worden gesteld ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Den Haag – 19 oktober 2020 – ECLI:NL:RBDHA:2020:10488

Kwalificatierichtlijn

Richtlijn 2011/95/EU. Eisers hebben de Afghaanse nationaliteit en zijn sjiiet en Hazara. Eiser is afkomstig uit de provincie Ghazni en eiseres uit de provincie Logar. Eisers zijn sinds eind 2015 in Nederland. Zij hebben drie minderjarige kinderen. Eiseres wordt behandeld voor PTSS. Kind 2 vertoont een achterstand in spraak- en taalontwikkeling en heeft langdurige gedrags- en emotionele problemen. Sinds juni 2019 is het gezin in behandeling bij de stichting Jeugdhulp. Daarnaast is het gezin aangemeld bij Centrum '45 voor de behandeling van psycho-traumatische klachten. In geschil is of verweerder terecht aan de afwijzing van de asielaanvragen ten grondslag heeft gelegd dat eisers niet in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming op grond van artikel 15, aanhef en onder c, Kwalificatierichtlijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Denemarken – 1 oktober 2020 – [zaak C-379/20 – Udlændingenævnet](#)

Associatieovereenkomst Turkije – Gezinshereniging – Dwingende redenen algemeen belang

Richtlijn 2003/86/EG. Associatieovereenkomst Turkije. Aanvullend Protocol. Besluit 1/80. Begin 2012 heeft B een aanvraag ingediend voor gezinshereniging met zijn vader, die sinds 2003 een verblijfsvergunning heeft in Denemarken. De aanvraag tot gezinshereniging is door de immigratiedienst afgewezen omdat er geen specifieke redenen, zoals de eenheid van het gezin en het belang van het kind, zijn aangevoerd die ervoor pleiten om de verblijfsvergunning af te geven. Vanwege de bepalingen in de Vreemdelingenwet over leeftijd komt B niet in aanmerking voor gezinshereniging. Het bezwaar dat B tegen dit besluit heeft ingediend is doorverwezen naar de immigratiedienst met het verzoek om te beoordelen of B een verblijfsrecht heeft krachtens de Associatiebijeenkoms. Volgens de immigratiedienst is er geen reden om de zaak te heroverwegen. In administratief beroep is het oordeel van de immigratiedienst bevestigd. B heeft beroep ingesteld bij de rechtbank. Daar staat de vraag centraal of de verlaging van de leeftijdsgrens in de vreemdelingenwet voor personen die een verblijfsvergunning aanvragen omdat zij in Denemarken wonende ouders hebben van toepassing is op B.

In C-139/13 en C-14/09 heeft het Hof geoordeeld dat de “standstillclausules” in artikel 41, eerste lid, Aanvullend Protocol bij de Associatieovereenkomst met Turkije en artikel 13 van besluit nr. 1/80 zich verzetten tegen nieuwe maatregelen in de lidstaten die de toegang tot gezinshereniging met kinderen of echtgenoten uit Turkije beperken. Nieuwe beperkingen kunnen echter wel gerechtvaardigd zijn om dwingende redenen van algemeen belang. De beperking of beperkingen moeten dan geschikt zijn om het doel te verwezenlijken en mogen niet verder gaan dan nodig is voor het bereiken van dat doel.

De verwijzende rechter vraagt of artikel 13 van besluit 1/80 bij de Associatieovereenkomst met Turkije in de weg staat aan de invoering en toepassing van een nieuwe nationale maatregel op grond waarvan gezinshereniging tussen een economisch actieve Turkse staatsburger die wettig in de betrokken lidstaat verblijft en zijn kind dat 15 jaar oud is, afhangt van de voorwaarde dat zeer specifieke redenen, waaronder de eenheid van het gezin en het belang van het kind voor die hereniging pleiten?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 6 oktober 2020 – [zaak C-349/20 – Secretary of State for the Home Department](#)

Staatloze Palestijnse vluchtelingen – UNRWA- ex nunc/ex tunc

Richtlijn 2004/83/EG. Richtlijn 2011/95/EU (herschikte erkenningsrichtlijn). Deze zaak betreft een beroep dat door een moeder (NB) en haar ernstig gehandicapte zoon (AB) is ingesteld tegen het besluit waarbij hen asiel en humanitaire bescherming in het VK is geweigerd. NB en AB zijn staatloze Palestijnse vluchtelingen en verblijven momenteel in het VK, samen met KB (echtgenoot van NB) en vijf kinderen (waaronder AB). Alle leden van het gezin (behalve het jongste kind dat is geboren in het VK) zijn bij het UNRWA geregistreerde Palestijnse vluchtelingen. Het gezin heeft het vluchtelingenkamp in Libanon in september 2015 verlaten en is met een visum naar de Verenigde Staten gereisd. De vragen hebben betrekking op de omstandigheden waarbij een aanvrager het werkgebied van de UNRWA heeft verlaten; moet de toetsing door de rechter ex nunc/ex tunc worden verricht, moet rekening worden gehouden met de bijstand door NGO's, etc.

RECHTSPRAAK NL – PG bij de Hoge Raad – 13 oktober 2020 – [ECLI:NL:PHR:2020:935](#)

Richtlijn 2008/115. Conclusie PG. Tweede aanvullende conclusie naar aanleiding van de beantwoording van prejudiciële vragen over de verenigbaarheid van art. 197 Sr (strafbaarstelling voortgaand gekwalificeerd verblijf van een illegaal verblijvende derdelander, na uitvaardiging inreisverbod) met het Unierecht (HvJEU 17 september 2020, nr. C-806/18, ECLI:EU:C:2020:724). Richtlijn 2008/115, met name artikel 11 ervan, moet aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzet tegen een wettelijke regeling van een lidstaat die bepaalt dat een gevangenisstraf kan worden opgelegd aan een illegaal verblijvende derdelander jegens wie de stappen van de bij die richtlijn ingestelde terugkeerprocedure zijn doorlopen zonder dat de betrokkene het grondgebied van de

lidstaten daadwerkelijk heeft verlaten. De wettelijke strafbepaling moet voldoen aan vereisten van het legaliteitsbeginsel. De PG adviseert artikel 197 Sr niet strijdig te achten met het Unierecht, maar stelt dat bij de concrete toepassing ervan wel beperkingen in acht moeten worden genomen ten opzichte van de oorspronkelijke bedoeling van de wetgever.

NOOT – bij HvJ 17 september 2020, zaak C-806/18, JZ

EU-Hof: EU-recht staat niet in de weg aan nationale strafbaarstelling illegaal verblijf ([ECER](#))

EUROPESE COMMISSIE

Inbreukprocedures tegen Cyprus en Malta vanwege de toekenning van 'gouden paspoorten' ([ECER](#))

De Europese Commissie is van mening dat de toekenning door Cyprus en Malta van hun staatsburgerschap in ruil voor een vooraf bepaalde betaling of investering onverenigbaar is met het EU-recht. Aangezien het nationale burgerschap gekoppeld is aan het EU-burgerschap ondermijnen dergelijke praktijken de integriteit van het EU-burgerschap.

EHRM factsheets

- [Accompanied migrant minors in detention](#)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Dublin" cases](#)
- [Collective expulsions of aliens](#)

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- When will there be unlawful detention under the Detained Fast Track system? ([UK human rights blog](#))
- "Unduly harsh" and "very compelling circumstances": Court of Appeal signals simplified approach in deportation cases ([UK human rights blog](#))

NOOT – bij EHRM 10 september 2020, B.G. e.a. t. Frankrijk

A camel's nose under the tent: the Court's failure to discuss evidence in B.G. and Others v France ([strasbourgobservers](#))

NOOT – bij HvJ 30 september 2020, zaak C-233/19, CPAS de Liège

EU-Hof: Rechter die uitspraak moet doen over sociale bijstand ernstig zieke asielzoeker mag werking terugkeerbesluit schorsen ([ECER](#))

EUROPESE COMMISSIE

- Aanbeveling (EU) 2020/1364 van de Commissie van 23 september 2020 betreffende legale trajecten voor bescherming in de EU: bevordering van hervestiging, toelating op humanitaire gronden en andere aanvullende trajecten, [PB L 317 van 1.10.2020](#)
- Aanbeveling (EU) 2020/1365 van de Commissie van 23 september 2020 betreffende samenwerking tussen lidstaten met betrekking tot operaties die worden uitgevoerd door vaartuigen die eigendom zijn van of geëxploiteerd worden door particuliere entiteiten met het oog op opsporings- en reddingsactiviteiten, [PB L 317 van 1.10.2020](#)

- Aanbeveling (EU) 2020/1366 van de Commissie van 23 september 2020 over een EU-mechanisme voor paraatheid en crisisbeheer in verband met migratie (Blauwdruk paraatheid en crisisbeheer in verband met migratie), [PB L 317 van 1.10.2020](#)
- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren van de Commissie voor de uitvoering van de EU-regels inzake de omschrijving en bestrijding van hulpverlening bij illegale binnenkomst, illegale doortocht en illegaal verblijf, [PB C 323 van 1.10.2020](#)

BREXIT

- First joint report on the implementation of residence rights under part two of the withdrawal agreement, 23 oktober 2020 ([EC](#))

HvJ – ONDERZOEKSNOTITIE – 14 september 2020

RESEARCH NOTE; Recognition of *kafala* in the Member States, in particular in connection with the right of entry and residence in Member States ([curia](#))

OVERIG

- EASO publishes a COI report: Pakistan – Security Situation ([EASO](#))
- Re-decoration of existing practices? Proposed screening procedures at the EU external borders ([EU migration law blog](#))
- A “Fresh Start” or One More Clunker? Dublin and Solidarity in the New Pact ([EU migration law blog](#))
- Human Rights Accountability of CSDP Missions on Migration ([EU migration law blog](#))
- Wat heeft de Afdeling in december 2019 geoordeeld over het Nederlands beleid ten aanzien van Afghanistan? ([Verblijfblog](#))

Op 25 september 2020 berichtte het [NRC](#) dat terugkeer ook voor Afghanistan, het onveiligste land ter wereld, de standaard is. Dit blog gaat aan de hand van de Afdelingsuitspraken van 18 december 2019 in op twee thema's van het Nederlands asielbeleid ten aanzien van Afghanistan: de verlening van [subsidiäre bescherming](#) aan personen uit Afghanistan en de positie van minderheidsgroepen zoals de Hazara's.

- Gaat de vergrote handelingsmacht van staten op zee gepaard met een even brede verplichting tot het eerbiedigen van het recht op leven? ([Verblijfblog](#))

Dit blog gaat in op de vragen of het EVRM van toepassing is op de grensdoden op zee en of de EU-lidstaten hebben voldaan aan de vereisten onder het recht op leven.

- This is not how one treats children ([Leiden law blog](#))

The new assistance offered by the Dutch government to asylum seeking children is another example of Dutch thriftiness and clearly lacks respect for the rights and interests of the child

Belastingen

HvJ – ARREST – 6 oktober 2020 – gevoegde zaken C-245/19 en C-246/19 – État luxembourgeois – Grote Kamer – Luxemburg – ECLI:EU:C:2020:795 – persbericht – conclusie – arrest

Administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen - Recht op een effectief rechtsmiddel – Inlichtingen banktegoeden - Dubbelbelastingverdrag Spanje en Luxemburg

Richtlijn 2011/16/EU. Artikel 47 en 52, lid 1 EU Handvest. De Spaanse fiscale autoriteiten hebben Luxemburg verzocht om inlichtingen over banktegoeden van een Spaans onderdaan bij een bank in Luxemburg. Dit verzoek is gebaseerd op een dubbelbelastingverdrag tussen Spanje en Luxemburg ter vermindering van onder meer fraude in verband met de Spaanse vermogensbelasting. De vraag is of EU-richtlijn 2011/16 en de procedurewaarborgen (recht van beroep tegen bevel aan de bank om gegevens te verstrekken), in combinatie met het EU Handvest, van toepassing zijn.

Hof: Artikel 47 Handvest, gelezen in samenhang met de artikelen 7 en 8 en artikel 52, lid 1, ervan, moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen de wettelijke regeling van een lidstaat tot uitvoering van de bij richtlijn 2011/16/EU vastgestelde procedure voor de uitwisseling van inlichtingen op verzoek, volgens welke tegen een besluit waarbij de bevoegde autoriteit van die lidstaat een bezitter van informatie gelast haar die informatie te verstrekken teneinde gevolg te geven aan een van de bevoegde autoriteit van een andere lidstaat uitgaand verzoek tot uitwisseling van inlichtingen, geen beroep kan worden ingesteld door die bezitter van informatie, en het zich er niet tegen verzet dat een dergelijke wettelijke regeling uitsluit dat tegen een dergelijk besluit beroep kan worden ingesteld door de belastingplichtige tegen wie in die andere lidstaat het onderzoek loopt dat aanleiding heeft gegeven tot dat verzoek, en door derden op wie de betrokken informatie ziet.

Artikel 1, lid 1, en artikel 5 van richtlijn 2011/16 moeten aldus worden uitgelegd dat een besluit waarbij de bevoegde autoriteit van een lidstaat een bezitter van informatie verplicht haar die informatie te verstrekken teneinde gevolg te geven aan een van de bevoegde autoriteit van een andere lidstaat uitgaand verzoek tot uitwisseling van inlichtingen, moet worden geacht, samen met dat verzoek, betrekking te hebben op informatie waarbij het niet kennelijk aan een verwacht belang ontbreekt omdat het melding maakt van de identiteit van de bezitter van de betrokken informatie, de identiteit van de belastingplichtige tegen wie het onderzoek loopt dat aanleiding heeft gegeven tot het verzoek tot uitwisseling van inlichtingen, en het tijdvak waarop dat onderzoek betrekking heeft, en omdat het betrekking heeft op overeenkomsten, facturen en betalingen die niet nader zijn bepaald maar worden afgebakend door criteria die verband houden met, ten eerste, het feit dat zij zijn gesloten of gedaan door de bezitter van de informatie, ten tweede, de omstandigheid dat zij hebben plaatsgevonden in het tijdvak waarop dat onderzoek betrekking heeft en, ten derde, de band met de betrokken belastingplichtige.

- EU-Hof: Alleen houders van belastinginformatie hebben recht op rechtstreeks beroep tegen informatiebevel (ECER)

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-711/19 – Admiral Sportwetten e.a – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2020:812 – geen conclusie – arrest

Technische voorschriften informatiemaatschappij - Belasting op exploitatie van wedterminals

Samenvatting onder: Kansspelen

HvJ – ARREST – 14 oktober 2020 – zaak C-677/19 – Valoris – Roemenië – ECLI:EU:C:2020:825 – geen conclusie – arrest

Teruggaaf onterecht betaald milieuheffing voor motorvoertuigen

Beginselen van Unierecht. Beginsel van loyale samenwerking. Beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding over de teruggaaf van de door Valoris betaalde milieuheffing voor motorvoertuigen, welke heffing achteraf als onverenigbaar met

het Unierecht is aangemerkt. In de arresten Budısan, zaak C586/14, Câmpean, zaak C200/14, en Ciup, zaak C288/14 heeft het Hof geoordeeld dat meerdere vervuilingshellingen die Roemenië had ingevoerd voor motorvoertuigen, waaronder genoemde milieuheffing, in strijd waren met de bepalingen van het Unierecht, met name artikel 110 VWEU. Belastingplichtigen hebben het recht om teruggaaf te vorderen van de bedragen die zij hadden betaald uit hoofde van de heffingen die in strijd met het Unierecht zijn bevonden. Teruggaafverzoeken dienden evenwel uiterlijk op 31 augustus 2018 bij het bevoegde belastingorgaan te worden ingediend, na welke datum het recht op teruggaaf vervalft. Het verzoek om teruggaaf van Valoris is afgewezen omdat het verzoek te laat was ingediend, namelijk op 6 december 2018. Valoris heeft beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

Hof: Het doeltreffendheidsbeginsel, gelezen in samenhang met het beginsel van loyale samenwerking, moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een regeling van een lidstaat die voor het indienen van verzoeken tot teruggaaf van heffingen die onverenigbaar met het Unierecht zijn geacht een vervalltermijn vaststelt van ongeveer een jaar, die ingaat op de datum van inwerkingtreding van die regeling die bedoeld is om de schending van dat recht ongedaan te maken.

Het gelijkwaardigheidsbeginsel, gelezen in samenhang met het beginsel van loyale samenwerking, moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een regeling van een lidstaat die voor het indienen van verzoeken tot teruggaaf van heffingen die onverenigbaar met het Unierecht zijn geacht een vervalltermijn van ongeveer een jaar vaststelt, wanneer deze lidstaat geen overeenkomstige termijn heeft vastgesteld voor soortgelijke verzoeken tot teruggaaf die zijn gebaseerd op een schending van het nationale recht.

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 8 oktober 2020 – zaak C-95/19 – Silcompa – Italië – ECLI:EU:C:20:817 – [conclusie](#)

Accijns - Overtreding of onregelmatigheid – Dubbele accijnsvordering

Richtlijn 92/12/EEG. Richtlijn 76/308/EEG. Silcompa is een in Italië gevestigde onderneming die ethylalcohol produceert. Het betreft een geding over een aan deze onderneming gericht verzoek tot betaling van accijns in het kader van de bijstandsprocedure van artikel 7, lid 1, van richtlijn 76/308/EEG. De vraag is of in het kader van een procedure die door een onderneming is ingesteld tegen executiemaatregelen strekkende tot invordering van accijnsvorderingen die in een lidstaat (in casu Italië) op verzoek van een andere lidstaat (in casu Griekenland) zijn uitgevaardigd, de voorwaarde kan worden geverifieerd met betrekking tot de plaats waar de onregelmatigheid of de overtreding tijdens het verkeer van de producten waarvoor de accijns verschuldigd is, heeft plaatsgevonden.

Deze vraag rijst in een context waarin volgens de verwijzende rechter zowel de Italiaanse als de Griekse bevoegde autoriteiten een accijnsvordering voor dezelfde belaste transacties invorderen.

Thematisch ligt dit geding op het snijvlak van de Europese accijnswetgeving en de wederzijdse bijstand bij de invordering van bepaalde rechten. Het gaat om de verhouding tussen de bepalingen van richtlijn 92/12/EEG en die van richtlijn 76/308, die in dit geval *ratione temporis* van toepassing zijn.

A-G: Artikel 12, lid 3, van richtlijn 76/308/EEG, gelezen in samenhang met de artikelen 6 en 20 van richtlijn 92/12/EEG, moet aldus worden uitgelegd dat de voorwaarden met betrekking tot de plaats waar de overtreding of de onregelmatigheid daadwerkelijk is begaan, in de zin van artikel 20 van richtlijn 92/12, niet kunnen worden onderzocht door de rechter van de lidstaat waar de aangezochte autoriteit is gevestigd bij wie beroep is ingesteld tegen uitvoeringsmaatregelen tot invordering van een schuldvordering op grond van genoemd artikel 12, lid 3. Aangezien dubbele accijnsheffing door verschillende lidstaten op dezelfde producten echter niet in overeenstemming is met de algemene opzet van richtlijn 92/12, staat het aan de rechter van de lidstaat bij wie beroep is ingesteld met betrekking tot de accijnsvordering voor dezelfde transacties en dezelfde producten als die waarover in een andere lidstaat reeds belasting is geheven, om na te gaan of de verzoekende autoriteiten bevoegd waren voor de inning van deze accijns.

- Italiaanse rechter mag volgens A-G onderzoek instellen bij kans op dubbele accijnsheffing ([Taxlive](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 15 oktober 2020 – zaak C-562/19 P – Commissie/Polen – Grote Kamer – ECLI:EU:C:20:834 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 15 oktober 2020 – zaak C-596/19 P – Commissie/Hongarije – Grote Kamer – ECLI:EU:C:20:835 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Op de omzet gebaseerde advertentiebelasting - Belasting op de detailhandel - Referentiestelsel

Samenvatting onder: [Staatsteun](#)

REGELGEVING EU

BNC Fiche: Zesde wijziging administratieve samenwerkingsrichtlijn op het gebied van belastingen ([Kamerstuk 22112, nr. 2929](#))

EHRM factsheet

[Taxation](#)

Belastingen, btw (Fi – S)

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 13 oktober 2020 – Italmoda Mariano Previti e.a. t. Nederland – [16395/18](#) – [statement of facts](#)

Btw - Intracommunautaire levering - Weigering recht op aftrek, vrijstelling of teruggaaf – Fraude – Geen straf zonder wet

Artikel 7 EVRM. Zesde richtlijn (77/388/EEG). In Nederland gevestigde klagers verkopen goederen aan afnemers in Italië. Zij krijgen geen recht op btw-verlaging omdat hun klanten fraude zouden hebben gepleegd en klagers daarvan op de hoogte moeten zijn geweest. De zaak is al behandeld door het HvJ dat op 18 december 2014 uitspraak heeft gedaan in [zaak C131/13](#). Het HvJ heeft geoordeeld dat het aan de nationale autoriteiten en rechterlijke instanties staat een belastingplichtige in het kader van een intracommunautaire levering de toepassing te weigeren van het recht op aftrek, vrijstelling of teruggaaf van de btw, ook indien de nationale wet niet voorziet in bepalingen van die strekking, indien aan de hand van objectieve gegevens vast komt te staan dat deze belastingplichtige wist of had moeten weten dat hij met de handeling waarvoor aanspraak op het betrokken recht wordt gemaakt, deelnam aan fraude ter zake van de belasting over de toegevoegde waarde in het kader van een keten van leveringen.

Einduitspraak Hoge Raad 18 maart 2016: [ECLI:NL:HR:2016:441](#). Einduitspraak Gerechtshof Den Haag 4 november 2016: [ECLI:NL:GHDHA:2016:3374](#).

Het arrest van HvJ wordt gevolgd door de nationale rechters. Klagers klagen dat een strafrechtelijke sanctie is opgelegd zonder dat daarvoor een wettelijke basis in de wet is.

Het EHRM vraagt o.a. of er onder het toen geldende nationale recht sprake was van een strafbaar feit zoals bedoeld in artikel 7 EVRM. Als dit inderdaad het geval is, dan wil het EHRM weten of de opgelegde sancties zwaarder waren dan die, die ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing waren.

HvJ – ARREST – 1 oktober 2020 – zaak C-331/19 – Staatssecretaris van Financiën – Nederland – [Hoge Raad](#) – ECLI:EU:C:2020:786 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Btw - Omzetbelasting op sekslustopwekkend middel - Verlaagd tarief voor voedingsmiddelen?

Richtlijn 2006/112/EG. In de jaren 2009-2013 heeft de belastingplichtige op sekslustopwekkende middelen het verlaagde btw-tarief voor voedingsmiddelen toegepast. De belastingautoriteiten hebben de toepassing van dit tarief echter betwist omdat de producten volgens hen niet kunnen

worden aangemerkt als voedingsmiddelen in de zin van de relevante btw-bepalingen, en hebben toepassing van het normale tarief opgelegd. Is het verlaagde tarief voor een 'voedingsmiddel' van toepassing? De verwijzende rechter wenst in essentie te vernemen hoe de begrippen „levensmiddelen voor menselijke consumptie” en „producten die gewoonlijk bestemd zijn ter aanvulling of vervanging van levensmiddelen” in punt 1 van bijlage III bij de btw-richtlijn moeten worden uitgelegd.

Hof: De begrippen „levensmiddelen voor menselijke consumptie” en „producten die gewoonlijk bestemd zijn ter aanvulling of vervanging van levensmiddelen” in punt 1 van bijlage III bij richtlijn 2006/112/EG hebben betrekking op alle producten met voedingsstoffen die dienen voor de opbouw, de energievoorziening en de regulering van het menselijk organisme en noodzakelijk zijn voor de instandhouding, de werking en de ontwikkeling van dat organisme, die worden geconsumeerd om die stoffen toe te dienen.

 HvJ EU vermoedt dat lage BTW-tarief niet van toepassing is op afrodisiaca ([Taxlive](#))

HvJ – ARREST – 1 oktober 2020 – zaak C-405/19 – Vos Aannemingen – België – ECLI:EU:C:2020:785 – geen conclusie – arrest

Btw-aftrek – Bouw appartementen op grond van derden - Publiciteits- en administratiekosten gemaakt en commissielonen

Zesde richtlijn 77/388/EEG. Een projectontwikkelaar bouwt appartementsgebouwen op gronden die eigendom zijn van derden. De appartementen worden naderhand te koop aangeboden en in dat verband worden publiciteits- en administratiekosten gemaakt en commissielonen betaald aan makelaars. Bij de verkoopaktes van de appartementen treedt de projectontwikkelaar op als verkoper van het gebouw terwijl de grondeigenaar optreedt als verkoper van de grond. Het Hof van Cassatie vraagt het Hof of de btw die drukt op de publiciteits- en administratiekosten en op de makelaarsvergoedingen in een dergelijk geval door de projectontwikkelaar integraal in aftrek mag worden gebracht, dan wel beperkt is tot het deel dat betrekking heeft op het gebouw.

Hof: Artikel 17, lid 2, onder a), van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een belastingplichtige – een projectontwikkelaar – bij de verkoop van appartementen publiciteits-, administratie- en makelaarskosten betaalt die ook ten goede komen aan een derde, dit niet eraan in de weg staat dat de belastingplichtige de in een eerder stadium over deze uitgaven betaalde btw volledig in aftrek kan brengen, op voorwaarde dat er een rechtstreeks en onmiddellijk verband tussen deze uitgaven en de economische activiteit van de belastingplichtige bestaat en het voordeel voor de derde ondergeschikt is aan de behoeften van het bedrijf van de belastingplichtige.

Artikel 17, lid 2, onder a), van de Zesde richtlijn (77/388), moet aldus worden uitgelegd dat de omstandigheid dat de door de belastingplichtige betaalde kosten ook ten goede komen aan een derde, niet eraan in de weg staat dat de belastingplichtige de in een eerder stadium over die kosten betaalde btw volledig in aftrek kan brengen wanneer ze niet tot de algemene kosten van de belastingplichtige behoren maar toewijsbaar zijn aan welbepaalde handelingen in een later stadium, mits die kosten rechtstreeks en onmiddellijk verband houden met de belaste handelingen van de belastingplichtige, waarbij het aan de verwijzende rechter staat om dit te beoordelen in het licht van alle omstandigheden waarin deze handelingen hebben plaatsgevonden.

Artikel 17, lid 2, onder a), van de Zesde richtlijn (77/388), moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een derde voordeel haalt uit de door de belastingplichtige gedane uitgaven, de omstandigheid dat laatstgenoemde een deel van die uitgaven kan doorberekenen aan die derde, een van de elementen vormt – naast alle andere omstandigheden waarin de betrokken handelingen hebben plaatsgevonden – die de verwijzende rechter in aanmerking dient te nemen om de omvang van het recht op aftrek van de btw van de belastingplichtige te bepalen.

 Ondanks voordeel voor grondeigenaren kan projectontwikkelaar alle BTW op kosten aftrekken ([Taxlive](#))

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-235/19 – United Biscuits (Pensions Trustees) en United Biscuits Pension Investments – VK – ECLI:EU:C:2020:801 – conclusie – arrest

Pensioenfondsen - Beleggingsbeheerdiensten

Richtlijn 2006/112/EG. Het betreft een geschil tussen de beheerders van een bedrijfspensioenregeling van de vennootschap United Biscuits (UK) enerzijds en de belastingdienst anderzijds over de btw-rechtelijke kwalificatie van diensten ter zake van het beheer van beleggingen die worden verricht in het kader van het beheer van de pensioenregeling van die vennootschap.

Hof: Artikel 135, lid 1, onder a), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat diensten ter zake van het beheer van beleggingen die worden verricht krachtens een bedrijfspensioenregeling, met uitsluiting van elke schadeloosstelling bij risico, niet kunnen worden aangemerkt als „handelingen ter zake van verzekering” in de zin van deze bepaling en dus niet kunnen vallen onder de vrijstelling van btw waarin deze bepaling voor dergelijke handelingen voorziet.

- Btw-vrijstelling voor verzekeringsdiensten geldt niet voor pensioenfondsenbeheerdiensten ([Taxlive](#))

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-657/19 – Finanzamt D – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:811 – geen conclusie – arrest

Adviesdiensten over zorgbehoefte van verzekerden bij zorgkas

Richtlijn 2006/112/EG. Het betreft een geding tussen de belastingdienst en E over de vrijstelling van de btw voor diensten die E verricht en die inhouden dat zij als opdrachtnemer van de medische dienst van een zorgkas adviezen opstelt over de zorgbehoefte van personen die bij die zorgkas verzekerd zijn.

Hof: Artikel 132, lid 1, onder g), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat:

– er sprake is van een dienst die nauw samenhangt met maatschappelijk werk en met de sociale zekerheid wanneer een onafhankelijke adviseur voor rekening van de medische dienst van een zorgkas adviezen over de zorgbehoefte opstelt die door die zorgkas worden gebruikt om te beoordelen in hoeverre zijn verzekerden recht hebben op diensten op het gebied van maatschappelijk werk en sociale zekerheid, mits het voor het naar behoren verrichten van de handelingen op dit gebied onontbeerlijk is dat die adviseur die adviezen opstelt;

– die bepaling zich er niet tegen verzet dat die adviseur de erkenning als instelling van sociale aard wordt ontzegd, ook al i) verricht hij zijn diensten, die verband houden met het opstellen van adviezen over de zorgbehoefte, als opdrachtnemer van voormelde medische dienst, die zelf erkend is als instelling van sociale aard, ii) worden de aan het opstellen van die adviezen verbonden kosten op indirecte en forfaitaire wijze gedragen door de betrokken zorgkas, en iii) biedt het nationale recht die adviseur de mogelijkheid om die erkenning te verkrijgen door rechtstreeks met die zorgkas een overeenkomst te sluiten over de opstelling van die adviezen, maar heeft hij deze mogelijkheid niet benut.

- Voor btw-vrijstelling medische adviezen is vereist dat adviezen over zorgbehoefte onontbeerlijk zijn ([Taxlive](#))

HvJ – ARREST – 15 oktober 2020 – zaak C-335/19 – E. – Polen – ECLI:EU:C:2020:829 – conclusie – arrest

Verlaging van de maatstaf van heffing – Niet-betaling van de prijs – Voorwaarde dat afnemer niet in een insolventieprocedure verwikkeld is of in liquidatie verkeert

Richtlijn 2006/112/EG. Onder welke voorwaarden kan een belastingplichtige zijn belastingschuld herzien als hij van zijn contractpartner geen betaling heeft ontvangen?

Hof: Artikel 90 van richtlijn 2006/112/EG verzet zich tegen een nationale regeling volgens welke als voorwaarde voor de verlaging van de maatstaf van heffing van de btw geldt dat de schuldenaar op de dag van levering van het goed of verrichting van de dienst en op de dag vóór indiening van de correctie van de belastingaangifte met het oog op toekenning van die verlaging als actief btw-

plichtige is geregistreerd en niet in een insolventieprocedure verwikkeld is of in liquidatie verkeert, en dat de schuldeiser zelf op de dag vóór indiening van de correctie van de belastingaangifte nog steeds als actief btw-plichtige is geregistreerd.

- Bij herziening btw mag Polen geen voorwaarden stellen over positie afnemer ([Taxlive](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 1 oktober 2020 – zaak C-501/19 – UCMR - ADA – Roemenië - ECLI:EU:C:2020:766 – [conclusie](#)

Betaling van een niet-exclusieve licentie door de gebruikers van muziekwerken

Richtlijn 2006/112/EG. Nog niet beschikbaar in het Nederlands.

A-G: L'article 2, paragraphe 1, sous c), et l'article 25, sous a), de la directive 2006/112/CE doivent être interprétés en ce sens que les titulaires de droits d'auteur d'œuvres musicales fournissent des prestations de services, qui consistent en une cession d'un bien incorporel, au bénéfice d'un utilisateur final, en l'occurrence des organisateurs de spectacles qui sont autorisés à communiquer ces œuvres au public, bien que la redevance en contrepartie de cette autorisation soit perçue, en son nom, par un organisme de gestion collective.

2) L'article 28 de la directive 2006/112 doit être interprété en ce sens que, pour autant qu'un organisme de gestion collective s'entremet en son nom propre, mais pour le compte de titulaires de droits d'auteur d'œuvres musicales, dans la collecte des redevances qui leur sont dues en contrepartie de l'autorisation d'exploiter leurs œuvres données au public, ces titulaires sont réputés rendre ce service à l'organisme de gestion collective et celui-ci est réputé rendre le même service à l'utilisateur final. Dans un tel cas, l'organisme de gestion collective établit des factures en son nom pour l'utilisateur final dans lesquelles figure l'intégralité des sommes perçues auprès de celui-ci, TVA incluse. Les titulaires de droits d'auteur devraient émettre des factures incluant la TVA pour la prestation fournie au titre de la redevance à l'organisme de gestion collective aux fins de déduction de cette taxe.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 22 oktober 2020 – zaak C-581/19 – Frenetikexito – Portugal - ECLI:EU:C:2020:855 – [conclusie](#)

Diensten op het gebied van voeding, fitness en lichamelijk welzijn – Vrijgestelde medische verzorging?

Richtlijn 2006/112/EG. In het onderhavige geval bood de exploitante van een fitnesscentrum naast fitnessstraining eveneens voedingsadviezen aan. De fitnessdiensten boekte zij als btw-plichtig, de voedingsadviesdiensten daarentegen als vrijgesteld van btw. Volgens de exploitante vormt het voedingsadvies een zelfstandige, van btw vrijgestelde prestatie van medische verzorging. Deze veronderstelling zou echter a priori onjuist zijn indien de combinatie van fitnessstraining en voedingsadvies één enkele dienstverrichting zou vormen of indien het voedingsadvies een onzelfstandige nevenprestatie bij de fitnessstraining zou zijn. Een vrijstelling van de handeling zou dan in principe niet mogelijk zijn. In het geval van een zelfstandige prestatie zou daarentegen moeten worden nagegaan of een voedingsadvies daadwerkelijk medische verzorging in het kader van de uitoefening van medische en paramedische beroepen in de zin van artikel 132, lid 1, onder c), van de btw-richtlijn uitmaakt.

A-G: Wanneer, zoals in casu, een belastingplichtige diensten op het gebied van voeding, fitness en lichamelijk welzijn aanbiedt, is er sprake van onderscheiden, zelfstandige prestaties in de zin van richtlijn 2006/112/EG.

Voedingsadvies als in casu kan slechts vrijgestelde medische verzorging in de zin van artikel 132, lid 1, onder c), van richtlijn 2006/112/EG vormen wanneer het een therapeutisch doel dient. Het staat aan de verwijzende rechter om na te gaan of dat het geval is.

- Voedingsadvies binnen fitnesscentrum is volgens A-G HvJ zelfstandige BTW-dienst ([Taxlive](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 22 oktober 2020 – zaak C-593/19 – SK Telecom – Zweden – ECLI:EU:C:2020:851 – [conclusie](#)

Roamingdiensten – Gebruikers uit derde land die tijdelijk in lidstaat verblijven

Richtlijn 2006/112/EG. De zaak gaat over de fiscale behandeling van roamingdiensten die worden verricht ten behoeve van gebruikers die in Zuid-Korea wonen maar tijdelijk in Oostenrijk verblijven. Dankzij de roamingdiensten krijgen zij toegang tot een mobiele telefonienetwerk in die lidstaat.

De gestelde vragen strekken er in wezen toe te vernemen of de richtlijn de Republiek Oostenrijk toestaat om de plaats van dergelijke roamingdiensten naar haar grondgebied te verleggen, met als gevolg dat zij aan de Oostenrijkse belasting over de toegevoegde waarde (btw) zijn onderworpen.

A-G: Artikel 59 bis, eerste alinea, onder b), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat roamingdiensten voor het gebruik van een in een lidstaat gelegen mobiele telefonienetwerk die door een in een derde land gevestigde mobiele telefonieprovider worden verricht voor gebruikers die hun woonplaats of gewone verblijfplaats in dat derde land hebben, maar tijdelijk op het grondgebied van die lidstaat verblijven, moeten worden beschouwd als diensten waarvan het 'werkelijke gebruik' op het grondgebied van die lidstaat geschiedt.

Artikel 59 bis, eerste alinea, onder b), van richtlijn 2006/112, moet tevens aldus worden uitgelegd dat aan het vereiste van het voorkomen van 'dubbele heffing of niet-heffing van belasting alsmede verstoring van de mededinging' is voldaan wanneer roamingdiensten als in de eerste vraag beschreven binnen de Unie niet aan btw zijn onderworpen, hetgeen een geval van 'niet-heffing' in de zin van genoemde bepaling oplevert. De fiscale behandeling in een derde land is daarentegen niet relevant voor de toepassing van deze bepaling.

- Oostenrijkse roamingdiensten voor Zuid Koreanen vinden volgens A-G HvJ EU plaats in Oostenrijk ([Taxlive](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 15 oktober 2020 – [zaak C-406/20 - Phantasialand](#)

Permanente vs tijdelijke attractie-exploitanten

Richtlijn 2006/112/EG. Vraag is o.a. of de naar nationaal recht tegen een verlaagd tarief belaste diensten van attractie-exploitanten op jaarmarkten en soortgelijke tijdelijke evenementen vergelijkbaar zijn met de tegen het normale tarief belaste diensten van exploitanten van permanent op dezelfde plaats gevestigde amusementsparken of attractieparken.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 19 oktober 2020 – [zaak C-281/20 - Ferimet](#)

Verleggingsregeling – Fictieve leverancier

Richtlijn 2006/112/EG. Vraag is o.a. of een ondernemer voorbelasting mag aftrekken, wanneer in het kader van de verleggingsregeling een fictieve leverancier wordt vermeld, waarbij niet wordt betwist dat de aankoop daadwerkelijk is verricht en de verworven goederen voor de uitoefening van zijn bedrijf zijn gebruikt?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 1 oktober 2020 – [zaak C-396/20 - CHEP Equipment Pooling](#)

Btw – Teruggaaf – Fiscale neutraliteit

Richtlijn 2008/9/EG. Verzoekster is een Belgische onderneming die pallets verhuurt in verschillende EU-lidstaten. Verzoekster heeft als in een andere EU-lidstaat gevestigde belastingplichtige in 2017 een verzoek ingediend tot teruggaaf van voorbelasting over de in 2016 in Hongarije door haar verworven goederen en diensten had betaald. Na aanlevering van nadere gegevens en documenten, heeft de Hongaarse belastingdienst het verzoek tot teruggave gedeeltelijk ingewilligd. Het tegen dit besluit ingediende bezwaar is verworpen. Het daartegen ingestelde beroep wordt door de rechter in eerste aanleg verworpen. Tegen dit vonnis stelt verzoekster cassatieberoep in.

De vraag is of, als sprake is van verschillen ten nadele van belastingplichtige tussen verzoek tot teruggave van btw en de facturen, de belastingdienst kan stellen dat zij alle dienstige informatie heeft ontvangen om tot een gefundeerd oordeel te komen, ook als het volgens de belastingdienst niet noodzakelijk was om de belastingplichtige om aanvullende gegevens te vragen.

Belastingen, douane en tariefindeling (B – Fi)

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-330/19 – Exter – Nederland – Hoge Raad – ECLI:EU:C:2020:809 – geen conclusie – arrest

CDW - Regeling actieve veredeling –Begrip ‘heffingsgrondslagen’ – Preferentiële tariefmaatregel

Verordening (EEG) nr. 2913/92. Exter is een onderneming in de voedselindustrie die hydrolysaten van proteïnen verwerkt tot een grondstof voor de vervaardiging van bouillon. Hiervoor beschikte zij van 23 mei 2012 tot en met 23 mei 2015 over een vergunning om voor de hydrolysaten gebruik te maken van de douaneregeling actieve veredeling met toepassing van het schorsingssysteem. Ten tijde van de aanvaarding van de douaneaangiften bedroeg het normale tarief van de douanerechten dat hoort bij de tariefpostonderverdeling waarin deze producten zijn ingedeeld, 12,8 %. Als uitzondering op dit normale tarief gold krachtens artikel 6, lid 3, en artikel 7 van verordening (EG) nr. 732/2008 voor hydrolysaten echter tot en met 31 december 2013 een preferentiële tariefmaatregel, op grond waarvan dat normale tarief voor deze producten werd verlaagd tot 8,9 % indien zij afkomstig waren uit een begunstigd land, zoals Thailand. Na de veredeling besloot Exter een deel van de betrokken producten niet weder uit te voeren, maar de douaneregeling actieve veredeling daarvoor te beëindigen. Tussen 4 februari en 26 augustus 2014 heeft zij deze producten in deelpartijen aangegeven voor het vrije verkeer. In de desbetreffende aangiften heeft Exter vermeld dat de betrokken producten zich bevonden onder de douaneregeling actieve veredeling met toepassing van het schorsingssysteem, heeft zij deze producten omschreven als „hydrolysaten van proteïnen” en heeft zij tariefpostonderverdeling 2106 90 92 van de gecombineerde nomenclatuur (GN) vermeld. Voorts heeft Exter de bevoegde Nederlandse douaneautoriteit (hierna: „douaneautoriteit”) verzocht bij de berekening van de douaneschuld het in verordening nr. 732/2008 vastgestelde preferentiële tarief van 8,9 % in aanmerking te nemen.

De preferentiële tariefmaatregel was gedurende de periode van 1 januari 2014 tot en met 31 december 2016 geschorst. Deze schorsing was dus van kracht toen Exter de betrokken producten aangaf voor het vrije verkeer. Vanwege deze schorsing heeft de douaneautoriteit het preferentiële tarief van 8,9 % niet toegepast, maar de verschuldigde douanerechten vastgesteld op basis van het tarief van 12,8 %.

Hof: Artikel 121, lid 1, van verordening (EEG) nr. 2913/92 verzet zich tegen de toepassing van een tot een verlaagd douanerecht leidende preferentiële tariefmaatregel die gold op het tijdstip waarop de aangifte tot plaatsing van goederen onder de regeling actieve veredeling werd aanvaard, maar die was geschorst op het tijdstip waarop de aangifte tot het in het vrije verkeer brengen van die goederen werd aanvaard.

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-476/19 – Combinova – Zweden – ECLI:EU:C:2020:802 – geen conclusie – arrest

Actieve veredeling - Voorwaarden voor tenietgaan van douaneschuld - Begrip “gebuikte goederen”

Verordening (EU) nr. 952/2013 (DWU). Combinova heeft in november 2017 met een vergunning goederen ingevoerd via de in artikel 256 van het douanewetboek bedoelde douaneregeling actieve veredeling. Deze goederen werden op 11 december 2017 weer uitgevoerd.

Aangezien de douanediens van mening was dat het overschrijden van de termijn voor het indienen van de aanzuiveringsafrekening een douaneschuld had doen ontstaan op grond van artikel 79 van het douanewetboek, besloot hij om van Combinova douanerechten te heffen ter hoogte van 11,50 EUR plus btw voor een bedrag van ongeveer 265 EUR.

Aangezien in casu niet is aangevoerd dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde goederen niet zijn verwerkt onder de regeling actieve veredeling, is er niet voldaan aan de voorwaarden voor het tenietgaan van de douaneschuld als bepaald in artikel 124, lid 1, onder k), van het douanewetboek.

De verwijzende rechter heeft twijfels over de betekenis van het in die laatste bepaling bedoelde begrip „gebruikte goederen”. Hij merkt op dat dit begrip een aantal maal voorkomt in het douanewetboek en dat artikel 256 van dat wetboek bepaalt dat niet-Uniegoederen in het douanegebied van de Unie onder de regeling actieve veredeling kunnen worden gebruikt bij een of meer veredelingen zonder dat zij daarbij worden onderworpen aan, met name, invoerrechten.

Tsjechië en Estland hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Het in artikel 124, lid 1, onder k), van verordening (EU) nr. 952/2013 bedoelde gebruik van goederen betreft uitsluitend een gebruik dat verder gaat dan de veredelingen waarvoor de douaneautoriteiten een vergunning hebben verleend in het kader van de regeling actieve veredeling als bepaald in artikel 256 van die verordening, en ziet niet op een gebruik dat in overeenstemming is met de veredelingen waarvoor een vergunning is verleend.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 13 oktober 2020 – gevoegde zaken C-415/20, C-419/20 en C-427/20 - Gräfendorfer Geflügel - und Tiefkühlkost e.a.

Terugbetaalde antidumpingrechten – Uitvoerrestitutie - Verschuldigde rente?

Verordening nr. 2913/92. Verordening (EU) nr. 952/2013. Verordening (EG) nr. 91/2009. Verordening (EG) nr. 800/1999. In zaak C-419/20 zijn partijen het erover oneens of over onrechtmatig vastgestelde en krachtens een onherroepelijk geworden vonnis terugbetaalde antidumpingrechten rente verschuldigd is. In zaak C-427/20 zijn partijen het erover oneens of over rechten die het verwerende douanekantoor bij verzoekster heeft nagevorderd, rente verschuldigd is.

In zaak C-415/20 heeft verzoekster pluimveekarkassen uitgevoerd naar derde landen. In eerste instantie heeft het douanekantoor geweigerd uitvoerrestituties toe te kennen, omdat de uitgevoerde producten niet van goede handelskwaliteit waren. Na een juridische procedure zijn de uitvoerrestituties alsnog toegekend. Verzoekster heeft verzocht om rente over de ten onrechte niet toegekende uitvoerrestituties en de ten onrechte opgelegde boeten.

Prejudiciële vragen:

C-419/20 Is er van een schending van het Unierecht – als voorwaarde voor het door het Hof van Justitie van de Europese Unie ontwikkelde Unierechtelijke recht op rentevergoeding – ook sprake, wanneer een overheidsinstantie van een lidstaat overeenkomstig het Unierecht een heffing oplegt, maar een rechter van die lidstaat nadien vaststelt dat de feitelijke voorwaarden voor de inning van die heffing niet zijn vervuld?

C-427/20 Is er van een schending van het Unierecht – als voorwaarde voor het door het HvJEU ontwikkelde Unierechtelijke recht op rentevergoeding – ook sprake wanneer een overheidsinstantie van een lidstaat een heffing in strijd met rechtsgeldige bepalingen van het Unierecht oplegt en een rechter van een lidstaat deze schending van het Unierecht vaststelt?

C-415/20

1. Geldt de Unierechtelijke verplichting van de lidstaten om in strijd met het Unierecht geïnde rechten vermeerderd met rente terug te betalen, ook wanneer de grond voor de terugbetaling niet een door het Hof van Justitie van de Europese Unie vastgestelde strijdigheid van de rechtsgrondslag met het Unierecht is, maar een door het Hof gegeven uitlegging van een post(onderverdeling) van de gecombineerde nomenclatuur?

2. Kunnen de beginselen van het door het Hof van Justitie van de Europese Unie ontwikkelde recht op rente uit hoofde van het Unierecht ook worden toegepast op de betaling van uitvoerrestituties die de overheidsinstantie van de lidstaat in strijd met het Unierecht heeft geweigerd?

BREXIT

- [Kennisgeving EC over cultuurgoederen](#), 28 juni 2020
- [Kennisgeving EC over uitvoer van producten voor tweërlei gebruik](#), 16 september 2020
- [Kennisgeving EC over handhaving IE-rechten door douane](#), 17 augustus 2020
- [Kennisgeving EC over tariefcontingenten](#), 15 september 2020

Belastingen, vennootschappen en vrij verkeer kapitaal (Fi)

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-558/19 – Impresa Pizzarotti – Roemenië – ECLI:EU:C:2020:806 – geen conclusie – arrest

Vrijheid van vestiging – Vrij verkeer van kapitaal – Vaststelling belastbaar inkomen – Door een ingezeten filiaal aan een niet-ingezeten vennootschap verleend abnormaal voordeel

Artikelen 49 en 63 VWEU. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Impresa Pizzarotti en de nationale belastingdienst inzake de nietigverklaring van een fiscale bestuurshandeling van de belastingdienst en van de op basis van die handeling vastgestelde belastingaanslag. Tsjechië, Duitsland, Italië, Polen en Griekenland hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 49 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich in beginsel niet verzet tegen een regeling van een lidstaat krachtens welke een geldovermaking van een ingezeten filiaal aan zijn in een andere lidstaat gevestigde moedermaatschappij kan worden geherkwalificeerd als „inkomstengenererende transactie”, met als gevolg dat de regels inzake verrekenprijzen dwingend van toepassing zijn, terwijl dezelfde transactie tussen een filiaal en een moedermaatschappij die beide in dezelfde lidstaat gevestigd zijn, niet als zodanig kan worden gekwalificeerd en de regels inzake verrekenprijzen in dat geval niet worden toegepast.

- 📌 Roemenië mag fictieve rente berekenen over aan Italiaanse moeder verstrekte lening ([Taxlive](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 15 oktober 2020 – zaak C-362/19 P – Commissie/Fútbol Club Barcelona – ECLI:EU:C:2020:838 – conclusie

Steun aan professionele voetbalclubs – Begrip ‚voordeel’ – Preferentieel belastingtarief

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 27 oktober 2020 – zaak C-449/20 – Real Vida Seguros*

Vrij verkeer kapitaal – Vennootschapsbelasting

Artikel 63 VWEU. Vraag is of er sprake is van schending van het vrije verkeer van kapitaal wanneer bij de toepassing van vennootschapsbelasting, 50% van de dividenden die op Portugese beurzen zijn verkregen kan worden afgetrokken, terwijl dividenden die op beurzen van andere landen zijn verkregen, van die aftrek zijn uitgesloten?

Beroepskwalificaties

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 1 oktober 2020 – zaak C-940/19 – Les Chirugiens-Dentistes de France e.a.– Frankrijk – ECLI:EU:C:2020:765 – [conclusie](#)

Tandarts Gezondheidszorg – Gedeeltelijke toegang tot beroep

Richtlijn 2005/36/EG. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding dat aanhangig is gemaakt door de confederatie van tandartsenvakbonden, en andere organisaties die beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg vertegenwoordigen. De verwerende partijen in dit geding zijn minister van Solidariteit en Gezondheid, de minister van Hoger Onderwijs, Onderzoek en Innovatie en de eerste minister. Verzoekers betogen dat de Franse regering onrechtmatig heeft gehandeld door de wijze waarop zij met verschillende regelgevingshandelingen heeft getracht de vereisten van richtlijn 2013/55 om te zetten in de Franse nationale wetgeving.

A-G: Artikel 4 septies, lid 6, van richtlijn 2005/36/EG staat er niet aan in de weg dat een lidstaat voorziet in gedeeltelijke toegang tot een van de beroepen waarop de in titel III, hoofdstuk III, van die richtlijn vastgestelde regeling van automatische erkenning van beroepskwalificaties van toepassing is.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 19 oktober 2020 – [zaak C-413/20 – État belge](#)

Bemanning burgerluchtvaartuigen – Bevoegdheid piloot voor commercieel luchtvervoer

Verordening (EU) nr. 1178/2011. Het DGTA is de Belgische overheidsinstelling die onder meer toezicht houdt op de opleiding van luchtvaartpiloten en bewijzen van bevoegdheid als luchtvaartpiloot afgeeft. Verweerders zijn voormalige leerlingen van de erkende Bluetail Flight School, waarvan de opleidingsprogramma's door het DGTA zijn goedgekeurd. Het DGTA heeft geweigerd het bewijs van bevoegdheid af te geven aan verweerders, op grond dat hun opleiding niet de vereiste minimumduur van 115 uur "instrumentvliegen" had omvat. De voorwaarden voor de afgifte van bewijzen van bevoegdheid als piloot voor commercieel luchtvervoer zijn vastgesteld in verordening 1178/2011. Aanhangsel 3 bij subdeel A van bijlage I bevat de cursusinhoud voor het verkrijgen van dit bewijs van bevoegdheid. Punt 9 daarvan doet echter twijfel rijzen over de berekening van de instrumenttijd.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Noord-Nederland – PREJUDICIËLE VRAGEN AAN HOGE RAAD – 29 september 2020 (publ. 1 .10.20) – [ECLI:NL:RBNNE:2020:3353](#)

Richtlijn 2011/83/EG. Precontractuele informatieverplichtingen (als bedoeld in art. 6:230m en 6:230v BW) bij koop op afstand door een consument. De kantonrechter heeft in deze verstekzaak het voornemen prejudiciële vragen te stellen aan de Hoge Raad. Eiseres mag zich nog uitlaten over de in het vonnis geformuleerde vragen.

- Kantonrechter formuleert prejudiciële vragen over precontractuele informatieplicht in verstekzaken, in: [Nieuws Vermogensrecht 2020/236](#)

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Den Haag – 15 oktober 2020 – [ECLI:NL:RBDHA:2020:10896](#)

Algemene wet erkenning EU-beroepskwalificaties voor het gereguleerd beroep advocaat

Richtlijn 2005/36/EG (Diplomarichtlijn). Richtlijn 98/5/EG (Vestigingsrichtlijn). Artikel 45 VWEU. Kwalificatie van eiser, na afgeronde Nederlandse rechtenstudie, als 'avocat' (produit infini), in plaats van 'avocat à la Cour' (produit fini) in Luxemburg, is onvoldoende om in aanmerking te komen voor erkenning van de beroepskwalificaties voor het gereguleerde beroep advocaat en de onvoorwaardelijke inschrijving als advocaat op het Nederlandse tableau. De rechtbank oordeelt dat de weigering van de erkenning van de beroepskwalificaties niet in strijd is met de Diplomarichtlijn en de Vestigingsrichtlijn. Evenmin is sprake van strijd met het recht op vrij verkeer van werknemer conform artikel 45 VWEU. De rechtbank verklaart het beroep tegen de beslissing van de Nederlandse Orde van Advocaten ongegrond.

Brexit

EUROPESE COMMISSIE

- [Kennisgeving aan belanghebbenden terugtrekking van het VK en EU - regels op het gebied van burgerlijk recht en internationaal privaatrecht](#), 27 augustus 2020
- [Kennisgeving EC over cultuurgoederen](#), 28 juni 2020
- [Kennisgeving EC over uitvoer van producten voor tweeërlei gebruik](#), 16 september 2020
- [Kennisgeving EC over asset management](#), 7 juli 2020
- [Kennisgeving EC over auteursrecht en naburige rechten](#), 23 juni 2020
- [Kennisgeving EC over audiovisuele mediadiensten](#), 26 mei 2020
- [Kennisgeving EC over EURATOM](#), 24 augustus 2020
- [Kennisgeving EC over meststoffen](#), 28 september 2020 (alleen Engels)
- [Kennisgeving EC over vuurwapens](#), 15 september 2020
- [Kennisgeving EC over inland waterways](#), 21 september 2020
- [Kennisgeving EC over handhaving IE-rechten door douane](#), 17 augustus 2020
- [Kennisgeving EC over monitoring en verificatie van de CO2 uitstoot door maritiem vervoer](#), 16 juli 2020
- [Kennisgeving EC over detachering van werknemers](#), 6 oktober 2020 (alleen in het Engels)
- [Kennisgeving EC over treinvervoer](#), 19 augustus 2020
- [Kennisgeving EC over tariefcontingenten](#), 15 september 2020
- [Kennisgeving EC over handel in het wilde levende dieren en planten](#), 21 augustus 2020
- [Kennisgeving EC over elektronische communicatie, inclusief roaming](#), 29 juni 2020

OVERIG

- Brexit: Commissie start inbreukprocedure tegen VK om schending Terugtrekkingsakkoord ([ECER](#))
- Rijkswet inperking gevolgen Brexit, [NJB 2020/2278](#)
- Impact of Brexit on the application of MiFID II/MiFIR. 1.10.2020 ([ESMA ESMA70-155-10962](#))
- Nieuwe pagina van de Europese Commissie met de geactualiseerde readiness notices "[getting ready for the end of the transition period](#)" (is een aanvulling op de pagina met de (niet geactualiseerde [preparedness notices](#))
- First joint report on the implementation of residence rights under part two of the withdrawal agreement, 23 oktober 2020 ([EC](#))
- The Commission's argument for breach of good faith against the United Kingdom: an in-depth analysis from the standpoint of public international law ([European law blog](#))
- True (Bad) Faith 2020? Part One: The Commission Infringement Action against the United Kingdom for breach of the Withdrawal Agreement ([European law blog](#))
- Europese Commissie: nog geen oplossing voor visserij in brexitonderhandelingen ([Europa-nu](#))

Wiki

- [!\[\]\(67ff022fd78f943b679992c2874bbfd1_img.jpg\) Wiki Brexit](#)

Consumenten (C)

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-641/19 – PE Digital – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:808 – geen conclusie – arrest

Overeenkomst op afstand – Levering van digitale inhoud en digitale diensten – Herroepingsrecht –Bepaling van door consument te betalen bedrag voor prestaties die zijn verricht vóór de uitoefening van het herroepingsrecht

Richtlijn 2011/83/EU. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding over het bedrag dat verschuldigd is nadat de consument haar herroepingsrecht heeft uitgeoefend. België heeft in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 14, lid 3, van richtlijn 2011/83/EU moet aldus worden uitgelegd dat, om het evenredige bedrag te bepalen dat de consument de handelaar verschuldigd is wanneer hij deze uitdrukkelijk heeft verzocht om reeds met de uitvoering van de tussen hen gesloten overeenkomst te beginnen tijdens de herroepingstermijn en hij de overeenkomst daarna herroept, in beginsel de prijs in aanmerking dient te worden genomen die daarin is overeengekomen voor de bedongen prestaties in hun geheel en het verschuldigde bedrag pro rata temporis moet worden berekend. Enkel ingeval een overeenkomst uitdrukkelijk bepaalt dat een of meerdere prestaties meteen bij de aanvang van de uitvoering van de overeenkomst volledig worden verstrekt, afzonderlijk en tegen een apart te betalen prijs, moet de totale voor die prestatie(s) in de overeenkomst vastgelegde prijs in aanmerking worden genomen om het aan de handelaar verschuldigde bedrag te berekenen volgens artikel 14, lid 3, van die richtlijn.

Artikel 14, lid 3, van richtlijn 2011/83, gelezen in het licht van overweging 50 ervan, moet aldus worden uitgelegd dat bij de beoordeling of de totale prijs excessief is in de zin van deze bepaling, rekening moet worden gehouden met de prijs die de betrokken handelaar in dezelfde omstandigheden aanbiedt aan andere consumenten en met de prijs van een gelijkwaardige dienst die op het tijdstip van de sluiting van de overeenkomst wordt verstrekt door andere handelaren.

Artikel 16, onder m), gelezen in samenhang met artikel 2, punt 11, van richtlijn 2011/83, moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een datingwebsite een persoonlijkheidsrapport genereert op basis van een door die website verrichte persoonlijkheidstest, geen sprake is van de levering van „digitale inhoud” in de zin van deze bepaling.

 Online dating sites and the right of withdrawal - CJEU in PE Digital (C-641/19) ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – 21 oktober 2020 – zaak C-529/19 – Möbel Kraft – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:846 – geen conclusie – arrest

Uitzondering op het herroepingsrecht – Vervaardiging naar specificatie consument

Richtlijn 2011/83/EU. ML heeft op een beurs met Möbel Kraft een overeenkomst gesloten omtrent de verkoop van een inbouwkeuken. Nadat ML zich vervolgens op zijn herroepingsrecht had beroepen en uit dien hoofde had geweigerd de levering van deze keuken te aanvaarden, heeft Möbel Kraft bij de verwijzende rechter, een vordering tot schadevergoeding ingesteld omdat ML de betrokken overeenkomst niet had uitgevoerd.

Hof: Artikel 16, onder c), van richtlijn 2011/83/EU moet aldus worden uitgelegd dat de uitzondering op het herroepingsrecht waarin deze bepaling voorziet, kan worden ingeroepen tegen de consument die buiten verkooppruimten een overeenkomst heeft gesloten omtrent de verkoop van een goed dat volgens zijn specificaties moet worden vervaardigd, onafhankelijk van de vraag of de handelaar reeds de productie van dit goed in gang heeft gezet.

 (Non-)Existence of right of withdrawal must be unconditional – CJEU in C529/19 ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – 15 oktober 2020 – zaak C-778/18 – Association française des usagers de banques – Frankrijk – ECLI:EU:C:2020:831 – conclusie – arrest

Kredietovereenkomsten voor consumenten – Hypothecair krediet – Voorwaarde inkomsten te storten op betaalrekening bij kredietgever

Richtlijn 2007/64/EG. Richtlijn (EU) 2015/2366. Richtlijn 2014/17/EU. Richtlijn 2014/92/EU. De Franse vereniging van bankgebruikers (AFUB) komt op tegen een nationale regeling op grond waarvan de kredietgever voor het verstrekken van een hypothecair krediet de voorwaarde kan stellen dat de kredietnemer tien jaar, of gedurende de looptijd van de lening indien die korter is dan tien jaar, al zijn looninkomsten of daarmee gelijkgestelde inkomsten laat storten op een betaalrekening bij de kredietgever, waarbij de kredietnemer als tegenprestatie een geïndividualiseerd voordeel ontvangt. AFUB is van mening dat deze regeling voorbijgaat aan de door bovengenoemde richtlijnen nagestreefde doelstelling de bankmobiliteit te vergemakkelijken. De vraag is of dit verenigbaar is met het Unierecht.

Hof: Artikel 12, lid 2, onder a), van richtlijn 2014/17/EU, verzet zich tegen een nationale regeling die de kredietgever toestaat om de kredietnemer bij het sluiten van een kredietovereenkomst met betrekking tot een voor bewoning bestemd onroerend goed te verplichten om als tegenprestatie voor een geïndividualiseerd voordeel al zijn looninkomsten of daarmee gelijkgestelde inkomsten te laten storten op een betaalrekening bij de kredietgever, ongeacht het bedrag, de termijnen en de looptijd van de lening. Deze bepaling moet daarentegen aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzet tegen een nationale regeling waarbij de duur van die verplichting, wanneer die niet op alle looninkomsten van de kredietnemer ziet, tien jaar kan bedragen of even lang kan zijn als de duur van de betrokken kredietovereenkomst, indien die korter is.

Het begrip „kosten” in de zin van artikel 45, lid 2, van richtlijn 2007/64/EG slaat niet tevens op het verlies van een geïndividualiseerd voordeel dat de kredietgever de kredietnemer aanbiedt als tegenprestatie voor het feit dat laatstgenoemde in het kader van een kredietovereenkomst een rekening bij die kredietgever opent om daarop zijn inkomsten te laten storten, welk verlies wordt veroorzaakt door het opheffen van deze rekening.

 Consumers' income and mortgage loans: the CJEU in C-778/18 ([ECLB](#))

COVID-19

REGELGEVING EU

Verlenging en verruiming van de Tijdelijke Kaderregeling staatssteun ([ECER](#))

RAAD

Aanbeveling (EU) 2020/1475 van de Raad van 13 oktober 2020 betreffende een gecoördineerde aanpak van de beperking van het vrije verkeer in reactie op de COVID-19-pandemie (Voor de EER relevante tekst),

[PB L 337 van 14.10.2020](#)

LITERATUUR

- J.P Loof, De coronacrisis heeft allerlei consequenties voor het functioneren van het bestuursrecht en de bestuursrechtspraak. Een verkenning, in: [JBplus 2020/3](#)
- J.C.J. Dutte, Artikel - De aanpak van de COVID-19-epidemie: een juridische tussenbalans, in: [Tijdschrift voor Gezondheidsrecht 2020/5.2](#)

OVERIG

- Covid-19: EU-akkoord over gezamenlijke vaststelling van de risiconiveaus voor Europese landen ([ECER](#))

- Coronamaatregelen en de zichtbaarheid van het recht: een inventarisatie ([NJBblog](#))
- The Covid-19 Measures in Madrid, and why they Suffered Defeat in Court ([Verfassungsblog](#))
- A. Hammerstein, Rechtspraak in tijden van COVID-19, in: [JBPR 2020/4](#)

Detentie, politiebehandeling en onderzoek (S)

EHRM – ARREST – 6 december 2020 – I.S. t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) – [60202/15](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1006JUD006020215](#)

Verlenging van de voorlopige hechtenis na vrijspraak in eerste aanleg – geen gerechtvaardigde beperking op het recht op vrijheid

Artikel 5 EVRM. De zaak betreft een klacht tegen verlenging van de voorlopige hechtenis ondanks vrijspraak door de rechter in eerste aanleg. Naar het oordeel van het hof is voorlopige hechtenis na vrijspraak in eerste aanleg geen gerechtvaardigde beperking op het recht om niet van je vrijheid te worden beroofd. Ingevolge artikel 5 lid 1 onder c van het EVRM eindigt de detentie wanneer een persoon wordt vrijgesproken. Dit geldt ook in het geval de persoon wordt vrijgesproken door de rechter in eerste aanleg. Het nationale recht moet in dat geval voorzien in minder vergaande maatregelen dan detentie om iemand zijn aanwezigheid in hoger beroep te verzekeren. Het feit dat er ten aanzien van klager een algemeen recidiverisico is, is niet voldoende concreet en specifiek om de detentie van klager te rechtvaardigen. Het hof concludeert dat sprake is van een schending van artikel 5 EVRM.

EHRM – ARREST – 6 oktober 2020 – Laguna Guzman t. Spanje – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3) – [41462/17](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1006JUD004146217](#)

Schending – Blijvend letsel demonstrant na tussenkomst politie tijdens een spontane bijeenkomst

Samenvatting onder: [Vrijheid van vereniging](#)

EHRM – ARREST – 6 oktober 2020 – Stoyan Krastev t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) – [1009/12](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1006JUD000100912](#)

Plaatsing in isoleercel betekent niet dat sprake is van een verdere vrijheidsbeneming

Artikel 5 EVRM. Klager zat gedetineerd in een gevangenis waar een gespannen sfeer en onrust hing. De gevangenisdirectie heeft daarom besloten om klager over te plaatsen naar een andere gevangenis en in afwachting daarvan, om hem in een isoleercel te plaatsen. De directie deed dit om verdere spanning en onrust te voorkomen. Klager heeft bezwaar gemaakt bij de rechtbank tegen de disciplinaire maatregel om hem in de isoleercel te plaatsen. De rechtbank oordeelde dat de disciplinaire maatregel in strijd was met de relevante wettelijke bepalingen. Klager stelde dat hij stress en angst heeft ondervonden door de opsluiting in de isolatiecel. Om die reden heeft klager, onder verwijzing naar artikel 5 lid 5 EVRM, een schadevergoedingsverzoek ingediend. Deze is afgewezen en ook in beroep is zijn verzoek daartoe afgewezen, omdat de rechter niet bewezen vond dat klager stress en angst had ervaren. Daarnaast kon ook een verdere ontbering van zijn vrijheid, naast zijn gevangenisstraf, niet aangetoond worden. EHRM stelt vast dat er door plaatsing in een isoleercel geen wijziging in de rechtsgronden voor de vrijheidsbeneming van klager heeft plaatsgevonden. Nu de isolatie heeft plaatsgevonden in het kader van het waarborgen van de veiligheid van alle gedetineerden en er bovendien geen groot verschil was tussen het regime en detentievoorwaarden die al golden voordat hij in de isoleercel werd geplaatst, is geen sprake van verdere vrijheidsbeneming. EHRM: geen schending artikel 5 EVRM.

EHRM – ARREST – 8 oktober 2020 - Aghdgomelashvili en Japaridze t. Georgië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [7224/11](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:1008JUD000722411

Misdragingen van politie bij doorzoeking LHBT kantoor vormt onmenselijke behandeling

Artikel 3 juncto artikel 14 EVRM. Klaagsters werkten voor een organisatie voor LHBT rechten. Agenten in burgerkleding kwamen hun kantoor in voor een doorzoeking, zonder daarvoor een machtiging te tonen. Toen de agenten erachter kwamen dat het om een LHBT organisatie ging, namen zij volgens klaagsters een telefoon in beslag, zei een agent dat hij het kantoor af wilde branden en noemden agenten de aanwezige vrouwen 'ziek', 'pervers' en 'potten' en dreigden hun seksuele geaardheid bekend te maken. Vrouwelijke agenten fouilleerden de aanwezigen, waarbij zij hun kleding moesten uittrekken. Op de verzoeken van klaagsters om slachtofferstatus en onderzoek naar discriminatoire aspecten van het gedrag van de politie is door de autoriteiten niet gereageerd.

EHRM: Het uitblijven van actie door de autoriteiten toont de onwil of onmacht van de autoriteiten aan om de rol van homofobe of transfobe motieven van de gestelde misdragingen van de politie, tegen de achtergrond van de uitgebreid gedocumenteerde vijandigheid van Georgië tegen de LHBT gemeenschap. Schending van het procedurele aspect van artikel 3 juncto artikel 14 EVRM.

De versie van de gebeurtenissen van de klagers is door de overheid niet weersproken. De fouilleringen, waarvoor geen reden was gegeven door de politie of de overheid, hadden als enige doel om de klagers te beschamen en te straffen voor hun betrokkenheid bij de LHBT gemeenschap. Schending van het materiële aspect van artikel 3 juncto artikel 14 EVRM.

 Ill-treatment of LGBT people in Georgia by police is a violation of ECHR ([ECHR SO](#))

EHRM – ARREST – 13 oktober 2020 - Marin Yosifov t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [5113/11](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:1013JUD000511311

Doorzoeking van het kantoor van een politicus en zijn detentie zijn in strijd met het Verdrag

Artikel 5, lid 3 EVRM. De zaak betreft een strafrechtelijke procedure in verband met de verdenking van corruptie tegen de klager, burgemeester. Klager klaagt dat hij vier dagen gedetineerd heeft gezeten, zonder dat zijn zaak voor de rechter is gebracht. Ook klaagt hij over de doorzoeking van zijn kantoor, welke naar zijn mening in strijd is met de vereisten van artikel 8 EVRM.

Het Hof is unaniem van oordeel dat sprake is van een schending van artikel 5 § 3 en 4 EVRM nu de zaak van klager niet "spoedig" voor een rechter is gekomen, zoals artikel 5 § 3 EVRM vereist. Daarnaast was er voor klager geen effectief rechtsmiddel beschikbaar om de rechtmatigheid en noodzaak van zijn detentie aan te vechten, zoals artikel 5 § 4 EVRM vereist. Ook concludeert het Hof unaniem tot een schending van artikel 8 EVRM, nu er voorafgaand aan de doorzoeking geen rechterlijke toestemming was gegeven. De Bulgaarse wetgeving voorziet enkel in doorzoeking zonder voorafgaande toestemming in urgente gevallen of wanneer het risico bestaat dat bewijsmateriaal zal worden weggemaakt of achtergehouden. Er was weliswaar een rechter die de doorzoeking achteraf heeft goedgekeurd omdat het volgens die rechter een urgente situatie betrof, maar deze rechter gaf hiervoor geen enkele motivering. Dat voldoet niet aan de doeltreffende toetsing van de rechtmatigheid en noodzakelijkheid van de betreffende maatregel.

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 - Badulescu t. Portugal – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [33729/18](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD003372918

Overvolle gevangenis in Portugal

Artikel 3 EVRM. Klager heeft ruim zes jaar in de Oporto gevangenis in Portugal gezeten. Gedurende de gehele periode was de gevangenis overvol en beschikte hij over minder dan 3 m2 ruimte. Bovendien was er geen verwarming aanwezig. Het Hof oordeelt dat artikel 3 EVRM geschonden is.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 29 september 2020 – Maris t. Roemenië – persbericht 22.10.20 – beslissing (niveau 3) – 58208/14 – ECLI:CE:ECHR:2020:0929DEC005820814

Niet ontvankelijk in beroep op artikel 9 EVRM

Artikel 9 EVRM. Klager doet een beroep op artikel 9 EVRM (vrijheid van denken, geweten en religie) nu de Roemeense autoriteiten weigerden de vermelding van zijn religie in het register van de gevangenis aan te passen.

Het Hof merkt op dat de klacht nogal abstract en theoretisch is, nu hij niet heeft beweerd dat de gevangenisautoriteiten de mogelijkheid voor hem om zijn religie daadwerkelijk te manifesteren op enigerlei wijze hebben beperkt. Evenmin heeft de klager gesteld dat de autoriteiten hebben geweigerd om enig verzoek van hem betreffende de vervulling van zijn religie in te willigen, zoals de noodzaak om een vertegenwoordiger van zijn geloof te ontmoeten, om religieuze diensten bij te wonen of om maaltijden te krijgen die door zijn religie zijn toegestaan. Het Hof overweegt dat de klacht van de heer Maris beperkt is tot enkel een administratieve fout.

Het Hof oordeelt dat de klacht kennelijk ongegrond is en daarmee dat de klager niet-ontvankelijk is.

EHRM – ARREST – 27 oktober 2020 – Reist t. Zwitserland – persbericht – arrest (niveau 2) – 39246/15 – ECLI:CE:ECHR:2020:1027JUD003924615

Tijdelijke plaatsing van klager in een open instelling op bevel van de officier van justitie voor jeugdige delinquenten was niet in strijd met het Verdrag

Artikel 5 EVRM. Klager kreeg, terwijl hij minderjarig was, een voorwaardelijke gevangenisstraf van vijf dagen met een proeftijd van een jaar, wegens diefstal, meervoudige fraude en de aankoop, consumptie en doorverkoop van ten minste 30 gram cannabis. Tegelijkertijd werd een beschermende maatregel opgelegd door de officier van justitie om klager ertoe te brengen af te zien van het gebruik van illegale middelen en van het plegen van verdere overtredingen. Gelet op de ineffectiviteit van de beschermende maatregel, klager bleef namelijk drugs gebruiken en diefstal plegen, besloot de officier van justitie om vervanging van de oorspronkelijke maatregel aan te vragen. In afwachting van het vonnis tot wijziging van de maatregel, beval de aanklager de voorlopige plaatsing van klager in een open instelling voor maximaal drie maanden. Hij achtte deze voorlopige maatregel onmisbaar en evenredig gezien van het gedrag van klager. Voordat op het hoger beroep van klager tegen deze maatregel arrest kon worden gewezen, was klager al weer thuis bij zijn ouders.

In de onderhavige zaak merkt het Hof op dat de beknopte strafbeschikking een uitvoerbaar vonnis betrof en een schuldigverklaring bevatte ter zake van een strafbaar feit met een opgelegde straf in combinatie met een beschermende maatregel, bestaande uit plaatsing van klager in een open inrichting maar met een initiële gevangenisstraf van maximaal drie maanden. Op de vraag of er een voldoende causaal verband is tussen de strafbeschikking en de voorlopige plaatsing van klager in een open voorziening – waarvan de eerste fase gedurende maximaal drie maanden in een gesloten inrichting zou plaatsvinden – merkt het hof op dat de strafbeschikking uitdrukkelijk een bepaling van de Wet op jeugddelinquenten vermeldde, die voorziet in een beschermende maatregel voor persoonlijke assistentie. Omdat persoonlijke assistentie een van de beschikbare beschermingsmaatregelen was, had de officier van justitie op grond van die wet het recht om de voorlopige plaatsing van klager te bevelen als een oplossing voor crisisbeheersing. Het Hof is dan ook van mening dat er een voldoende causaal verband bestaat tussen de strafbeschikking en de voorlopige plaatsing van klager. Dienovereenkomstig viel de aan verzoeker opgelegde vrijheidsbeneming onder artikel 5, lid 1, onder a), en moet deze worden beschouwd als rechtmatige bewaring. Er is dus geen schending van artikel 5, lid 1, van het verdrag.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Détention provisoire : le juge judiciaire, garant de la dignité de la personne (libertés chéries)

Dans une décision du 2 octobre 2020 rendue sur question prioritaire de constitutionnalité (QPC), le Conseil constitutionnel fait peser sur le législateur l'obligation d'offrir aux personnes placées en détention provisoire la possibilité de saisir le juge judiciaire si elles estiment souffrir de conditions de détention contraires à la dignité de la personne.

EHRM – HOORZITTING

Grand Chamber hearing concerning Belgium

OVERIG

Use of force by police: what is the standard for determining misconduct? ([UK human rights blog](#))

EHRM factsheets

- [Hunger strikes in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Prisoners' right to vote](#)
- [Prisoners' health-related rights](#)
- [Detention and mental health](#) (januari 2020)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#)

Diensten, elektronische communicatiediensten (C - B)

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 15 oktober 2020 – zaak C-555/19 – Fussl Modestraße Mayr – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:836 – [conclusie](#)

Audiovisuele mediadiensten - Nationale regelgeving die regionale televisiereclame in nationaal uitgezonden programma's verbiedt – Bevoegdheid deelstaat

Richtlijn 2010/13/EU. Artikel 11 EU Handvest. Fussl Modestraße Mayr, een vennootschap naar Oostenrijks recht, exploiteert een keten van modewinkels in Oostenrijk en in de deelstaat Beieren (Duitsland). SevenOne Media, een vennootschap naar Duits recht, is de marketingonderneming van de groep ProSiebenSat.1, een in Duitsland gevestigde particuliere televisieomroeporganisatie.

Fussl Modestraße Mayr heeft met SevenOne Media een overeenkomst gesloten voor het uitzenden, uitsluitend in Beieren, van televisiereclame in het kader van programma's op de nationale zender ProSieben via de Beierse kabelnetwerken van Vodafone Kabel Deutschland GmbH. SevenOne Media heeft geweigerd deze overeenkomst uit te voeren op grond dat de regionale uitzending van televisiereclame in het kader van programma's die op het gehele Duitse grondgebied worden uitgezonden, verboden is. Daarop heeft Fussl Modestraße Mayr de verwijzende rechter verzocht om SevenOne Media te gelasten haar uit de betrokken overeenkomst voortvloeiende verplichtingen na te komen.

A-G: Artikel 4, lid 1, van richtlijn 2010/13/EU (richtlijn audiovisuele mediadiensten), het beginsel van gelijke behandeling en artikel 11 EU Handvest verzetten zich niet tegen een verbod op het uitzenden van regionale reclame op nationale televisiezenders.

Artikel 56 VWEU verzet zich niet tegen een dergelijk verbod, mits er geen minder beperkende maatregelen zijn die de nationale wetgever daadwerkelijk zou kunnen invoeren en die het mogelijk zouden maken de doelstelling van bescherming van de pluriformiteit van opvattingen op regionaal en lokaal niveau te realiseren, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

REGELGEVING NL

Wet van 30 september 2020, houdende wijziging van de Mediawet 2008 in verband met de implementatie van Richtlijn 2018/1808 (richtlijn audiovisuele mediadiensten) in het licht van een veranderende marktsituatie, *Stb. 2020, nr. 391*

BREXIT

[Kennisgeving EC over elektronische communicatie, inclusief roaming, 29 juni 2020](#)

Discriminatie

EHRM – ARREST – 13 oktober 2020 – Adam e.a. t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [81114/17](#) – [49716/18](#) – [50913/18](#) – [52370/18](#) – [54444/18](#) – [54475/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1013JUD008111417](#)

Geen discriminatie in geval extra examens voor leerlingen die in hun moedertaal studeren – beoordelingsruimte aan lidstaten gelaten

Samenvatting onder: [Onderwijs](#)

E-commerce

HvJ – ARREST – 1 oktober 2020 – zaak C-649/18 – A – Frankrijk – [ECLI:EU:C:2020:764](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Onlineverkoop geneesmiddelen en parafarmaceutische producten - Reclame

Richtlijn 2000/31/EG. A is een vennootschap naar Nederlands recht, die in Nederland een apotheek en een specifiek op de Franse markt gerichte website exploiteert. De website omvat een verkoopportaal waarop geneesmiddelen waarvoor geen doktersvoorschrift is vereist alsook parafarmaceutische producten worden aangeboden. Verscheidene Franse apothekers en belangenverenigingen verwijten A echter oneerlijke concurrentie door die website op de Franse markt te promoten via een grootschalige, langs diverse kanalen gevoerde reclamecampagne. Zij verwijten A ook schending van de Franse verplichting om elke patiënt vóór de eerste bestelling een gezondheidsvragenlijst te laten invullen. In deze zaak wordt het Hof verzocht te verduidelijken in hoeverre een lidstaat (Frankrijk) bevoegd is om regels te stellen voor de reclame die door een apotheker uit een andere lidstaat (Nederland) wordt gevoerd voor hun onlineverkoop van geneesmiddelen waarvoor geen doktersvoorschrift is vereist, alsook voor het onlinebestelproces van die geneesmiddelen. Het hof oordeelt dat Frankrijk grenzen mag stellen aan marketingactiviteiten.

Hof: Richtlijn 2000/31/EG verzet zich niet ertegen dat de lidstaat van bestemming van een onlineverkoopdienst voor receptvrije geneesmiddelen, op een in een andere lidstaat gevestigde verlener van deze dienst, een nationale regeling toepast waarbij aan apotheken een verbod wordt opgelegd om hun klanten te benaderen via bepaalde methoden en middelen, waaronder de massale verspreiding van reclamedrukwerk en reclamefolders buiten de apotheek, op voorwaarde dat deze regeling niet ertoe leidt dat de betrokken dienstverlener wordt belet om reclame buiten zijn apotheek te maken, ongeacht op welke drager of op welke schaal hij dat doet, hetgeen de verwijzende rechter heeft na te gaan;

Richtlijn 2000/31/EG verzet zich niet ertegen dat de lidstaat van bestemming van een onlineverkoopdienst voor receptvrije geneesmiddelen, op een in een andere lidstaat gevestigde verlener van deze dienst, een nationale regeling toepast waarbij aan apotheken een verbod wordt opgelegd om reclameaanbiedingen te doen die inhouden dat er bij overschrijding van een bepaald bedrag een korting wordt toegekend op de totale prijs van de bestelde geneesmiddelen, op voorwaarde evenwel dat dat verbod voldoende is afgebakend en meer bepaald uitsluitend betrekking heeft op geneesmiddelen en niet op zuiver parafarmaceutische producten, hetgeen de verwijzende rechter heeft na te gaan;

Richtlijn 2000/31/EG verzet zich niet ertegen dat de lidstaat van bestemming van een onlineverkoopdienst voor receptvrije geneesmiddelen, op een in een andere lidstaat gevestigde verlener van deze dienst, een nationale regeling toepast waarbij apotheken die dergelijke geneesmiddelen verkopen, verplicht worden om in het onlinebestelproces voor geneesmiddelen een gezondheidsvragenlijst op te nemen;

Richtlijn 2000/31/EG verzet zich niet ertegen dat de lidstaat van bestemming van een onlineverkoopdienst voor receptvrije geneesmiddelen, op een in een andere lidstaat gevestigde verlener van deze dienst, een nationale regeling toepast waarbij aan apotheken die dergelijke geneesmiddelen verkopen, een verbod wordt opgelegd om gebruik te maken van gesponsorde links in zoekmachines en prijsvergelijkers, tenzij voor de verwijzende rechter naar behoren wordt aangetoond dat een dergelijke regeling geschikt is om een doelstelling op het gebied van

bescherming van de volksgezondheid te verwezenlijken en niet verder gaat dan daartoe noodzakelijk is.

Eigendomsrecht (B – S)

EHRM – ARREST – 6 oktober 2020 – Agapov t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [52464/15](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1006JUD005246415](#)

Belastingontduiking – Onschuldpresumptie – Schadeprocedure

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht](#)

RECHTSPRAAK NL – CRvB – 22 oktober 2020 – [ECLI:NL:CRVB:2020:2616](#)

Is de invoering periodeloonvergelijking in de WIA in overeenstemming met artikel 1 EP EVRM?

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

Energiemarkt

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-360/19 – Crown Van Gelder – Nederland – [CBb](#) – [ECLI:EU:C:2020:805](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Elektriciteitsstoring – Schade – Klacht tegen beheerder

Richtlijn 2009/72/EU. Moet een klager, om een klacht in te kunnen dienen bij de nationale regulerende instantie voor elektriciteit tegen de nationale beheerder van het transmissiesysteem, op dat systeem zijn aangesloten uit hoofde van een rechtstreekse contractuele band met die beheerder? De regulerende instantie (ACM) heeft namelijk een klacht van de onderneming Crown Van Gelder (Diemen) afgewezen. Die stelt schade te hebben geleden door een grootschalige black-out op het nationale net. Volgens Crown Van Gelder is de transmissiesysteembeheerder van Nederland de verplichtingen die krachtens elektriciteitsrichtlijn 2009/72 op hem rusten, niet nagekomen. De ACM heeft die klacht niet-ontvankelijk verklaard omdat Crown Van Gelder – die is aangesloten op een regionaal distributiesysteem (Liander) dat stroom krijgt van het nationale net – geen rechtstreekse band heeft met de nationale transmissiesysteembeheerder (TenneT). Het Hof oordeelt dat een klant een klacht kan indienen tegen de beheerder van een nationaal netwerk naar aanleiding van een elektriciteitsstoring. Die klacht kan niet worden afgewezen enkel omdat de installatie van de eindafnemer niet rechtstreeks is aangesloten op het nationale elektriciteitsnetwerk zelf, maar uitsluitend op een regionaal netwerk dat door dat nationale netwerk wordt gevoed.

Hof: Artikel 37, lid 11, van richtlijn 2009/72/EG moet aldus worden uitgelegd dat de regulerende instantie een klacht van een eindafnemer tegen de beheerder van een transmissiesysteem naar aanleiding van een storing op dat systeem niet kan afwijzen op grond dat de installatie van die eindafnemer niet rechtstreeks is aangesloten op dat transmissiesysteem zelf, maar uitsluitend op een distributiesysteem dat door dat transmissiesysteem wordt gevoed.

- 📌 EU-Hof: Eindafnemer kan ook klacht indienen tegen energienetbeheerder met wie hij geen rechtstreekse relatie heeft ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 29 oktober 2020 – gevoegde zaken C-798/18 en C-799/18 – Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) e.a. en Athesia Energy e.a. – Italië – [ECLI:EU:C:2020:876](#) – [conclusie](#)

Energiehandvest – Steunregeling voor gebruik zonne-energie – Aanmoedigingsbedragen

Richtlijn 2009/28/EG. Artikelen 16 en 17 EU Handvest. Artikel 10 van het Verdrag inzake het Energiehandvest. Besluit 98/181/EG. In deze zaak heeft de overheid met exploitanten van zonne-energie overeenkomsten gesloten die voorzien in de betaling van aanmoedigingsbedragen

gedurende twintig jaar, in het kader van een steunregeling die is bedoeld om de achtereenvolgende Europese richtlijnen met betrekking tot de bevordering van het gebruik van hernieuwbare energie in Italiaans recht om te zetten. Italië heeft de nationale regelgeving gewijzigd zodat de aanmoedigingsbedragen zijn verlaagd. De vraag is of dit verenigbaar is met het EU-recht.

A-G: De artikelen 16 en 17 EU Handvest verzetten zich niet tegen een nationale bepaling, die strekt tot verlaging door een lidstaat van de aanmoedigingsbedragen waarvan in betaling is voorzien op grond van een steunregeling waarmee wordt beoogd het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen op zijn grondgebied te bevorderen en meer in het bijzonder op grond van privaatrechtelijke overeenkomsten die zijn gesloten tussen de begunstigden van die regeling en een vennootschap die volledig eigendom is van die lidstaat, wanneer die begunstigden niet de gewettigde verwachting mogen koesteren dat die bedragen gedurende de looptijd van die overeenkomsten ongewijzigd blijven, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

Artikel 10 van het Verdrag inzake het Energiehandvest, gelezen in samenhang met artikel 216, lid 2, VWEU, is niet van toepassing op geschillen tussen investeerders op energiegebied en hun eigen lidstaat.

REGELGEVING EU

- BNC Fiche: Mededeling over een EU-strategie voor een geïntegreerd energiesysteem ([Kamerstuk 22112, nr. 2918](#))
- BNC Fiche: Mededeling over een waterstofstrategie voor een klimaatneutraal Europa ([Kamerstuk 22112, nr. 2919](#))

BREXIT

- [Kennisgeving EC over EURATOM](#), 24 augustus 2020

Erfrecht (C)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 14 oktober 2020 – [zaak C-422/20 - RK*](#)

Erfrechtverordening – Bevoegdheid rechter

Verordening (EU) nr. 650/2012. Verzoekster, echtgenote van de erflater, heeft bij de rechter in eerste aanleg in Duitsland een verzoek tot afgifte van een erfrechtsverklaring ingediend. Verweerder (broer van de erflater) heeft hiertegen verzet ingediend. De rechter heeft de voor de afgifte van de erfrechtsverklaring noodzakelijke feiten vastgesteld. Hiertegen heeft verweerder hoger beroep ingesteld. De hogerberoepsrechter heeft de rechter in eerste aanleg onbevoegd verklaard, omdat op basis van de erfrechtverordening, de rechter van de lidstaat waar de erflater op tijdstip van overlijden zijn woonplaats had, bevoegd is. Verzoekster heeft vervolgens een beslissing gekregen van de rechter in eerste aanleg in Spanje waarin die verklaart af te zien van het doen van een uitspraak omdat de Duitse rechter, vanwege de gewone verblijfplaats van erflater en de plaats waar een aanzienlijk deel van de goederen zich bevindt, beter in staat zou zijn om uitspraak te doen over de erfopvolging. De rechter in eerste aanleg in Duitsland heeft zich vervolgens bevoegd verklaard, waartegen broer van de erflater hoger beroep heeft ingesteld.

Het Hof heeft in C-20/17 bepaald dat artikel 4 van Verordening 650/2012 zich verzet tegen een regeling van een lidstaat die bepaalt dat gerechten van die lidstaat bevoegd blijven voor de afgifte van nationale erfrechtsverklaringen in het kader van grensoverschrijdende erfopvolging, als de erflater daar, op het moment van overlijden, niet zijn gewone verblijfplaats had, indien bestanddelen van de nalatenschap gelegen zijn op het grondgebied van de lidstaat of de erflater de nationaliteit van die lidstaat had.

De vraag is of voor de onbevoegdverklaring van de eerste aangezochte rechter volgens de erfrechtverordening is vereist dat er een uitdrukkelijke onbevoegdverklaring is of dat ook een niet-uitdrukkelijke verklaring kan volstaan en of de rechter van de lidstaat aan wie bevoegdheid zou toekomen op grond van de onbevoegdverklaring van de eerder aangezochte rechter van de andere lidstaat, bevoegd is om te onderzoeken of de eerder aangezochte rechter zijn beslissing heeft

gegeven in overeenstemming met de voorwaarden van artikel 6, onder a), en artikel 7, onder a), van de erfrechtverordening?

Europese monetaire Unie

HvJ – ARREST – 21 oktober 2020 – zaak C-396/19 P – ECB/Estate of Espírito Santo Financial Group – ECLI:EU:C:2020:845 – geen conclusie – arrest

ECB – Transparantie - Toegang tot documenten

Besluit 2004/258/EG. Protocol inzake het statuut van het Europese stelsel van centrale banken. De vergaderingen van de Raad van bestuur zijn vertrouwelijk om de onafhankelijkheid en doeltreffendheid van de ECB te beschermen. Deze verdragsregel is volgens de ECB ook van toepassing op delen van de verslagen waarin de besluiten van de Raad van Bestuur worden vastgelegd. Een bijzondere motivering om verzoeken tot inzage af te wijzen, hoeft volgens haar dan ook niet. Het Gerecht van de EU verklaarde echter een besluit tot weigering van inzage nietig. De ECB is daartegen in beroep gegaan bij het Hof van Justitie. Dat beroep slaagt.

Hof: [niet officiële vertaling] Punt 1 van het arrest van het Gerecht van 13 maart 2019, Espírito Santo Financial Group t. ECB, zaak T-730/16, wordt nietig verklaard voor zover het Gerecht het besluit van de ECB van 31 augustus 2016 heeft vernietigd waarbij gedeeltelijk is geweigerd inzage te geven in bepaalde documenten met betrekking tot het besluit van 1 augustus 2014 inzake Banco Espírito Santo SA waarbij de ECB bij dat besluit heeft geweigerd het bedrag van krediet dat is vermeld in de verslagen openbaar te maken.

Punt 3 van het arrest van het Gerecht van 13 maart 2019, zaak T-730/16, wordt nietig verklaard voor zover het uitspraak heeft gedaan over de kosten. Verwerpt het beroep voor het overige. [...]

Europese subsidies (B - S)

HvJ – ARREST – 1 oktober 2020 – zaak C-743/18 – Elme Messer Metalurgs – Letland - ECLI:EU:C:2020:767 – conclusie – arrest

EFRO – Niet realiseren beoogde omzet vanwege insolventie partner – Onregelmatigheid?

Verordening (EG) nr. 1083/2006. In het onderhavige geval wordt het Hof verzocht een situatie te onderzoeken waarin als gevolg van de insolventie van de enige handelspartner van de begunstigde niet is voldaan aan bepaalde doelstellingen van een door het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (hierna: „EFRO”) medegefinancierd project. Dient van de begunstigde in een dergelijke situatie verlangd te worden dat deze, zelfs wanneer het feit dat hij niet aan die doelstellingen heeft voldaan het gevolg is van omstandigheden waarop hij geen invloed kon uitoefenen, alle uit het EFRO toegekende financiering terugbetaalt?

Hof: Artikel 2, punt 7, van verordening (EG) nr. 1083/2006, moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de begunstigde van financiering door het EFRO voor de relevante periode er niet in slaagt de omzet te realiseren die is vooropgesteld in het kader van de voor financiering in aanmerking genomen concrete actie omdat zijn enige handelspartner insolvent is verklaard of zijn activiteit heeft gestaakt, dit als „onregelmatigheid” in de zin van die bepaling kan worden aangemerkt.

HvJ – ARREST – 1 oktober 2020 – zaak C-603/19 – Úrad špeciálnej prokuratúry – Slowakije - ECLI:EU:C:2020:774 – geen conclusie – arrest

Bescherming financiële belangen EU – Strafprocedure – Fraude – Nationale regeling die niet de mogelijkheid biedt om subsidies terug te vorderen

Artikel 325 VWEU. Het hoofdgeding heeft betrekking op een strafprocedure tegen de verdachten, twee natuurlijke personen, wgens feiten die fraude met gedeeltelijk uit de begroting van de Unie gefinancierde subsidies kunnen vormen. Het strafbare feit dat in het hoofdgeding aan de orde is, is gepleegd in het kader van twee aanvragen voor subsidies om het scheppen van arbeidsplaatsen bij kleine ondernemers en van arbeidsplaatsen voor personen met een handicap in sociale werkplaatsen

te steunen. De verdachten hebben 19 handelsvennootschappen opgericht waarin zij zich de rol van vennoot en bestuurder hebben toebedeeld. Tien van deze vennootschappen hebben subsidies ontvangen. De bureaus van de directie voor arbeid, sociale zaken en gezin, die zich als benadeelde partij hebben gevoegd in het hoofdgeding, hebben tijdens het onderzoek een bedrag aan schadevergoeding van de verdachten gevorderd dat gelijk is aan de daadwerkelijk betaalde subsidie. De verwijzende rechter is echter van oordeel dat, gelet op de nationale rechtspraak, het wetboek van strafvordering hem niet toestaat om in een strafprocedure kennis te nemen van het recht van overheidsinstanties op schadevergoeding en vraagt zich af of dit in strijd is met het Unierecht. Het hof oordeelt dat er geen strijd is met het Unierecht voor zover de nationale wet in een (andere) doeltreffende procedure voorziet.

Hof: Artikel 2, lid 1, van richtlijn 2012/29/EU moet aldus worden uitgelegd dat deze richtlijn niet van toepassing is op rechtspersonen, noch op de staat, ook al verleent het nationale recht hun de hoedanigheid van benadeelde persoon in het kader van de strafprocedure.

Artikel 325 VWEU verzet zich niet tegen bepalingen van nationaal recht, zoals uitgelegd in de nationale rechtspraak, op grond waarvan het de staat niet is toegestaan om in een strafprocedure vergoeding te vorderen voor de schade die hem door het frauduleuze gedrag van de verdachte is berokkend, waardoor middelen uit de begroting van de Europese Unie zijn verduisterd, en de staat in deze procedure niet beschikt over enige andere vordering die hem in staat stelt een recht tegen de verdachte te doen gelden, voor zover de nationale wetgeving in doeltreffende procedures voorziet die de terugvordering van ten onrechte ontvangen bijdragen uit de begroting van de Europese Unie mogelijk maken, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 29 oktober 2020 – zaak C-862/19 P – Tsjechische Republiek/Commissie – ECLI:EU:C:2020:877 – conclusie

Europees Sociaal Fonds (ESF) – Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) – Gedeeltelijke nietigverklaring steun voor operationele programma's in Tsjechië – Overheidsopdrachten

Richtlijn 2004/18/EG. Europees Sociaal Fonds (ESF). Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO). De hogere voorziening betreft de uitlegging van artikel 16, onder b), van richtlijn 2004/18/EG, dat bepaalt dat deze richtlijn niet van toepassing is op overheidsopdrachten „betreffende de aankoop, de ontwikkeling, de productie of de coproductie van programmamateriaal bestemd voor uitzendingen door radio-omroeporganisaties”.

De autoriteiten van de Tsjechische Republiek hebben onderhands een aantal opdrachten gegund die waren medegefinancierd met middelen uit het EFRO en het ESF en die bedoeld waren om televisiespots te maken ter bevordering van het gebruik van Europese fondsen. De Europese Commissie was van mening dat die gunningen niet in aanmerking kwamen voor toepassing van artikel 16, onder b), van richtlijn 2004/18 en heeft daarom besloten een financiële correctie door te voeren. Tegen dat besluit heeft de Tsjechische Republiek beroep ingesteld bij het Gerecht.

Bij arrest van 12 september 2019 heeft het Gerecht het beroep van de Tsjechische Republiek verworpen. Daarop is hogere voorziening bij het Hof ingesteld.

In het geschil staan twee standpunten tegenover elkaar: a) volgens de Tsjechische Republiek kan elke aanbestedende dienst gebruikmaken van de betrokken uitsluiting, mits de opdracht betrekking heeft op de daaronder vallende diensten; b) volgens de Commissie geldt de uitsluiting alleen voor door omroeporganisaties gegunde opdrachten en was er in casu geen sprake van dergelijke opdrachten.

A-G geeft in overweging: De hogere voorziening wordt afgewezen.

Familieleven en familierecht (Fa – sz)

EHRM – ARREST – 8 oktober 2020 – C. t. Kroatië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [80117/17](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:1008JUD008011717

Family life – Voogdij – Vertegenwoordiging en horen van minderjarige

Artikel 8 EVRM. Deze zaak betreft de bescherming van de rechten van het kind in voogdijprocedures. Minderjarige heeft niet een speciale voogd, 'guardian *ad litem*', toegewezen gekregen, en is niet gehoord in de verschillende gerechtelijke procedures.

Het hof merkt op dat juist kinderen van gescheiden ouders die in een voogdijstrijd zijn verwikkeld, een speciale voogd *voor die procedure* nodig kunnen hebben. Die voogd is er dan om de belangen van het kind te beschermen, de gerechtelijke procedures, beslissingen en de gevolgen daarvan uit te leggen, en in het algemeen de contacten tussen de rechter en het kind te begeleiden. Dit alles is hier aan de moeder overgelaten, en het kind, dat negen jaar oud was, is niet zelf door de gerechtelijke autoriteiten gehoord. Daarbij is geen afdoende verklaring gegeven waarom dit niet is gedaan of niet is overwogen. De combinatie van gebrekkige vertegenwoordiging en het niet betrekken van het kind in de procedure heeft de besluitvorming in deze zaak onherstelbaar verstoord. Het hof concludeert tot een schending van het recht van de minderjarige op family life zoals vastgelegd in artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – B. t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [78630/12](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD007863012

Gelijke behandeling – Weduwnaarspensioen – Family life – Protocolen bij Verdrag

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

EHRM – ARREST – 13 oktober 2020 – Koychev t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [32495/15](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:1013JUD003249515

Recht op privé- en familieleven – Vaststelling vaderschap

Artikel 8 EVRM. Klager heeft een relatie gehad met X, van 2003 tot oktober 2005. In 2006 is X bevallen van een zoon. In 2012 is X getrouwd met een andere man, Y. In 2013 heeft klager het kind erkend bij de notaris. Kort nadien is Y een adoptieprocedure begonnen. Klager heeft de rechter verzocht deze procedure op te schorten gelet op zijn eerdere erkenning. Gelet op de bezwaren van X is verzoek buiten werking gesteld. Vervolgens heeft Y het kind erkend. Tegelijkertijd is klager een procedure tot vaststelling van het vaderschap gestart voor de rechtbank te Sofia, welke afstuitte op de erkenning door Y. In 2014 is klager een procedure gestart om vast te stellen dat Y niet de biologische vader van het kind is. Daarin werd hij niet-ontvankelijk verklaard omdat alleen de moeder en het kind een dergelijke actie kunnen instellen. Daartegen is klager vergeefs in hoger beroep gegaan. Pogingen om de openbaar aanklager en jeugdzorg te bewegen de gewenste actie in te stellen zijn gestrand. In 2015 is klager opnieuw (vergeefs) een procedure gestart om vast te stellen dat Y niet de biologische vader van het kind is. Op 11 april 2016 oordeelde het Bulgaarse Hof van Cassatie dat aantasting van de wettelijk erkende vader-kind-verhouding niet in het belang van het kind is.

EHRM: de begrenzing van de mogelijkheid om het biologische vaderschap vast te stellen kan op zichzelf gerechtvaardigd zijn op grond van de in deze procedure genoemde argumenten (het risico dat de emotionele - en gezinsband van het kind verstoord raken alsmede klagers weinig voortvarende aanpak met betrekking tot de erkenning van zijn vaderschap in combinatie met het doel van de nationale wetgeving, die voorrang geeft aan wettelijke vader-kind-verhoudingen die aansluiten bij de sociale werkelijkheid). Maar, in het onderhavige geval is onvoldoende rekening gehouden met andere factoren, waaronder de door klager gestelde band met het kind en hun wederzijdse belang daarbij en de door klager gegeven redenen voor zijn optreden in dezen. Jeugdzorg heeft in deze zaak grondig feitenonderzoek gedaan, waaronder huisbezoek bij het kind, maar klager is in dit onderzoek niet gehoord. Weliswaar heeft klager toen de zaak voor de civiele rechter kwam alsnog zijn zaak kunnen bepleiten, maar hij noch het kind zijn in dat verband gehoord. In het oordeel van 11 april 2016 is sterk geleund op de bevindingen van jeugdzorg, die inmiddels twee jaar oud waren en die

als gezegd tot stand zijn gekomen zonder voldoende waarborgen voor klagers gerechtvaardigde belangen. Schending van artikel 8 EVRM.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 29 oktober 2020 – [zaak C-490/20 – PPA Stoliczna obshtina, rayon „Pancharevo”](#)*

Vrij verkeer Unieburgers – Weigering afgifte Bulgaarse geboorteakte voor in Spanje geboren kind – Twee vrouwen worden vermeld als moeder

Samenvatting onder: [LHBT-rechten](#)

RECHTSPRAAK NL – CRvB – 17 september 2020 – [ECLI:NL:CRVB:2020:2215](#)

Weigering Anw nabestaandenuitkering na postmortale inseminatie niet discriminerend

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

NOOT – bij HvJ 17 september 2020, [zaak C-540/19 WV/Landkreis Harburg](#)

EU-Hof: Openbaar lichaam mag zaak tegen onderhoudsplichtige aanspannen bij gerecht van verblijfplaats onderhoudsgerechtigde ([ECER](#))

EHRM factsheets

- [Children's rights](#)
- [Gestational surrogacy](#)
- [International child abductions](#) (januari 2020)
- [Parental rights](#)
- [Protection of minors](#) (januari 2020)
- [Reproductive rights](#)

Financiële diensten en markten (B – S)

HvJ – ARREST – 15 oktober 2020 – [zaak C-778/18 – Association française des usagers de banques – Frankrijk – ECLI:EU:C:2020:831 – conclusie – arrest](#)

Kredietovereenkomsten voor consumenten – Hypothecair krediet – Voorwaarde inkomsten te storten op betaalrekening bij kredietgever

Samenvatting onder: [Consumenten](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 13 oktober 2020 – [zaak C-410/20 – Banco Santander](#)

Herstel en afwikkeling kredietinstellingen – Niet-professionele beleggers

Richtlijn 2014/59/EU. Richtlijn 2003/71/EG. In juni 2016 heeft Banco Popular Español een kapitaalverhoging doorgevoerd door middel van een openbaar aanbod tot inschrijving. Verzoekers in eerste instantie, een echtpaar, zijn niet-professionele beleggers die €6.890,- hebben belegd. In het laatste kwartaal van 2016 heeft Banco Popular Español aanzienlijke waardecorrecties op haar activa toegepast, wat tot een verlies van 3,848 miljard EUR heeft geleid. Verzoekers, die door de afwikkeling en de afschrijving van de aandelen hun gehele belegging hebben verloren, hebben tegen Banco Popular Español een vordering ingesteld tot vernietiging van de overeenkomst tot verwerving van aandelen. Ter verdediging heeft Banco Santander (overnemende instelling door fusie met Banco Popular Español) onder meer aangevoerd dat het afwikkelingsproces van Banco Popular is goedgekeurd en uitgevoerd overeenkomstig de toepasselijke wetgeving, en die bepaalt dat de

verliezen worden gedragen door de aandeelhouders en crediteuren van financiële instellingen. De rechter in eerste aanleg heeft de vordering toegewezen, de verwerving van de aandelen nietig verklaard wegens een wilsgebrek en de terugbetaling van het geïnvesteerde bedrag, vermeerderd met de wettelijke rente, gelast. Banco Santander heeft hoger beroep ingesteld tegen het vonnis in eerste aanleg.

Vraag is o.a. of de richtlijn - wanneer alle aandelen van een financiële instelling zijn afgeschreven vanwege afwikkeling van die instelling - zich ertegen verzet dat personen die enkele maanden vóór de afwikkelingsprocedure aandelen hebben verworven bij een kapitaalverhoging met een openbaar aanbod tot inschrijving, een schadevordering kunnen instellen op grond van gebrekkige informatie in het prospectus van de uitgifte.

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag nr. 21/2020 Toezicht op staatssteun aan financiële instellingen in de EU: behoefte aan een geschiktheidscontrole 2020/C 325/14, PB C 325 van 2.10.2020, blz. 24-24

REGELGEVING EU

Richtlijn (EU) 2020/1504 van het Europees Parlement en de Raad van 7 oktober 2020 tot wijziging van Richtlijn 2014/65/EU betreffende markten voor financiële instrumenten, PB L 347 van 20.10.2020

BREXIT

- Impact of Brexit on the application of MiFID II/MiFIR. 1.10.2020 (ESMA ESMA70-155-10962)
- Kennisgeving EC over asset management, 7 juli 2020

OVERIG

Retail Payments Strategy: faster payments for the connected world (ECLB)

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

HvJ – ARREST – 6 oktober 2020 – zaak C-134/19 P – Bank Refah Kargaran/Raad – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2020:793 – persbericht – conclusie – arrest

Beperkende maatregelen ten aanzien van Iran

Artikel 29 VEU. Artikel 215 VWEU. Met haar hogere voorziening verzoekt Bank Refah Kargaran om gedeeltelijke vernietiging van het arrest van 10 december 2018, Bank Refah Kargaran/Raad in zaak T552/15, waarbij het Gerecht haar beroep tot vergoeding van de schade die zij stelt te hebben geleden door de plaatsing van haar naam op verschillende lijsten van beperkende maatregelen, heeft afgewezen. Deze hogere voorziening werpt lastige vragen op over de uitlegging van het Verdrag waar het gaat om de bevoegdheid van het Hof om besluiten op het gebied van de gemeenschappelijke veiligheid en het buitenlands beleid te toetsen, en meer in het bijzonder om de vraag of schadevergoeding kan worden toegekend wanneer het Hof een door de Raad op grond van titel V, hoofdstuk 2, VEU vastgesteld besluit houdende beperkende maatregelen jegens een natuurlijke of rechtspersoon nietig heeft verklaard op grond van artikel 275 VWEU. Het Hof verwerpt het beroep.

- 📌 Action for damages in relation to CFSP decisions pertaining to restrictive measures: A revolutionary move by the Court of Justice in Bank Refah Kargaran? (EU law analysis)
- 📌 In the name of the rule of law: ECJ further extends jurisdiction in CFSP (Bank Refah Kargaran) (Renforce)

OVERIG

- EU-Verordening Screening Buitenlandse Directe Investerings volledig van toepassing ([ECER](#))

Per 11 oktober 2020 is de EU-verordening tot vaststelling van een kader voor de screening van buitenlandse directe investeringen (hierna: BDI) in de Unie volledig van toepassing. Lidstaten werken vanaf nu bij BDI formeel samen binnen het coördinatiekader dat de verordening schept. Dit raamwerk moet leiden tot het behoud van Europa's strategische belangen, terwijl de EU markt tegelijkertijd open blijft voor buitenlandse investeringen. Volgens EU-Commissaris Dombrovskis is voor het bereiken van een open strategische autonomie een efficiënte EU brede samenwerking bij investeringsscreening essentieel.

- Nederlands kabinet presenteert visie op Europees veiligheidsbeleid naar aanleiding van advies AIV ([ECER](#))

Het Nederlandse kabinet sluit niet uit dat Nederland deelneemt aan nieuwe initiatieven van de EU in het kader van de verdere vormgeving van het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB). In het kader van de Brexit acht het Nederlandse kabinet het wenselijk dat het Verenigd Koninkrijk in de toekomst deel kan blijven nemen aan GVDB-missies.

Gewasbeschermingsmiddelen

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-514/19 – Union des industries de la protection des plantes – Frankrijk – ECLI:EU:C:2020:803 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Gewasbeschermingsmiddelen - Neonicotinoïde – Bescherming van bijen – Officiële kennisgeving van bezorgdheid

Verordening (EG) nr. 1107/2009. Richtlijn (EU) 2015/1535. De gewasbeschermingsverordening harmoniseert de toelating van werkzame stoffen en gewasbeschermingsmiddelen in de Europese Unie. Lidstaten mogen evenwel eenzijdige beschermende maatregelen nemen wanneer zij voordien bij de Commissie hun bezorgdheid over een werkzame stof hebben geuit en de Commissie zelf geen beschermende maatregelen vaststelt.

In de onderhavige zaak dient te worden verduidelijkt wanneer een mededeling aan de Commissie in dit verband als uiting van bezorgdheid dient te worden aangemerkt. Frankrijk heeft in het onderhavige geval vanuit formeel oogpunt een mededeling gedaan aan de Commissie overeenkomstig de mededelingsrichtlijn, maar heeft niet uitdrukkelijk de vrijwaringsclausule van de gewasbeschermingsverordening ingeroepen. Daarnaast moet worden onderzocht aan welke voorwaarden de maatregelen van de Commissie moeten voldoen om beschermende maatregelen van de lidstaten uit te sluiten.

Hof: Artikel 5 van richtlijn (EU) 2015/1535 en artikel 71, lid 1, van verordening (EG) nr. 1107/2009 moeten aldus worden uitgelegd dat de mededeling, uit hoofde van artikel 5 van die richtlijn, van een nationale maatregel waarbij het gebruik van bepaalde onder deze verordening vallende werkzame stoffen wordt verboden, moet worden beschouwd als een officiële kennisgeving over de noodzaak om noodmaatregelen te nemen in de zin van artikel 71, lid 1, van die verordening, wanneer:

– die mededeling een duidelijke uiteenzetting bevat van de elementen die aantonen, ten eerste, dat deze werkzame stoffen een ernstig risico kunnen vormen voor de gezondheid van mens of dier of voor het milieu en, ten tweede, dat dit risico niet toereikend kan worden beheerst zonder dat de betrokken lidstaat met spoed maatregelen neemt, en

– de Europese Commissie heeft nagelaten te vragen of deze mededeling als een officiële kennisgeving in de zin van artikel 71, lid 1, van die verordening moet worden aangemerkt.

Artikel 71, lid 1, van verordening nr. 1107/2009 moet aldus worden uitgelegd dat uitvoeringsverordening (EU) 2018/783, uitvoeringsverordening (EU) 2018/784 en uitvoeringsverordening (EU) 2018/785, niet kunnen worden beschouwd als maatregelen die de

Commissie heeft vastgesteld als antwoord op de mededeling van de Franse Republiek van 2 februari 2017.

- 📌 French neonicotinoids measures and administrative compliance under EU law. The CJEU takes a view protective of Member States' room for manoeuvre. ([GAVL](#))

The 'transparency' or 'notification' Directive 2015/1535 (the successor to Directive 98/34) featured twice at the CJEU yesterday. In Case C-711/19 Admiral Sportwetten (...) In Case C-514/19 Union des industries de la protection des plantes it held more directly than Kokott AG had opined, that France had validly informed the Commission of the need to take measures intended, in particular, to protect bees by banning the use of 3 active substances of the neonicotinoid family which had been authorised for use under the relevant EU procedure.

Gezondheid, geneesmiddelen

HvJ – ARREST – 1 oktober 2020 – zaak C-649/18 – A – Frankrijk - ECLI:EU:C:2020:764 – persbericht – [conclusie](#) – [arrest](#)

Onlineverkoop geneesmiddelen en parafarmaceutische producten - Reclame

Samenvatting onder: [E-commerce](#)

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-602/19 – kohlpharma – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:804 – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Geneesmiddelen - Vrij verkeer van goederen – Kwantitatieve beperkingen – Maatregelen van gelijke werking – Parallelinvoervergunning

Artikelen 34 en 36 VWEU. Richtlijn 2001/83/EG. Kohlpharma heeft via parallelinvoer het receptplichtige geneesmiddel Impromen 5 mg in tabletvorm op de Duitse markt gebracht. Dit geneesmiddel bevat de werkzame stof Bromperidol. De bevoegde Duitse autoriteit heeft Kohlpharma voor dit geneesmiddel een vergunning voor de parallelinvoer uit Italië verleend. Deze vergunning werd afgegeven op voorwaarde dat ze zou worden aangepast aan latere wijzigingen van de Duitse referentie-VHB voor het geneesmiddel Consilium 5 mg (Impromen 5 mg), dat ook in tabletvorm werd aangeboden, dezelfde werkzame stof als Impromen 5 mg bevatte en diende voor dezelfde behandeling. De referentie-VHB is op 30 juni 2010 komen te vervallen. Ierland en Polen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: De artikelen 34 en 36 VWEU verzetten zich ertegen dat de bevoegde autoriteit van een lidstaat de goedkeuring weigert van wijzigingen in de gegevens en bescheiden van een geneesmiddel dat een vergunning voor het in de handel brengen in een tweede lidstaat en een vergunning voor parallelinvoer naar de eerste lidstaat heeft, louter omdat de referentievergunning voor het in de handel brengen in de eerste lidstaat is komen te vervallen en de voorgestelde wijzigingen erin bestaan dat de gegevens die in de tweede lidstaat voor het parallel ingevoerde geneesmiddel zijn toegestaan, worden aangevuld met gegevens over een geneesmiddel dat dezelfde therapeutische indicatie heeft, dat in de twee betrokken lidstaten een vergunning voor het in de handel brengen heeft en dat met in wezen dezelfde werkzame stof maar in een andere farmaceutische vorm wordt vervaardigd, wanneer de betrokken parallelinvoervergunning nog steeds geldig is en er onvoldoende aanwijzingen zijn voor een gevaar voor de doeltreffende bescherming van het leven en de gezondheid van personen.

HvJ – ARREST – 29 oktober 2020 – zaak C-576/19 P – Intercept Pharma en Intercept Pharmaceuticals/EMA – ECLI:EU:C:2020:873 – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Toegang tot documenten – EMA - Vergunningaanvraag medicijnen

Samenvatting onder: [Toegang tot documenten](#)

HvJ – ARREST – 29 oktober 2020 – zaak C-243/19 – Veselibas ministrija – Letland – ECLI:EU:C:2020:872 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Vrijheid van godsdienst – Grensoverschrijdende gezondheidszorg – Verzet tegen bloedtransfusie

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 15 oktober 2020 – [zaak C-407/20](#) – [Österreichische Apothekerkammer](#)

Verbod op postorderverkoop van medisch hulpmiddel voor in-vitrodiagnostiek HIV

Verordening 2017/746. Vraag is of een nationaal verbod op de postorderverkoop van medische hulpmiddelen voor in-vitrodiagnostiek ter vaststelling van HIV - bestemd om door leken in een thuissituatie te kunnen worden gebruikt – gerechtvaardigd is ter bescherming van de gezondheid en het leven van personen?

OVERIG

Hague District Court grants cross-border preliminary injunction against Mylan in Novartis SPC battle ([IPKat](#))

Godsdienstvrijheid

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – Perovy t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) – [47429/09](#) – ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD004742909

Recht op onderwijs – Godsdienstvrijheid

Samenvatting onder: [Onderwijs](#)

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 29 september 2020 – [Jneid t. Nederland](#) – [57264/18](#) – [statement of facts](#)

Vrijheid van meningsuiting – Vrijheid van verplaatsing – Godsdienstvrijheid – Terrorisme – Bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding- Gebiedsverbod

Samenvatting onder: [Vrijheid van verplaatsing](#)

HvJ – ARREST – 29 oktober 2020 – zaak C-243/19 – Veselibas ministrija – Letland – ECLI:EU:C:2020:872 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Vrijheid van godsdienst – Grensoverschrijdende gezondheidszorg – Verzet tegen bloedtransfusie

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

EHRM factsheets

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)

Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDBESLISSING – Democratische Republiek Congo t. België – 29 oktober 2020 – [persbericht 29.10.20](#)

Beroep van Congo tegen België is niet ontvankelijk – Geen verdragsluitende partij

De Democratische Republiek Congo heeft geklaagd over de motivering in uitspraken van het Brusselse Hof van Beroep en het Hof van cassatie over de aanvang van de verjaringstermijn voor civiele beroepen.

Het Hof oordeelt dat alleen verdragsluitende partijen, privépersonen, groepen van personen of NGO's een zaak bij het EHRM kunnen aanbrengen. (artikelen 33 en 34 EVRM.) De Democratische Republiek Congo valt onder geen van deze categorieën. Het beroep is daarom niet ontvankelijk.

HvJ – ARREST – 6 oktober 2020 – zaak C-66/18 – Commissie/Hongarije – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2020:792 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Buitenlandse hogeronderwijsinstellingen in Hongarije

Samenvatting onder: [Onderwijs](#)

OVERIG

- A.E.M. Leijten, Verdieping: De evolutie van mensenrechten en haar wisselwerking met de trias, in: [AA 2020/9](#)
- A step in the right direction, but nothing more – A critical note on the Draft Directive on mandatory Human Rights Due Diligence ([conflict of laws](#))
- Brussel legt wetsvoorstel mensenrechtensancties op tafel ([Europa-nu](#))
- Do victims of corporate human rights violations get justice? ([FRA](#))
- Towards a European Court of Fundamental Rights ([Verfassungsblog](#))

Wiki

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel en anti-dumping

HvJ – ARREST – 15 oktober 2020 – zaak C-117/19 – Linas Agro – Litouwen – ECLI:EU:C:2020:833 – geen conclusie – [arrest](#)

Antidumpingrecht op meststoffen – Ammoniumnitraat

Verordening (EG) nr. 945/2005. Uitvoeringsverordening (EU) nr. 999/2014. Het betreft een geding over de betaling van definitieve antidumpingrechten op de invoer van meststoffen op basis van ammoniumnitraat.

Hof: Artikel 1 van uitvoeringsverordening (EU) nr. 999/2014, gelezen in het licht van de overwegingen 20 tot en met 23 van verordening (EG) nr. 945/2005 moet aldus worden uitgelegd dat bij een meststof op basis van ammoniumnitraat (AN) met een stikstofgehalte (N) van meer dan 28 gewichtspercenten, een verhouding tussen ammoniumstikstof en nitraatstikstof van ongeveer 1:1 en een totaal fosfor- en kaliumgehalte van niet meer dan 12 gewichtspercenten, behoudens bewijs van het tegendeel de aanname geldt dat deze meststof een ammoniumnitraatgehalte (AN) van meer dan 80 gewichtspercenten heeft voor de heffing van het bij dit artikel ingestelde definitieve antidumpingrecht, zonder dat een laboratoriumtest hoeft te worden verricht om het exacte ammoniumnitraatgehalte te bepalen.

HvJ – ARREST – 15 oktober 2020 – zaak C-543/19 – Jebsen & Jessen – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:830 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Definitief antidumpingrecht op citroenzuur – Eisen aan factuur

Verordening (EEG) nr. 2913/92. Uitvoeringsverordening (EU) 2015/82. Wanneer een verordening tot instelling van definitieve antidumpingrechten voorziet in een vrijstelling van deze rechten op voorwaarde dat een factuur wordt overgelegd die aan bepaalde formele vereisten voldoet, mag een importeur dan een gecorrigeerde factuur overleggen na de douaneaangifte, met name in de loop van een procedure voor de controle achteraf van die aangifte? Of is het, wil de importeur voor vrijstelling van het antidumpingrecht in aanmerking komen, altijd noodzakelijk dat op het moment van de douaneaangifte een factuur wordt overgelegd die aan de formele vereisten voldoet?

Hof: Artikel 2, lid 1, van uitvoeringsverordening (EU) 2015/82, moet aldus worden uitgelegd dat de invoer van goederen niet kan worden vrijgesteld van het bij artikel 1 van deze uitvoeringsverordening ingestelde antidumpingrecht wanneer de voor een dergelijke vrijstelling noodzakelijke factuur in de verklaring bedoeld in punt 9 van de opsomming in de bijlage bij die uitvoeringsverordening, niet uitvoeringsbesluit (EU) 2015/87 vermeldt, maar besluit 2008/899/EG.

Een verbintenisfactuur die alle in de bijlage bij uitvoeringsverordening 2015/82 vermelde gegevens bevat, kan niet in het kader van de procedure tot terugbetaling van antidumpingrechten die is vastgesteld in artikel 236 van verordening (EEG) nr. 2913/92, worden overgelegd ter verkrijging van de vrijstelling van artikel 2, lid 1, van deze uitvoeringsverordening.

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK - Hoge Raad – 9 oktober 2020 – na prejudiciële verwijzing ECLI:NL:HR:2019:152 - na HvJ C-104/19 - Donex Shipping and Forwarding - ECLI:NL:HR:2020:1506

Antidumpingrechten - Invoer van ijzeren en stalen bevestigingsmiddelen van oorsprong uit China

Verordening (EG) nr. 384/96. Verordening (EG) nr. 91/2009. Onderzoek naar schade voor de bedrijfstak van de Unie als gevolg van dumping; twijfel over geldigheid Vo. (EG) 91/2009. De Hoge Raad verklaart het beroep in cassatie ongegrond.

OVERIG

To CETA or not to CETA: Reflections on ISDS and the special responsibility of national parliament ([EJILTalk](#))

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-456/19 – Aktiebolaget Östgötatrafiken – Zweden – ECLI:EU:C:2020:813 – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Merkenrecht – Toelating registratie – Onderscheidend vermogen

Richtlijn 2008/95/EG. Verzoekster in het hoofdgeding heeft bij het Zweeds bureau voor intellectuele eigendom drie merkaanvragen ingediend voor verschillende voertuig- en vervoersdiensten. In deze drie aanvragen zijn de merken omschreven als volgt: „Beschildering van voertuigen in de kleuren rood, wit en oranje, zoals aangeduid”. Deze aanvragen zijn afgewezen op grond dat de als merk aangevraagde tekens louter decoratief van aard waren, niet als aanduiding konden worden opgevat van de diensten waarop deze aanvragen betrekking hebben en derhalve elk onderscheidend vermogen misten. Verzoekster in het hoofdgeding is tegen deze beslissing opgekomen

Hof: Artikel 3, lid 1, onder b), van richtlijn 2008/95/EG moet aldus worden uitgelegd dat bij de beoordeling van het onderscheidend vermogen van een als merk voor een dienst aangevraagd teken dat bestaat uit kleurpatronen en dat bestemd is om uitsluitend en systematisch op een bepaalde wijze te worden aangebracht op een groot deel van de goederen waarmee deze dienst wordt verricht, rekening dient te worden gehouden met de wijze waarop het aanbrengen van dit teken op deze

goederen door het relevante publiek wordt gepercipieerd, zonder dat hoeft te worden nagegaan of dit teken significant afwijkt van de norm of van wat in de betrokken economische sector gangbaar is.

- ⓐ CJEU says that the assessment of distinctiveness of signs that are to be applied to specific goods used to deliver a service should not also entail an assessment of norms and/or customs of the relevant sector (IPkat)

HvJ – ARREST – 22 oktober 2020 – gevoede zaken C-720/18 en C-721/18 – Ferrari – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:854 – geen conclusie – arrest

Merkenrecht – Ferrari Testarossa – Normaal gebruik – Onderdelen, diensten en verkoop tweedehands waren

Richtlijn 2008/95/EG. Artikel 351 VWEU. Verdrag tussen Duitsland en Zwitserland. Deze verzoeken zijn ingediend in het kader van twee gedingen tussen Ferrari SpA en DU, betreffende de doorhaling van twee merken waarvan Ferrari houdster is, op grond dat er geen normaal gebruik van deze merken is gemaakt.

Ferrari verkocht van 1984 tot 1991 een sportwagenmodel onder de benaming „Testarossa” en tot 1996 de opvolgers daarvan, 512 TR en F512 M. In 2014 produceerde zij een eenmalig stuk met als modelbenaming „Ferrari F12 TRS”. De merkbescherming van ‘Testarossa’ staat in Duitsland thans ter discussie. Een lagere rechter besliste dat het merk vervallen is wegens niet-gebruik. Een hogere rechter stelt daarover vragen aan het Hof van Justitie. Tweedehandsonderdelen worden bv. nog wel verkocht. Geldt dat eventueel ook als ‘gebruik van het merk’?

Hof: Artikel 12, lid 1, en artikel 13 van richtlijn 2008/95/EG moeten aldus worden uitgelegd dat een merk dat is ingeschreven voor een categorie van waren en onderdelen daarvan, „normaal is gebruikt” in de zin van voornoemd artikel 12, lid 1, voor alle waren die tot deze categorie behoren en de onderdelen daarvan wanneer slechts sprake is van een dergelijk gebruik voor bepaalde van deze waren, zoals dure luxesportauto's, of enkel voor de onderdelen of accessoires van bepaalde van deze waren, tenzij uit de relevante feiten en bewijzen blijkt dat de consument die dezelfde waren wenst te kopen, deze opvat als een zelfstandige subcategorie van de warencategorie waarvoor het betrokken merk is ingeschreven.

Artikel 12, lid 1, van richtlijn 2008/95 moet aldus worden uitgelegd dat van een merk een normaal gebruik kan worden gemaakt door de houder ervan wanneer deze tweedehands waren verkoopt die onder dit merk in de handel zijn gebracht.

Artikel 12, lid 1, van richtlijn 2008/95 moet aldus worden uitgelegd dat van een merk een normaal gebruik wordt gemaakt door de houder ervan wanneer deze bepaalde diensten verricht die betrekking hebben op de onder dat merk reeds verkochte waren, op voorwaarde dat deze diensten onder dat merk worden verricht.

Artikel 351, eerste alinea, VWEU, moet aldus worden uitgelegd dat het een rechterlijke instantie van een lidstaat toestaat een verdrag toe te passen dat is gesloten tussen een lidstaat van de Europese Unie en een derde land vóór 1 januari 1958 of, voor de lidstaten die tot de Unie zijn toegetreden, vóór de datum van hun toetreding, zoals het verdrag dat is gesloten tussen Zwitserland en Duitsland betreffende de wederzijdse bescherming van octrooien, merken, tekeningen en modellen, ondertekend te Berlijn op 13 april 1892, zoals gewijzigd, dat bepaalt dat het gebruik van een in die lidstaat ingeschreven merk op het grondgebied van dit derde land in aanmerking moet worden genomen om te bepalen of dit merk „normaal is gebruikt” in de zin van artikel 12, lid 1, van richtlijn 2008/95, totdat met een van de in artikel 351, tweede alinea, VWEU bedoelde middelen eventuele onverenigbaarheden tussen het VWEU en dat verdrag kunnen worden opgeheven.

Artikel 12, lid 1, van richtlijn 2008/95 moet aldus worden uitgelegd dat de bewijslast voor het feit dat een merk „normaal is gebruikt” in de zin van deze bepaling, op de houder van dat merk rust.

- ⓐ Beantwoording prejudiciële vragen in Ferrari-zaak (IEF19533)

HvJ – ARREST - 28 oktober 2020 - zaak C-637/19 – BY – Zweden – ECLI:EU:C:2020:863 – conclusie – arrest

Auteursrecht – Elektronische overlegging aan rechter van beschermd werk als bewijsstuk in een gerechtelijke procedure – Mededeling aan het publiek?

Richtlijn 2001/29/EG. Het betreft een geschil tussen twee particulieren, BY en CX, die zijn verwikkeld in een civiele procedure. In dat verzoek worden kwesties aan de orde gesteld over de wisselwerking tussen de auteursrechtwetgeving van de EU en de nationale vrijheid van informatie, in combinatie met het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht. Meer concreet, vormt de openbaarmaking in een nationale gerechtelijke procedure van een auteursrechtelijk beschermd werk (in dit geval een foto) een „mededeling aan het publiek” en/of een „distributie onder het publiek” in de zin van artikel 3, lid 1, en artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG?

Hof: Artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG moet aldus worden uitgelegd dat het in deze bepaling gebedigde begrip „mededeling aan het publiek” zich niet uitstrekt tot het geval waarin een beschermd werk langs elektronische weg aan een rechter wordt overgelegd als bewijsstuk in een gerechtelijke procedure tussen particulieren.

GERECHT EU – ARREST – 28 oktober 2020 – zaak T-273/19 – Target Ventures Group/EUIPO – Target Partners – ECLI:EU:T:2020:510 – arrest

Uniewoordmerk TARGET VENTURES – Absolute nietigheidsgrond – Kwade trouw

Verordening (EG) nr. 207/2009 [thans van verordening (EU) 2017/1001]. Het betreft een beroep tegen de beslissing van het EUIPO van 4 februari 2019 (zaak R 1684/20172) inzake een nietigheidsprocedure tussen Target Ventures Group en Target Partners. De diensten waarvoor inschrijving is aangevraagd, behoren tot de klassen 35 en 36 in de zin van de Overeenkomst van Nice van 15 juni 1957 betreffende de internationale classificatie van de waren en diensten ten behoeve van de inschrijving van merken, zoals herzien en gewijzigd. Zij zijn omschreven als volgt:

- klasse 35: „Reclame, beheer van commerciële zaken, zakelijke administratie, advisering inzake bedrijfsvoering, administratieve diensten”;
- klasse 36: „Financiële zaken, monetaire zaken; hiervan uitgezonderd zijn betalingssystemen en elektronische communicatiesystemen in verband met betalingen of betalingsopdrachten”.

Gerecht: De beslissing van het EUIPO van 4 februari 2019 (zaak R 1684/2017-2) wordt vernietigd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 15 oktober 2020 – zaak C-433/20 – Austro-Mechana

Cloudservice – Vergoeding – Lege opslagmedia

Richtlijn 2001/29/EG. Verzoekster is een collectieve beheerorganisatie die exploitatierechten en rechten op vergoeding voor muziekwerken beheert. Verweerster exploiteert ten behoeve van zowel bedrijfsklanten als privéklanten een dienst die als 'cloud drive' een virtuele opslagruimte is die zeer vergelijkbaar is met een (externe) harde schijf. Deze dienst bevat voldoende opslagruimte om foto's, muziek en films op één centrale plaats te bewaren. Verzoekster heeft van verweerder gevorderd dat er een vergoeding wordt betaald voor de lege opslagmedia in de clouddienst. De vordering is afgewezen in eerste aanleg, waarna verzoekster hoger beroep heeft ingesteld.

Vraag is of het begrip 'welke drager dan ook' in artikel 5, lid 2, onder b, van richtlijn 2001/29/EG aldus moet worden uitgelegd dat het zich mede uitstrekt tot servers in het bezit van derden die op deze servers aan natuurlijke personen (klanten) opslagruimte voor privégebruik (en niet voor directe of indirecte commerciële doeleinden) ter beschikking stellen die door de klanten wordt gebruikt voor de reproductie van materiaal door middel van dataopslag op afstand (cloudcomputing).

BREXIT

- [Kennissegeving EC over auteursrecht en naburige rechten](#), 23 juni 2020
- [Kennissegeving EC over audiovisuele mediadiensten](#), 26 mei 2020
- [Kennissegeving EC over handhaving IE-rechten door douane](#), 17 augustus 2020

OVERIG

Jürgen Klinsmann wins trade mark opposition and also strikes lethal blow by invalidating some of the opponent's marks on the basis of non-use ([IPKat](#))

Insolventie

LITERATUUR

- W. Weijland, Uitbreiding van het CIR heeft gevolgen voor privacy van betrokkenen. Een belangenafweging is noodzakelijk, in: [FIP 2020/268](#)
- E.L.V. 't Hart, De curator en de verwerking van bijzondere persoonsgegevens: een leemte in de Uitvoeringswet AVG TvCo 220/3/4, [FIP 2020/228](#)

IPR

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 29 oktober 2020 – zaak C-804/19 P – Markt24 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2020:875 – [conclusie](#)

Vordering tot betaling loon

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Verzoekster woont in Oostenrijk en heeft een arbeidsovereenkomst gesloten met Markt24, een vennootschap naar Duits recht. Volgens deze overeenkomst zou verzoekster in Duitsland schoonmaakwerkzaamheden verrichten voor en onder leiding van Markt24. In de praktijk is de betrokken overeenkomst echter enkele maanden lang een dode letter gebleven, totdat Markt24 deze overeenkomst heeft beëindigd door verzoekster te ontslaan. Gedurende die periode heeft de vennootschap geen werkzaamheden aan de werknemer toegewezen, hoewel zij zich in haar woonplaats beschikbaar hield voor werk. De vennootschap heeft haar ook niet het overeengekomen loon betaald.

In dit verband heeft verzoekster tegen Markt24 een vordering tot betaling van dit loon ingesteld bij de Oostenrijkse rechter. Deze verwijzende rechter wil weten of hij bevoegd is om kennis te nemen van deze vordering, dan wel of die vordering voor een Duits gerecht had moeten worden ingesteld. Doorslaggevend daarvoor is, *om te beginnen*, of de bevoegdheidsregels van de Brussel I bisverordening – met name artikel 21 ervan betreffende vorderingen van werknemers tegen hun werkgevers – op een dergelijke vordering van toepassing zijn; *voorts* of de werknemer in voorkomend geval krachtens dit artikel een vordering kan instellen bij het gerecht van zijn woonplaats in omstandigheden als die van de onderhavige zaak en, *ten slotte*, als dat niet het geval is, of deze verordening eraan in de weg staat dat dit laatste gerecht zich bevoegd verklaart op grond van nationale regels die de werknemer deze mogelijkheid bieden.

A-G: Een vordering tot betaling van het in een arbeidsovereenkomst overeengekomen loon die wordt ingesteld door een in een lidstaat woonachtige werknemer tegen een werkgever met woonplaats in een andere lidstaat, valt onder verordening (EU) nr. 1215/2012 en, meer in bijzonder, onder hoofdstuk II, afdeling 5, ervan, zelfs wanneer de werknemer ter uitvoering van de litigieuze overeenkomst feitelijk geen werkzaamheden heeft verricht.

Verordening nr. 1215/2012 verzet zich tegen de toepassing van bevoegdheidsregels waarin het nationale recht van het aangezochte gerecht voorziet, op grond waarvan een werknemer zich kan wenden tot de rechter binnen wiens rechtsgebied hij gedurende de arbeidsverhouding zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft, dan wel tot de rechter binnen wiens rechtsgebied het loon moet worden betaald.

Wanneer een werknemer en een werkgever een arbeidsovereenkomst hebben gesloten en er door de werknemer, om welke reden dan ook, feitelijk geen werkzaamheden ter uitvoering van de overeenkomst zijn verricht, is de „plaats waar of vanwaaruit de werknemer gewoonlijk werkt” in de zin van artikel 21, lid 1, onder b), i), van verordening nr. 1215/2012 in beginsel de in die overeenkomst afgesproken plaats van arbeid.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 7 oktober 2020 – zaak C-393/20 - T.B

Verkeersongeval – Schuldvordering door cessie verkregen – Bevoegde rechter

Verordening (EU) nr. 1215/2012. De zaken hebben betrekking op verkeersongevallen in Polen. Hierbij waren alleen Poolse staatsburgers en in Polen geregistreerde voertuigen betrokken. Verzoekers zijn entiteiten die een schadeclaim hebben verworven door middel van cessie. Verweerder is de verzekeringsmaatschappij van de veroorzaker van de ongevallen. In Polen is de gangbare praktijk dat getroffen van verkeersongevallen naar aanleiding waarvan de geleden schade wordt gecompenseerd op grond van de WA-verzekering van de veroorzaker, gebruikmaken van de diensten van reparatiewerkplaatsen en entiteiten die vervangwagens verhuren en die hun diensten zonder contant geld afwickelen. Deze entiteiten rekenen gewoonlijk rechtstreeks met de verzekeraar van de veroorzaker af. Verzoekers vorderen in casu om betalingen van verweerder. Verweerder verzoekt om afwijzing van de vorderingen wegens het ontbreken van nationale bevoegdheid; verweerder is namelijk de in Denemarken gevestigde vennootschap GI.

Vraag is o.a. of artikel 7, lid 2 kan worden ingeroepen door een persoon die d.m.v. cessie een schuldvordering heeft verworven zodat hij een vordering kan instellen tegen de verzekeraar van de veroorzaker van het ongeval bij de rechterlijke instantie van de lidstaat van het ongeval, wanneer deze verzekeraar gevestigd is in een andere lidstaat?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 12 oktober – zaak C-421/20 - Acacia

Gemeenschapsmodel – Nevenvordering

Verordening (EG) nr. 864/2007 (Rome II-verordening). Verordening (EG) nr. 6/2002 (verordening gemeenschapsmodellen, hierna: VGM). Appellante, een Italiaanse onderneming, produceert in Italië velgen voor motorvoertuigen en brengt deze goederen in de EU in de handel. In Duitsland brengt zij velgen onder de benaming “WSP Italy” in de handel. Geïntimeerde voert aan dat het in de handel brengen van deze velgen in Duitsland inbreuk maakt op het litigieuze gemeenschapsmodel, terwijl appellante zich beroept op de reparatieclausule van artikel 110 VGM. De rechter in eerste aanleg heeft de vordering in haar geheel toegewezen en appellante – zij het territoriaal beperkt tot Duitsland – veroordeeld tot staking, informatieverstrekking, overlegging van documenten en afgifte van de inbreukmakende goederen met het oog op vernietiging ervan, alsook tot betaling van schadevergoeding. De rechter, die zijn internationale bevoegdheid heeft gebaseerd op artikel 82, lid 5 VGM heeft op de nevenvorderingen op grond van artikel 8(2) Rome II-verordening het Duitse recht toegepast. Appellante heeft hoger beroep ingesteld tegen dit vonnis. Zij blijft zich met name beroepen op de reparatieclausule van artikel 110 VGM. Voorts stelt zij dat volgens artikel 8, lid 2 Rome II-verordening het Italiaanse recht van toepassing is op de door geïntimeerde ingestelde nevenvorderingen.

Vraag is o.a. volgens welk recht nevenverordeningen - bij inbreuken op gemeenschapsmodellen - moeten worden beoordeeld.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 14 oktober 2020 – zaak C-422/20 - RK

Erfrechtverordening – Bevoegdheid rechter

Samenvatting onder: Erfrecht

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- Invalidating a patent after expiry of the patent term? German Federal Court of Justice confirms broad standing to sue ([IPKat](#))
- Lopesan Touristik v Apollo Principal Finance. Importance of choice of court in lis alibi pendens applications testifies to English courts' strong support for party autonomy.. ([GAVL](#))

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad - 18 september 2020 - [ECLI:NL:HR:2020:1443](#)

Caribische zaak. IPR. Kan aan regel van Frans verzekeringsrecht, die dekkingsbeperking voor lichamelijk letsel verbiedt, als dwingende bepaling (voorrangsregel) gevolg worden toegekend indien verzekeringsovereenkomst wordt beheerst door het recht van Sint Maarten (art. 7 lid 1 EVO)?

- Wanneer is sprake van een voorrangsregel als bedoeld in art. 7 lid 1 EVO? ([Cassatieblog](#))

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Philips v TCL. On lis alibi pendens /res judicata, and FRAND proceedings. ([GAVL](#))

NOOT – bij HvJ 17 september 2020, [zaak C-540/19 WV/Landkreis Harburg](#)

EU-Hof: Openbaar lichaam mag zaak tegen onderhoudsplichtige aanspannen bij gerecht van verblijfplaats onderhoudsgerechtigde ([ECER](#))

REGELGEVING EU

- Bekendmaking van de lijsten van rechtbanken voor het Uniemerk en rechtbanken voor het Gemeenschapsmodel overeenkomstig artikel 123, lid 3, van Verordening (EU) 2017/1001 van het Europees Parlement en de Raad inzake het Uniemerk respectievelijk artikel 80, lid 4, van Verordening (EG) nr. 6/2002 van de Raad betreffende Gemeenschapsmodellen, [PB C 327 van 5.10.2020](#)
- Digital Europe: Council adopts new rules to modernise judicial cooperation in taking of evidence and service of documents ([Raad](#))

BREXIT

Kennisgeving aan belanghebbenden terugtrekking van het VK en EU - regels op het gebied van burgerlijk recht en internationaal privaatrecht, 27 augustus 2020 ([Europese Commissie](#)), vervangt de kennisgeving van 18 januari 2019 en Q&A van 11 april 2019

OVERIG

UK Supreme Court on law applicable to arbitration agreements ([conflict of laws](#))

Kansspelen

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-711/19 – Admiral Sportwetten e.a – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2020:812 – geen conclusie – [arrest](#)

Technische voorschriften informatiemaatschappij – Belasting op exploitatie van wedterminals

Richtlijn (EU) 2015/1535. België, Polen en Portugal hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 1 van richtlijn (EU) 2015/1535 moet aldus worden uitgelegd dat een nationale fiscale bepaling die een belasting op de exploitatie van wedterminals invoert geen „technisch voorschrift” in de zin van dit artikel is.

- 🇪🇺 French neonicotinoids measures and administrative compliance under EU law. The CJEU takes a view protective of Member States’ room for manoeuvre. ([GAVL](#))

The ‘transparency’ or ‘notification’ Directive 2015/1535 (the successor to Directive 98/34) featured twice at the CJEU yesterday. In Case C-711/19 Admiral Sportwetten, the Court held that a national tax rule that provides for taxation of the operation of betting terminals does not constitute a ‘technical regulation’ that needs to be notified under the Directive.

HvJ – ARREST – 22 oktober 2020 – zaak C-275/19 – Sportingbet en Internet Opportunity Entertainment – Portugal – ECLI:EU:C:2020:856 – geen conclusie – [arrest](#)

Kansspelen – Technisch voorschrift

Richtlijn 98/34/EG. Richtlijn 83/189/EEG. Richtlijn 88/182/EEG. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding over de rechtmatigheid van de online-exploitatie door Sportingbet en IOE van kans- en gokspelen alsook de promotie van deze activiteit in Portugal. België heeft in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 1, punt 5, van richtlijn 83/189/EEG moet aldus worden uitgelegd dat een nationale wettelijke regeling waarin ten eerste is bepaald dat het recht om kansspelen te exploiteren voorbehouden is aan de staat en alleen mag worden uitgeoefend door in de vorm van een naamloze vennootschap opgerichte ondernemingen waaraan de betrokken lidstaat de overeenkomstige concessie verleent, en waarin ten tweede is vastgesteld onder welke voorwaarden en in welke zones die activiteit mag worden uitgeoefend, geen „technisch voorschrift” in de zin van die bepaling is.

Artikel 1, punt 11, van richtlijn 98/34/EG, gelezen in samenhang met artikel 1, punt 5, van richtlijn 98/34, moet aldus worden uitgelegd dat een nationale wettelijke regeling waarin is bepaald dat het aan een overheidsinstantie verleende exclusieve recht om voor het gehele nationale grondgebied bepaalde kansspelen te exploiteren zich mede uitstrekt tot de exploitatie van deze spelen op het internet, een „technisch voorschrift” in de zin van eerstgenoemde bepaling is, waarbij het feit dat dit technisch voorschrift niet is meegedeeld aan de Europese Commissie overeenkomstig artikel 8, lid 1, van die richtlijn, zoals gewijzigd, tot gevolg heeft dat die wettelijke regeling niet kan worden tegengeworpen aan particulieren.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 27 oktober 2020 – zaak C-437/20 – ZI et TQ

Verlenging concessies die door het Hof onrechtmatig zijn verklaard

Richtlijn 2014/24. Bij de verwijzende rechter is een strafprocedure ingeleid tegen ZI en TQ. Zij worden ervan beschuldigd in hun hoedanigheid van respectievelijk eigenaar en werknemer van een centrum voor datatransmissie een georganiseerde activiteit van inzameling van weddenschappen voor rekening van een buitenlandse exploitant te hebben uitgeoefend zonder de in Italië vereiste concessie en politievergunning te bezitten. De advocaat van ZI en TQ heeft vrijspraak gevorderd, en aangevoerd dat de geldende nationale regeling inzake de verlening van concessies voor de uitoefening van spel- of weddenschapsactiviteiten mogelijk in strijd is met het Unierecht, zowel wat betreft de uit richtlijn 2014/24/EU voortvloeiende beginselen op het gebied van overheidsopdrachten, als wat betreft de vrijheid van vestiging, het vrij verkeer van diensten, de bescherming van de

mededinging alsook het discriminatieverbod. In Italië is de organisatie van kansspelen, inclusief het inzamelen via computertelecommunicatie van weddenschappen, in beginsel voorbehouden aan de staat, en moet daarvoor een concessie van de staat en vervolgens een politievergunning worden verkregen. De drie aanbestedingen voor de gunning van deze concessies zijn in de arresten van het Hof in strijd met enkele beginselen van Unierecht verklaard (C-243/01, C-338/04, en C-72/10). De Italiaanse wetgever heeft een regularisatieprocedure ingevoerd waarmee de vestigingen die op 30 oktober 2014 weddenschappen inzamelden voor buitenlandse bookmakers zonder in het bezit te zijn van een Italiaanse concessie en politievergunning, hun activiteit konden regulariseren.

Vraag is o.a. of het Unierecht in de weg staat aan de verlenging van de concessies die reeds zijn verleend in het kader van eerdere aanbestedingen die het Hof onrechtmatig heeft verklaard?

Landbouw en visserij

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – CBb – 20 oktober 2020 – na prejudiciële verwijzing
ECLI:NL:CBB:2018:340 – na HvJ C-477/18 en C-478/18 Gosschalk –
ECLI:NL:CBB:2020:708 - ECLI:NL:CBB:2020:709

Tarieven controles slachterijen

Verordening (EG) nr. 882/2004. Eerder deed het CBb een tussenuitspraak (ECLI:NL:CBB:2018:340) en vroeg aan het HvJ of de Europese regels toestaan om de kosten van ander personeel dan de dierenartsen en assistenten door te berekenen aan de slachterijen. Het HvJ gaf op 19 december 2019 zaken, in zaken C-477/18 en C-478/18 antwoord op deze vragen.

De minister moet nu binnen 26 weken nieuwe beslissingen nemen op de bezwaren van de slachthuizen.

In de vele honderden soortgelijke zaken over dezelfde kwestie komt het CBb zonder zitting tot een vergelijkbare uitspraak. Ook in die zaken moet de minister nieuwe besluiten op de bezwaren van die slachthuizen nemen. Vanwege het grote aantal te nemen beslissingen krijgt de minister hiervoor 52 weken de tijd.

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – CBb – 20 oktober 2020 – na prejudiciële verwijzing
ECLI:NL:CBB:2018:260 – HvJ C-386/18 – Coöperatieve Producentenorganisatie en
Beheers-groep Texel – ECLI:NL:CBB:2020:733

Regeling Europese EZ-subsidies - Productie- en afzetprogramma's

Verweerder heeft appellantes aanvraag om in aanmerking te komen voor financiële steun voor de voorbereiding en uitvoering van haar productie- en afzetprogramma 2014 en voor de door haar genomen afzetmaatregelen afgewezen. Het bestreden besluit kan gelet op het arrest HvJ van de Europese van 19 december 2019 (C-386/18) niet in stand blijven. Het beroep is gegrond. Verweerder moet opnieuw op het bezwaar beslissen.

BREXIT

- Kennisgeving EC over meststoffen, 28 september 2020 (alleen Engels)

Levensmiddelen en etikettering

HvJ – ARREST – 1 oktober 2020 – zaak C-485/18 – Groupe Lactalis – Frankrijk – ECLI:EU:C:2020:763 – persbericht – conclusie – arrest

Etikettering – Herkomst van Franse melk

Verordening (EU) nr. 1169/2011. Franse regelgeving verplicht producenten de oorsprong van melk te vermelden op het etiket van het product. Zoals AG Hogan in zijn conclusie in deze zaak stelt is een dergelijke verplichting omstreden in de interne markt, omdat het kan gaan om een verkapt middel om ervoor te zorgen dat de voorkeur wordt gegeven aan nationale producten. Desondanks, zo stelt de AG, zijn er gevallen waarin een duidelijk en aangetoond verband bestaat tussen de herkomst van een betreffend levensmiddel en de kwaliteit ervan.

Het Hof oordeelt dat de Unieregeling die de verplichte vermelding van het land van oorsprong of de plaats van herkomst van levensmiddelen en met name van melk harmoniseert, niet verhindert dat de lidstaten bepaalde aanvullende vermeldingen van oorsprong of herkomst kunnen voorschrijven. Daarbij geldt echter onder meer als voorwaarde dat er een objectief bewezen verband bestaat tussen de oorsprong of de herkomst van een levensmiddel en bepaalde kwaliteiten daarvan.

Hof: artikel 26 van verordening (EU) nr. 1169/2011 moet aldus worden uitgelegd dat de verplichte vermelding van het land van oorsprong of de plaats van herkomst van melk en melk die als ingrediënt wordt gebruikt, moet worden beschouwd als een „aangelegenheid die specifiek door deze verordening wordt geharmoniseerd” in de zin van artikel 38, lid 1, indien het weglaten van die vermelding de consument zou kunnen misleiden, en dat artikel 26 van die verordening zich er niet tegen verzet dat lidstaten op grond van artikel 39 ervan maatregelen vaststellen waarbij bijkomende verplichte vermeldingen worden opgelegd mits deze maatregelen verenigbaar zijn met het doel dat de Uniewetgever nastreeft met de specifieke harmonisatie van de aangelegenheid van de verplichte vermelding van het land van oorsprong of de plaats van herkomst, en zij een samenhangend geheel vormen met deze vermelding.

Artikel 39 van verordening nr. 1169/2011 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de lidstaten nationale maatregelen hebben genomen die, gelet op lid 1 van dat artikel, gerechtvaardigd zijn door de bescherming van de consument, de twee in lid 2 van dat artikel neergelegde vereisten, namelijk dat er een „bewezen verband bestaat tussen bepaalde kwaliteiten van het levensmiddel en de oorsprong of herkomst daarvan” en dat de lidstaten „bewijsmateriaal [verstrekken] waaruit blijkt dat de meeste consumenten significante waarde hechten aan de verstrekking van deze informatie”, niet in onderlinge samenhang mogen worden onderzocht, en dat het bestaan van dat bewezen verband dus niet kan worden beoordeeld louter op basis van elementen die subjectief zijn en betrekking hebben op het belang van het verband dat de meeste consumenten kunnen leggen tussen bepaalde kwaliteiten van het betrokken levensmiddel en de oorsprong of de herkomst daarvan.

Artikel 39, lid 2, van verordening nr. 1169/2011 moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „kwaliteiten van het levensmiddel” niet mede ziet op het vermogen van een levensmiddel om het vervoer en de risico's van bederf tijdens een transport te kunnen weerstaan, zodat er met dit vermogen geen rekening kan worden gehouden bij de beoordeling van de vraag of er eventueel sprake is van het in die bepaling bedoelde „bewezen verband [...] tussen bepaalde kwaliteiten van het levensmiddel en de oorsprong of herkomst daarvan”.

- 📌 EU-Hof: Verplichte bijkomende herkomstvermeldingen op melkproducten zijn toegestaan (ECER)

HvJ – ARREST – 1 oktober 2020 – zaak C-526/19 – Entoma – Frankrijk – ECLI:EU:C:2020:769 – conclusie – arrest

Voor menselijke voeding bestemde hele insecten

Verordening (EG) nr. 258/97. Zijn insecten nieuwe voedingsmiddelen? Door de geschiedenis van de mens heen zijn ze dat zeker niet. Vanuit het oogpunt van het Unierecht blijkt het antwoord evenwel minder duidelijk te zijn. Wellicht kan worden verondersteld dat insecten tot 15 mei 1997 – de bij verordening nr. 258/97 vastgestelde relevante datum – „in de Gemeenschap niet in significante mate voor menselijke voeding [waren] gebruikt”. Is het niettemin mogelijk dat hele meelwormen,

sprinkhanen en krekels ook vallen onder het tweede deel van de definitie van nieuwe voedingsmiddelen die in de onderhavige zaak aan de orde is, namelijk als „voedselingrediënten die uit dieren zijn geïsoleerd”?

Hof: Artikel 1, lid 2, onder e), van verordening (EG) nr. 258/97 moet aldus worden uitgelegd dat voedingsmiddelen die bestaan uit hele dieren die zijn bestemd om als zodanig te worden geconsumeerd, met inbegrip van hele insecten, niet binnen de werkingssfeer van deze verordening vallen.

OVERIG

Veggieburger en sojaworst mogen van Europees Parlement op menu blijven ([Europa-nu](#))

Levenslang

EHRM – ARREST – 8 oktober 2020 – Teslya t. Oekraïne – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [52095/11](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1008JUD005209511](#)

Strafzaak twee keer beoordeeld door dezelfde rechter – Uitgangspunt is onpartijdigheid van het rechterlijke college

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht](#)

LHBT-rechten

EHRM – ARREST – 8 oktober 2020 – Aghdgomelashvili en Japaridze t. Georgië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [7224/11](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1008JUD000722411](#)

Misdragingen van politie bij doorzoeking LHBT kantoor vormt onmenselijke behandeling

Samenvatting onder: [Detentie, politiebehandeling en onderzoek](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 29 oktober 2020 – [zaak C-490/20](#) – [PPA Stoliczna obshtina, rayon „Pancharevo”](#) *

Vrij verkeer Unieburgers – Weigering afgifte Bulgaarse geboorteakte voor in Spanje geboren kind – Twee vrouwen worden vermeld als moeder

Richtlijn 2004/38/EG. Artikelen 18, 20 en 21 VWEU. Artikelen 7, 9, 21, 24 en 45 EU Handvest. Artikel 4, lid 2 VEU. In 2019 is in Barcelona het kind SDKA geboren. In de Spaanse geboorteakte worden als moeders van het kind vermeld: VMA (verzoekster), van Bulgaarse nationaliteit en aangeduid als “moeder A”, en KDK, van Britse nationaliteit en aangeduid als “moeder”. Beide personen zijn van het vrouwelijke geslacht. VMA verkrijgt geen Bulgaars geboorteakte van het gemeentebestuur omdat zij geen informatie over de afstamming van het kind van zijn biologische moeder kan verstrekken. Het gemeentebestuur stelt dat de vermelding van twee vrouwelijke ouders in de geboorteakte van een kind niet geoorloofd is omdat het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht in Bulgarije momenteel niet is toegestaan en een dergelijke vermelding in strijd is met de openbare orde.

Mogen de Bulgaarse autoriteiten afgifte van een Bulgaars geboorteakte weigeren voor een in Spanje geboren kind van Bulgaarse nationaliteit, waarbij twee vrouwen als ouders worden vermeld in de Spaanse geboorteakte zonder specificatie wie de biologische moeder is?

EHRM factsheets

- Homosexuality: criminal aspects
- [Sexual orientation issues](#) (januari 2020)

OVERIG

Chapter on: LGBT people, the Council of Europe and the European Court of Human rights ([ECHR](#))

Luchtvaart

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 27 oktober 2020 – zaak C-453/19 P – Deutsche Lufthansa/Commissie – [ECLI:EU:C:2020:862](#) – [conclusie](#)

Staatsteun - Luchthaven Frankfurt-Hahn – Individueel geraakt zijn

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Noord-Holland – 30 september 2020 – [ECLI:NL:RBNHO:2020:8185](#) (E-archief)

Luchtvaartclaim – Vertraging vlucht van Zwitserland naar de VS - Toepasselijkheid verordening

Verordening (EG) nr. 261/2004. Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake luchtvervoer van 21 juni 1999 (PB L114/73). De passagier heeft een vlucht geboekt bij Swiss Air van Amsterdam (Nederland) naar Zürich (Zwitserland) en aansluitend van Zürich naar Tampa (VS). De eerste vlucht had een vertraging van minder dan drie uur. De tweede vlucht, van Zwitserland naar de Verenigde Staten, had een vertraging van meer dan drie uur.

De vraag is of de verordening van toepassing is op het tweede deel van de vlucht, namelijk de vlucht tussen Zwitserland en een derde land.

Het standpunt van Swiss Air houdt in dat de Overeenkomst in combinatie met de bijlage ertoe leidt dat de Verordening van toepassing is op vluchten tussen de EU en Zwitserland en omgekeerd en dat de Verordening niet geldt voor vluchten tussen Zwitserland en derde landen en andersom. Volgens Swiss Air is zij geen compensatie verschuldigd, omdat de vertraging zich niet heeft voorgedaan binnen de EU maar op de vlucht van Zwitserland naar een derde land.

Prejudiciële vraag: Is Verordening (EG) nr. 261/2004, gelet op artikel 15 van de Overeenkomst, in het geval van rechtstreeks aansluitende vluchten, waarbij tussen het vertrek vanuit een luchthaven die gelegen is op het grondgebied van een lidstaat en de aankomst op een luchthaven die gelegen is op het grondgebied van een derde staat met een geplande tussenlanding in Zwitserland en waarbij van toestel wordt gewisseld, ook van toepassing op de vanuit Zwitserland vertrekkende rechtstreeks aansluitende vlucht naar een derde land?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 21 oktober 2020 – [zaak C-434/20 - flightright](#)

Luchtvaartclaim - Omboeking naar eerdere vlucht – Instapweigering?

Verordening (EG) nr. 261/2004. Een dag voor het vertrek, op 17 april 2019, werden de passagiers door de reisorganisator ervan op de hoogte gesteld dat zij waren omgeboekt naar een andere, eerdere vlucht. Van deze vlucht hebben zij ook gebruik gemaakt. Met de vervangende vlucht bereikten zij hun bestemming in Antalya 10 uur en 1 minuut vóór de geplande aankomsttijd van de oorspronkelijk geboekte vlucht. De rechter in eerste aanleg heeft de vordering afgewezen op de grond dat er sprake was van noch een annulering in de zin van artikel 5 van de verordening noch een zogenoemde langdurige aankomstvertraging. Verder was er ook geen sprake van een weigering van de toegang tot een vlucht. Vraag is o.a. of een omboeking naar een eerdere vlucht kan worden beschouwd als een instapweigering waarvoor compensatie moet worden betaald?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 22 oktober 2020 – zaak C-438/20 - Eurowings*

Luchtvaartclaim – Lange wachttijd bij incheckbalie

Verordening (EG) nr. 261/2004. Appellante had voor zichzelf en haar echtgenoot een heen- en terugvlucht geboekt op de route Düsseldorf – Malaga. Zij kwamen ongeveer twee uur vóór de geplande vertrektijd op de luchthaven aan en vervoegden zich daar in de wachtrij voor de incheckbalie. Wegens een defecte bagagetransportband was de rij zo lang dat zij te laat bij de incheckbalie aankwamen. Toen zij eindelijk aan de beurt kwamen, werd hen door een medewerker bij de incheckbalie de toegang tot de vlucht geweigerd omdat de boarding gate reeds was gesloten. Vraag is o.a. of er in dat geval sprake is van een instapweigering.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 27 oktober 2020 – zaak C-451/20 - Airhelp*

Luchtvaartclaim

Verordening (EG) nr. 261/2004. De vliegverbinding bestond uit twee vluchten: 1) van Moldavië naar Wenen, en 2) van Wenen naar Bangkok. De eerste vlucht werd minder dan zeven dagen voor het geplande vertrek geannuleerd. Verweerster heeft de passagier daarom omgeboekt naar een andere vliegverbinding: van Istanboel naar Bangkok. De daadwerkelijke vertraging van de nieuwe vlucht ten opzichte van de geplande aankomst van de oorspronkelijke vlucht bedroeg 2 uur en 27 minuten. Vraag is o.a. of de verordening ook van toepassing is op een als één geheel geboekte, uit twee deeltrajecten bestaande vlucht, waarbij de vlucht op beide deeltrajecten door één communautaire luchtvaartmaatschappij moet worden uitgevoerd, wanneer zowel de plaats van vertrek van het eerste deeltraject als de plaats van aankomst van het tweede deeltraject in een derde land ligt en alleen de plaats van aankomst van het eerste deeltraject en de plaats van vertrek van het tweede deeltraject op het grondgebied van een lidstaat ligt?

OVERIG

Ryanair naar rechter om overheidssteun aan KLM ([Europa-nu](#))

WIKI

[Wiki luchtvaartclaims](#)

Mededinging en marktmisbruik

HvJ – ARREST – 22 oktober 2020 – zaak C-702/19 P – Silver Plastics en Johannes Reifenhäuser / Commissie – ECLI:EU:C:2020:857 – geen conclusie – arrest

Kartel - Markt voor de verpakking van levensmiddelen voor de detailhandel

Artikel 101 VWEU. Verordening (EG) nr. 1/2003. Artikel 6 EVRM. Met hun hogere voorziening verzoeken Silver Plastics en Johannes Reifenhäuser Holding om vernietiging van het arrest van het Gerecht, Silver Plastics en Johannes Reifenhäuser/Commissie, zaak T582/15 waarbij hun beroep is verworpen dat strekte tot, primair, gedeeltelijke nietigverklaring van besluit C(2015) 4336 final van de Commissie van 24 juni 2015 inzake een procedure op grond van artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst (zaak AT.39563 – Verpakking van levensmiddelen voor de detailhandel en, subsidiair, tot verlaging van het bedrag van de hun bij dit besluit opgelegde geldboeten.

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 27 oktober 2020 – zaak C-481/19 – Consob – Grote Kamer – Italië – ECLI:EU:C:2020:861 – [conclusie](#)

Handel met voorwetenschap – Marktmanipulatie – Marktmissbruik – Zwijgrecht

Richtlijn 2003/6/EG. Verordening (EU) nr. 596/2014. Artikelen 47 en 48 EU Handvest. De verwijzende rechter stelt vragen over de uitlegging en de geldigheid van artikel 14, lid 3, van richtlijn 2003/6/EG en van artikel 30, lid 1, onder b), van verordening (EU) nr. 596/2014 die de lidstaten verplichten sancties op te leggen in geval van niet-nakoming van de verplichting tot samenwerking met de toezichthoudende autoriteit.

Kunnen deze bepalingen worden uitgelegd conform het zwijgrecht (*nemo tenetur se detegere*) zoals dat voortvloeit uit de artikelen 47 en 48 EU Handvest en welke reikwijdte in voorkomend geval aan dat recht moet worden toegekend.

Het gaat met name over de toepasselijkheid van het zwijgrecht in het kader van administratieve procedures die kunnen leiden tot oplegging van een sanctie van strafrechtelijke aard, en over de exacte reikwijdte van een dergelijk recht, die moeilijk is vast te stellen vanwege een vermeend verschil met betrekking tot dit onderwerp tussen de vaste rechtspraak van het EHRM en die van het Hof.

A-G: De bewoordingen van artikel 14, lid 3, van richtlijn 2003/6/EG en van artikel 30, lid 1, onder b), van verordening (EU) nr. 596/2014 maken het mogelijk deze bepalingen uit te leggen conform het zwijgrecht zoals dat voortvloeit uit de artikelen 47 en 48 EU Handvest, aangezien de eerstgenoemde artikelen aldus moeten worden opgevat dat zij de lidstaten niet dwingen om een sanctie op te leggen aan degenen die weigeren om vragen van de toezichthoudende autoriteit te beantwoorden waaruit zou kunnen blijken dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan een strafbaar feit dat met administratieve sancties van strafrechtelijke aard wordt bestraft. De reikwijdte die moet worden toegekend aan het zwijgrecht van natuurlijke personen in het kader van administratieve procedures die kunnen leiden tot oplegging van een sanctie van strafrechtelijke aard, is overeenkomstig de homogeniteitsbepaling in artikel 52, lid 3, EU Handvest de reikwijdte die voortvloeit uit de relevante rechtspraak van het EHRM volgens welke rechtspraak dit recht met name van toepassing is op de antwoorden op vragen over feiten, mits deze van invloed zijn op de veroordeling of de aan het einde van die procedures opgelegde sanctie.

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 8 oktober 2020 – zaak C-440/19 P – Pometon/Commissie – ECLI:EU:C:2020:816 – [conclusie](#)

Overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen – Europese markt van staalgrit voor staalstralen – Prijscoördinatie in de hele Europese Economische Ruimte (EER) – In de tijd gespreide ‘hybride’ procedure

Europese Economische Ruimte (EER). Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, Artikel 41 en Artikel 48. Met haar hogere voorziening vordert Pometon SpA (vernietiging van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 28 maart 2019, Pometon/Commissie, in zaak T433/16. Bij dat arrest heeft het Gerecht artikel 2 van besluit C(2016) 3121 final van de Commissie (Zaak AT.39792 – Staalgrit voor staalstralen) nietig verklaard en de aan Pometon opgelegde geldboete vastgesteld op 3 873 375 EUR. Subsidiair verzoekt Pometon het Hof om de opgelegde geldboete te verlagen.

A-G: adviseert het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 28 maart 2019, Pometon/Commissie (T-433/16, EU:T:2019:201), te vernietigen voor zover het Gerecht het gelijkheidsbeginsel heeft geschonden bij de berekening van het bedrag van de aan Pometon SpA opgelegde geldboete, het percentage van de uitzonderlijke verlaging heeft vastgesteld op 75 % van het basisbedrag van de geldboete, het bedrag van de aan Pometon opgelegde geldboete heeft vastgesteld op 3 873 375 EUR, en heeft beslist dat partijen hun eigen kosten dienen te dragen;

– het basisbedrag van de aan Pometon opgelegde geldboete te verlagen tot 83 % en de geldboete dienovereenkomstig vast te stellen op het bedrag van 2 633 895 EUR;

– de hogere voorziening voor het overige af te wijzen;

- de Europese Commissie te verwijzen in haar eigen kosten die verband houden met de procedure in eerste aanleg en de onderhavige hogere voorziening, alsmede in de helft van de kosten die Pometon in verband met beide procedures heeft moeten maken;
- Pometon te verwijzen in de helft van haar eigen kosten die verband houden met die procedures.

GERECHT EU – ARREST – 5 oktober 2020 – zaak T-249/17 – Casino, Guichard-Perrachon en AMC / Commissie – ECLI:EU:T:2020:458 – [arrest](#)

GERECHT EU – ARREST – 5 oktober 2020 – zaak T-254/17 – Intermarché Casino Achats / Commissie – ECLI:EU:T:2020:459 – [arrest](#)

GERECHT EU – ARREST – 5 oktober 2020 – zaak T-255/17 – Les Mousquetaires en ITM Entreprises / Commissie – ECLI:EU:T:2020:460 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Mededingingsverstorende praktijken

Verordening (EG) nr. 1/2003. Het Gerecht heeft de gedeeltelijke nietigverklaring uitgesproken van inspectiebesluiten die de Commissie heeft vastgesteld naar aanleiding van vermoedens dat verschillende Franse ondernemingen zich schuldig hebben gemaakt aan mededingingsverstorende praktijken. De Commissie heeft niet aangetoond dat zij over voldoende ernstige aanwijzingen beschikte om te vermoeden dat informatie over toekomstige commerciële strategieën van die ondernemingen werd uitgewisseld.

GERECHT EU – ARREST – 5 oktober 2020 – zaak T-380/17 – HeidelbergCement en Schwenk Zement/Commissie – ECLI:EU:T:2020:471 – [arrest](#)

Mededinging – Concentraties – Markt van grijs cement in Kroatië

Verordening (EG) nr. 139/2004. Het betreft een verzoek krachtens artikel 263 VWEU tot nietigverklaring van besluit C(2017) 1650 final van de Commissie van 5 april 2017 waarbij een concentratie onverenigbaar wordt verklaard met de interne markt en de werking van de EER-Overeenkomst (zaak M.7878 – HeidelbergCement/Schwenk/Cemex Hungary/Cemex Croatia)

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

OVERIG

Competition law and sustainability: Dutch authority makes headway with draft guidelines ([European law blog](#))

Milieu, natuur, duurzame energie (B – C)

HvJ – ARREST – 14 oktober 2020 – zaak C-629/19 – Sappi Austria Produktion en Wasserverband « Region Gratkorn-Gratwein » – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2020:824 – geen conclusie – [arrest](#)

Afvalstoffen - Zuiveringsslib

Richtlijn 2008/98/EG. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding met betrekking tot een besluit waarbij is vastgesteld dat voor de aanpassingen aan de industriële installaties van respectievelijk Sappi en het Wasserverband, die op dezelfde locatie zijn gelegen, een voorafgaande vergunning vereist is.

Hof: Artikel 2, lid 2, onder a), artikel 3, punt 1, en artikel 6, lid 1, van richtlijn 2008/98/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zuiveringsslib dat ontstaat bij de gezamenlijke behandeling van industrieel afvalwater en huishoudelijk of stedelijk afvalwater in een zuiveringsinstallatie en dat in een installatie voor de verbranding van restafval wordt verbrand met het oog op energiete rugwinning door middel van stoomproductie, niet als afvalstof moet worden beschouwd indien de voorwaarden

van artikel 6, lid 1, van die richtlijn 2008/98 reeds vóór de verbranding ervan zijn vervuld. Het is aan de verwijzende rechter om na te gaan of dit in het hoofdgeding het geval is.

- **Sappi Austria:** CJEU tries to keep a common sense approach to supporting the circular economy and maintaining the objectives of EU waste law. ([GAVL](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 6 oktober 2020 – zaak C-392/20 – ECHA

REACH - Afvalstoffen - Besluit Europees Agentschap voor chemische stoffen – Executoriale titel? - Verjaring

Verordening (EG) nr. 1907/2006. Verordening (EG) nr. 340/2008. Artikel 299 VWEU. Vraag is o.a. of een besluit van het ECHA een executoriale titel vormt (artikel 299 VWEU). Is de nationale rechterlijke instantie die beslist over de aanbrengring van de formules van tenuitvoerlegging en die daarbij de nationale bepalingen inzake de civielrechtelijke procedure toepast, bevoegd om na te gaan of de schuldvordering verjaard is?

KAMERSTUKKEN

Reactie op verzoek commissie over het EU-voorstel voor ophoging van het EU-klimaatdoel voor 2030, 30 oktober 2020 ([Kamerstuk 22112, nr. 2939](#))

BREXIT

- [Kennisgeving EC over monitoring en verificatie van de CO2 uitstoot door maritiem vervoer](#), 16 juli 2020
- [Kennisgeving EC over handel in het wilde levende dieren en planten](#), 21 augustus 2020

OVERIG

- Grote stappen zijn nu nodig om doelstellingen Klimaatwet te halen ([RvS](#))
- Competition law and sustainability: Dutch authority makes headway with draft guidelines ([European law blog](#))
-
- Europese Commissie: 'Nederlandse plannen om uitstoot broeikasgassen te verminderen onvoldoende' ([Europa-nu](#))
- Europese methaanstrategie voor een methaانvrij Europa ([Europa decentraal](#))
- Europese natuur staat onder druk ([ECER](#))

De niet-duurzame land- en bosbouw, stedelijke wildgroei en vervuiling hebben tot gevolg dat de Europese biodiversiteit drastisch achteruitgaat, hetgeen op zijn beurt het voortbestaan van duizenden diersoorten en habitats bedreigt. Dat is de conclusie van het Europees Milieu Agentschap in zijn meest recente 'Stand van de natuur in de EU'-verslag.

EHRM factsheet

- [Environment](#)

Ne bis in idem (B – S)

EHRM – ARREST – 8 oktober 2020 – Bajcic t. Kroatië - persbericht – arrest (niveau 2) – 67334/13 - ECLI:CE:ECHR:2020:1008JUD006733413

Geen schending ne bis in idem bij twee strafrechtelijke procedures n.a.v. een verkeersdelict

Artikel 4, Zevende Protocol EVRM. In 2004 heeft klager te hard gereden en een verkeersongeval veroorzaakt met dodelijke afloop. In 2006 wordt hem in een procedure voor overtredingen een boete en een ontzegging van de rijbevoegdheid opgelegd voor te hard rijden, het rijden in een ondeugdelijke auto en het verlaten van de plaats ongeval. In 2005 is daarnaast een strafrechtelijke procedure tegen klager gestart vanwege het veroorzaken van het dodelijke ongeval. In 2011 wordt hij daarvoor veroordeeld tot 1,5 jaar gevangenisstraf. Deze beslissing blijft in hoger beroep en in cassatie in stand ondanks het verweer van klager dat hij al in 2006 voor hetzelfde feit is veroordeeld. In Straatburg is de vraag aan de orde of sprake is van cumulatie van twee bestraffende procedures. Uit de jurisprudentie van het EHRM volgt dat dit niet in strijd hoeft te zijn met het ne bis in idem-beginsel indien de procedures dusdanige samenhang vertonen dat in wezen sprake is van één procedure.

Het EHRM oordeelt dat in geval van klager van dat laatste sprake is. Het Hof overweegt aan de hand van het toetsingskader zoals uiteengezet in het arrest A en B tegen Noorwegen (nos. 24130/11 en 29758/11) dat de procedures en opgelegde sancties een samenhangend en proportioneel geheel vormen. De procedures dienen andere doelen en bestraffen andere aspecten van het gedrag. Zo is de eerste procedure gericht op niet-naleving van de verkeersregels en ter waarborging van de openbare veiligheid, terwijl de tweede, strafrechtelijke, procedure is gericht op het bestraffen van de gevolgen van de verkeersovertreding, namelijk de dood van een voetganger. Bovendien was onder Kroatisch recht voorzienbaar dat niet-naleving van verkeersvoorschriften met als gevolg een dodelijk ongeval zou leiden tot meerdere procedures. Ook waren de twee procedures nagenoeg gelijktijdig begonnen en hadden zij 14 maanden parallel gelopen en was er sprake van samenwerking tussen de verschillende instanties. Tot slot overweegt het Hof dat de totale aan klager opgelegde straf proportioneel is gelet op de ernst van het feit en in verhouding tot de maximaal op te leggen straf. Geen schending van artikel 4 § 1 van protocol nr. 7 EVRM.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 9 september 2020 – Prina t. Roemenië – persbericht 1.10.2020 – beslissing (niveau 3) – 37697/13 - ECLI:CE:ECHR:2020:0908DEC003769713

Ne bis in idem alleen van toepassing als beide procedures strafrechtelijk van aard zijn – Criminal charge

Artikel 4, Zevende Protocol EVRM. Klager was hoofd van de technische afdeling van de Roemeense stad Slatina. In verband met 'onregelmatigheden' bij het toekennen van contracten is hem een administratieve boete opgelegd van 850 euro. Hetzelfde jaar wordt hij door de strafrechter veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf voor machtsmisbruik bij het toekennen van (gedeeltelijk) dezelfde contracten. In Straatsburg klaagt hij dat hij in strijd met het ne bis in idem-beginsel twee keer vervolgd en bestraft is voor hetzelfde feit.

Het EHRM herhaalt dat ingevolge artikel 4 van het Zevende Protocol bij het EVRM het verbod van dubbele bestraffing van toepassing is indien beide procedures te kwalificeren zijn als een 'criminal charge', sprake is van 'hetzelfde feit' en sprake is van cumulerende procedures. In de vaste rechtspraak van het Hof zijn vervolgens drie criteria uiteengezet die in overweging genomen moeten worden bij het bepalen of sprake is van een 'criminal charge', te weten de juridische kwalificatie van de inbreuk in het nationale recht, de aard van het delict en de aard en zwaarte van de maatregel die met de overtreding wordt geteisterd (Engel-criteria).

In casu is het EHRM van oordeel dat de opgelegde boete geen strafrechtelijke sanctie is in de zin van zijn jurisprudentie. Hierbij neemt het Hof in overweging dat de opgelegde boete meer het karakter heeft van een disciplinaire sanctie voor ambtenaren, de boete het minimumbedrag betreft dat kan worden opgelegd en niet leidt tot een strafblad. Bovendien kan bij niet-betaling geen vervangende hechtenis worden opgelegd. Daarom is art. 4 van het Zevende Protocol bij het EVRM niet van toepassing. Klager is niet-ontvankelijk.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 29 september 2020 – Faller t. Frankrijk en Steinmetz t. Frankrijk – [persbericht 22.10.20](#) – [beslissing \(niveau 3\)](#) – [59389/16](#) – [59392/16](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:0929DEC005938916](#)

Strafrechtelijke en bestuursrechtelijke veroordeling – Tuchtrect – Geen schending Ne Bis in Idem

Artikel 4, Zevende protocol EVRM. Klagers zijn revalidatiearts en voeren samen een praktijk, waarin ze hun eigen tarieven kunnen vaststellen. In die praktijk maken ze ook gebruik van een röntgenapparaat. In 2007 hebben klagers kosten voor behandeling door hen uitgevoerd gedeclareerd bij het ziekenfonds van Colmar. Het ziekenfonds heeft een analyse van de betalingen gedaan. Na analyse van rekeningen concludeert het ziekenfonds dat er sprake was van onterechte declaraties en dubbele declaraties, waardoor er sprake is van handelen in strijd met de wet- en regelgeving. Ook bleek bij controle dat het personeel dat het röntgenapparaat bedient daarvoor niet was gekwalificeerd. Tegen de klagers is een klacht ingediend voor de regionale raad van de medische raad van de Elzas. De regionale raad legt de klagers een verbod op voor het verlenen van zorg betaald door sociale verzekeringen, van twee jaar, waarvan 12 maanden voorwaardelijk. Daartegen zijn klagers in beroep gegaan bij de nationale raad van de medische raad. Die heeft een tijdelijk verbod opgelegd tot het verlenen van zorg van vier maanden, waarvan twee voorwaardelijk. Hiertegen is cassatieberoep ingesteld bij de raad van state, die het beroep niet-ontvankelijk verklaarde. Ook heeft het ziekenfonds aangifte tegen klagers gedaan en daaruit volgde strafrechtelijke vervolging. De strafrechter heeft in eerste aanleg klagers veroordeeld wegens fraude. In hoger beroep heeft het Hof van Beroep klagers ook schuldig bevonden en een gevangenisstraf, een boete en een tijdelijk verbod om het artsberoep uit te oefenen, opgelegd. Tegen dit oordeel hebben klagers cassatieberoep ingesteld, waarbij ze stellen dat er sprake is van een dubbele sanctie omdat zowel door de strafrechter als door de orde van artsen een verbod is opgelegd om het beroep van arts uit te oefenen. De cassatierechter heeft het beroep verworpen en geoordeeld dat er geen sprake was van het opleggen van een dubbele strafsancie.

Het hof vindt klagers met de klacht over schending van artikel 4 Zevende protocol bij het EVRM niet-ontvankelijk. Bij beoordeling van schending van artikel 4 van het zevende protocol wordt gekeken naar de criteria uit de Engel-uitspraak. Volgens het Hof zijn klagers voor tuchtrechtelijke instanties verschenen, conform de sociale verzekeringswetten. De handhaving van deze overtreding wordt in het Franse recht niet als strafrechtelijke overtreding gekwalificeerd.

Als tweede kijkt het Hof naar de aard van het delict. Het delict kan in het Franse sociale zekerheidsrecht niet worden gekwalificeerd als een strafrechtelijk delict.

Ook kunnen de sancties die na overtreding kunnen worden opgelegd op grond van het Franse sociale zekerheidsrecht niet als strafrechtelijk worden aangemerkt, omdat er sprake is van een waarschuwing, een berisping, een tijdelijke schorsing van het mogen uitoefenen van het beroep en terugbetaling van onverschuldigd betaalde geldsommen.

Tenslotte overweegt het Hof dat hoewel de schorsing als een zware maatregel kan worden gezien, omdat een arts daarmee zijn beroep niet meer kan uitoefenen, de sociale zekerheidswetgeving geen grondslag biedt voor boetes of vrijheidsstraffen. De maatregel die onder het sociale zekerheidsrecht is opgelegd is daarmee ook geen strafrechtelijke veroordeling.

EHRM factsheet

Right not to be tried or punished twice

Onderwijs

EHRM – ARREST – 13 oktober 2020 – Adam e.a. t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [81114/17](#) – [49716/18](#) – [50913/18](#) – [52370/18](#) – [54444/18](#) – [54475/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1013JUD008111417](#)

Geen discriminatie in geval extra examens voor leerlingen die in hun moedertaal studeren – beoordelingsruimte aan lidstaten gelaten

Artikel 1, Twaalfde Protocol EVRM. De zes klagers zijn etnische Hongaren die in Roemenië studeren in hun moedertaal. Om de afstudeerkwalificatie te kunnen behalen (baccalaureaat), moeten zij tevens examens afleggen om hun kennis van de Roemeense en Hongaarse taal en cultuur aan te tonen. Dit houdt de facto in dat zij twee examens meer moeten afleggen dan hun Roemeense studiegenoten. De klagers zijn allemaal gezakt op uitsluitend de onvoldoendes van de twee extra examens. Op grond van artikel 1 van Protocol 12 (algemeen verbod op discriminatie) klagen zij dat er gediscrimineerd is omdat hun klasgenoten een rustdag tussen de examens hadden en zij niet. Bovendien waren de examens van de Roemeense taal en cultuur erg moeilijk.

Het EHRM: de klagers klagen uitsluitend over de rusttijden en de moeilijkheidsgraad, niet over het nut van het studeren van de Roemeense taal en cultuur. Het EHRM heeft acht geslagen op de jurisprudentie van artikel 14 EVRM (discriminatieverbod). Discriminatie kan worden vastgesteld als er verschil is in de behandeling tussen twee groepen en hiervoor geen objectieve en redelijke rechtvaardiging aanwezig is. Bovendien komt aan de nationale autoriteiten een beoordelingsmarge toe om het nodige onderscheid te maken tussen personen of groepen wiens omstandigheden relevant en significant verschillend zijn. Het nationale beleid is gericht op onderwijs in een minderheidstaal als ook (tegelijkertijd) het garanderen van voldoende kennis van de officiële taal. Nu de aanvullende examens het onvermijdelijke gevolg van de vrijwillige keuze was van de klagers om in een minderheidstaal te studeren, is geen sprake van discriminatie. Geen schending.

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – Perovy t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [47429/09](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD004742909](#)

Recht op onderwijs – Godsdienstvrijheid

Artikel 2, Eerste Protocol EVRM. Artikel 9 EVRM. Bij de start van het schooljaar is het traditie dat het schooljaar wordt ingezegend door een orthodoxe rite. Klagers en hun zoon zijn zelf niet orthodox en klagen dat het recht op onderwijs volgens het eigen geloof en hun godsdienstvrijheid geschonden is omdat hun zoon moest meedoen aan deze traditie. Het Hof oordeelt dat het ging om een eenmalige gebeurtenis en dat het doel ervan niet is geweest om de leerling te indoctrineren. Geen schending.

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – Kaboğlu en Oran t. Turkije (no. 2) – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [36944/07](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD003694407](#)

Strafzaak tegen twee universiteitsprofessoren – Schending recht op vrijheid van meningsuiting

Samenvatting onder: [Vrijheid van meningsuiting](#)

HvJ – ARREST – 6 oktober 2020 – zaak C-66/18 – Commissie/Hongarije – [Grote Kamer](#) – [ECLI:EU:C:2020:792](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Buitenlandse hogeronderwijsinstellingen in Hongarije

Richtlijn 2006/123/EG. Handvest EU. Algemene Overeenkomst betreffende de handel in diensten. Voorwerp van de onderhavige niet-nakomingsprocedure zijn twee wijzigingen in 2017 van de Hongaarse wet op het hoger onderwijs. Volgens deze wijzigingen moeten instellingen voor hoger onderwijs uit landen buiten de EER die hun activiteit in Hongarije willen ontplooiën of voortzetten, aantonen dat er een internationale overeenkomst is gesloten tussen Hongarije en hun land van oorsprong. Indien het land van oorsprong een federale staat is, moet deze overeenkomst door de

centrale regering worden gesloten. Daarnaast wordt aan alle buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs die een activiteit in Hongarije willen uitoefenen de voorwaarde gesteld dat zij ook in hun land van oorsprong hoger onderwijs aanbieden.

Critici stellen dat de Hongaarse regering met deze wet uitsluitend beoogt een einde te maken aan de activiteit van de Central European University (CEU) in Hongarije. Derhalve werd in het publieke debat ook wel gesproken van een „lex CEU”.

De CEU werd opgericht in 1991. Het doel was volgens de initiatiefnemers de bevordering van het kritische debat in de opleiding van nieuwe beleidsmakers in de landen in Midden- en Oost-Europa, waar tot dan toe pluralisme was uitgesloten. De CEU is een universiteit naar het recht van de staat New York, die beschikt over een door deze staat afgegeven exploitatievergunning (zogenoemd „absolute charter”). De belangrijkste sponsors zijn de „Open Society”-stichtingen van de in sommige kringen omstreden zakenman George Soros, een Amerikaan van Hongaarse afkomst. Vanwege haar bijzondere doelstelling heeft de CEU nooit een onderwijs- of onderzoeksactiviteit in de Verenigde Staten ontplooid.

De Commissie stelt dat Hongarije het EU-recht schendt omdat het instellingen voor hoger onderwijs uit landen buiten de EER die hun activiteit in Hongarije willen ontplooiën of voortzetten, verplicht aan te tonen dat er een internationale overeenkomst is gesloten tussen Hongarije en hun land van oorsprong. Het Hof bevestigt dit.

Hof: Door de maatregel van § 76, lid 1, onder a), van de gewijzigde wet nr. CCIV van 2011 betreffende het nationaal hoger onderwijs vast te stellen, die de uitoefening, in Hongarije, door buiten de Europese Economische Ruimte gevestigde buitenlandse hogeronderwijsinstellingen van een opleidingsactiviteit die tot de toekenning van een diploma leidt, afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de Hongaarse regering en de regering van de staat van vestiging van de betrokken instelling een internationale overeenkomst hebben gesloten, is Hongarije de verplichtingen niet nagekomen die op hem rusten krachtens artikel XVII van de Algemene Overeenkomst betreffende de handel in diensten,

Door de maatregel van § 76, lid 1, onder b), gewijzigde wet nr. CCIV van 2011 vast te stellen, die de uitoefening, in Hongarije, van de activiteit van buitenlandse hogeronderwijsinstellingen afhankelijk stelt van de voorwaarde dat zij een hogeronderwijsopleiding aanbieden in hun vestigingsstaat, is Hongarije, voor zover deze bepaling van toepassing is op buitenlandse hogeronderwijsinstellingen die hun zetel hebben in een derde staat die lid van de Wereldhandelsorganisatie is, de verplichtingen niet nagekomen die op hem rusten krachtens artikel XVII van de Algemene Overeenkomst betreffende de handel in diensten, en, voor zover deze maatregel van toepassing is op buitenlandse hogeronderwijsinstellingen die hun zetel in een andere lidstaat hebben, de verplichtingen niet nagekomen die op hem rusten krachtens artikel 49 VWEU en artikel 16 van richtlijn 2006/123/EG.

Door de maatregelen van § 76, lid 1, onder a) en b), van de gewijzigde wet nr. CCIV van 2011 vast te stellen, is Hongarije de verplichtingen niet nagekomen die op hem rusten krachtens artikel 13, artikel 14, lid 3, en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

- 📌 EU-Hof: Hongarije moet binnenlandse en buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs gelijk behandelen ([ECER](#))
- 📌 Finally: The CJEU Defends Academic Freedom ([Verfassungsblog](#))

Onschuldpresumptie

EHRM – ARREST – 6 oktober 2020 - Agapov t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) - [52464/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:1006JUD005246415](#)

Belastingontduiking – Onschuldpresumptie – Schadeprocedure - Willekeur

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – Pasquini t. San Marino – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [23349/17](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD002334917](#)

Schending van de onschuldpresumptie i.v.m. in stand houden van bevel tot schadevergoeding terwijl feit was verjaard

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – Felix Gutu t. Moldavië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [13112/07](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD001311207](#)

Onschuldpresumptie

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

Overlevering en uitlevering

KAMERSTUKKEN

Kamerbrief met reactie op het bericht dat de IRK voorlopig alle overleveringen naar Polen stil legt ([Rijksoverheid.nl](#))

Prejudiciële procedure HvJ

WIKI

[Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#)

Privacy en persoonsgegevens

EHRM – ARREST – 13 oktober 2020 – Francu t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [69356/13](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1013JUD006935613](#)

Openbaarmaking medische gegevens tijdens hoorzitting – Schending

Artikel 8 EVRM. Klager is burgemeester. Hij is aangehouden vanwege een onderzoek naar toekenning van openbare contracten. Hij heeft verzocht om vrijlating vanwege zijn gezondheid en die van zijn minderjarige zoon. Omdat het hiervoor nodig was medische gegevens te overleggen heeft hij verzocht om behandeling achter gesloten deuren. Dat verzoek is afgewezen. Zijn zaak is in het openbaar behandeld waarbij zijn medische gegevens openbaar zijn gemaakt. Klager klaagt dat zijn privacy daarmee geschonden is. Het Hof oordeelt dat sprake is van schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 13 oktober 2020 – Marin Yosifov t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [5113/11](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1013JUD000511311](#)

Doorzoeking van het kantoor van een politicus en zijn detentie zijn in strijd met het Verdrag.

Samenvatting onder: [Detentie, politiebehandeling en onderzoek](#)

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – 12 oktober 2020 – Mraovic t. Kroatië – persbericht – arrest van 14.5.2020 (niveau 2) – 30373/13 – ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 – persbericht verwijzing

EHRM benadrukt belang van bescherming privéleven van een slachtoffer bij verkrachttingsprocedures

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op eerlijk proces

HvJ – ARREST – 6 oktober 2020 – gevoegde zaken C-511/18, C-512/18 en C-520/18 – La Quadrature du Net e.a., French Data Network e.a. en Ordre des barreaux francophones en germanophone e.a. – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2020:791 – persbericht – conclusie – arrest

HvJ – ARREST – 6 oktober 2020 – zaak C-623/17 – Privacy International – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2020:790 – persbericht – conclusie – arrest

Verwerking persoonsgegevens in de sector elektronische communicatie – Bescherming nationale veiligheid en bestrijding terrorisme

Richtlijn 2002/58/EG. Artikelen 7, 8, 11 en 52, lid 1, EU Handvest Artikel 4, lid 2 TEU. In de afgelopen jaren heeft het Hof een vaste lijn aangehouden in zijn rechtspraak met betrekking tot de bewaring van en de toegang tot persoonsgegevens, met als belangrijkste mijlpalen: arrest van 8 april 2014, Digital Rights Ireland e.a. in gevoegde zaken C-293/12 en C-594/12, waarbij richtlijn 2006/24/EG ongeldig is verklaard omdat die een onevenredige inmenging in de rechten van de artikelen 7 en 8 EU Handvest mogelijk maakte; arrest van 21 december 2016, Tele2 Sverige en Watson e.a. in gevoegde zaken C-203/15 en C-698/15, waarin het artikel 15, lid 1, van richtlijn 2002/58/EG heeft uitgelegd, en arrest van 2 oktober 2018, Ministerio Fiscal in zaak C-207/16 waarin het de uitlegging van dezelfde bepaling van richtlijn 2002/58 heeft bevestigd.

Deze arresten (in het bijzonder het tweede) baren de autoriteiten van bepaalde lidstaten zorgen, omdat die hun een instrument zouden ontnemen dat zij noodzakelijk achten om de nationale veiligheid te waarborgen en criminaliteit en terrorisme te bestrijden. Sommige van deze lidstaten pleiten er daarom voor dat het Hof terugkomt van deze rechtspraak of deze nuanceert.

In deze zaken rijst allereerst de vraag of richtlijn 2002/58 van toepassing is op activiteiten die verband houden met de nationale veiligheid en de bestrijding van terrorisme. Indien deze richtlijn in die context van toepassing is, moet vervolgens worden nagegaan in hoeverre de lidstaten de door de richtlijn beschermde privacyrechten kunnen beperken. Ten slotte moet worden onderzocht in hoeverre de verschillende nationale wettelijke regelingen ter zake (de Britse, zaak C623/17, de Belgische, zaak C520/18 en de Franse, gevoegde zaken C511/18 en C512/18, verenigbaar zijn met het Unierecht, zoals dat door het Hof is uitgelegd.

Het Hof oordeelt dat het EU-recht zich verzet tegen een verplichting tot algemene doorgifte van persoonsgegevens ter bestrijding van de criminaliteit of de bescherming van de nationale veiligheid. In situaties waarin een lidstaat wordt geconfronteerd met een ernstige bedreiging van de nationale veiligheid, die reëel en aanwezig of voorzienbaar blijkt te zijn, kan een lidstaat echter onder strikte omstandigheden afwijken van dit verbod.

- EU-Hof houdt vast aan strikte lijn met betrekking tot verplichte bewaring en overdracht persoonsgegevens (ECER)
- When is mass surveillance justified? The CJEU clarifies the law in Privacy International and other cases (EU law analysis)
- Protection des données à caractère personnel : interdiction d'un stockage de masse généralisé et indifférencié, oui mais.... Réflexions sur les arrêts de la CJUE, 6 octobre 2020, Privacy international (aff. C-623/17), et La Quadrature du Net, French Data Network, Ordre des barreaux francophones et germanophone (aff. jointes C-511/18, C-512/18, C-520-18) (GDR-ELSJ)
- Bulk data interception/retention judgments of the CJEU – A victory and a defeat for privacy (European law blog)
- When is mass surveillance justified? The CJEU clarifies the law in Privacy International and other cases – Lorna Woods (Inforrms)

- Schrems 2 for the UK? CJEU Ruling Threatens Future Adequacy Talks ([UK human rights blog](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 5 oktober 2020 – [Gevoegde zaken C-339/20 en C-397/20 - VD e.a.](#)

Marktmanipulatie – Marktmisbruik - Gebruik gegevens in gerechtelijk onderzoek

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

RECHTSPRAAK NL - Rechtbank Amsterdam - 2 april 2020 - [ECLI:NL:RBAMS:2020:2112](#) (publ. 23 .9.2020)

Verwijderingsverzoek geanonimiseerde uitspraak

AVG. Verzoekster heeft ongelijk gekregen in een zaak waarin zij Google verzocht zoekresultaten over haar te verwijderen. Deze beschikking is geanonimiseerd op [rechtspraak.nl](#) gepubliceerd. Verzoekster wilde dat die beschikking geheel of gedeeltelijk wordt verwijderd van [rechtspraak.nl](#). De rechtbank oordeelt dat de Staat niet op grond van de AVG kan worden bevolen deze uitspraak te verwijderen. Niet geheel en ook niet gedeeltelijk. Het gaat immers niet om 'persoonsgegevens'. De publicatie dient daarnaast een maatschappelijk belang. De beslissing die verzoekster verwijderd wenste te zien is gepubliceerd onder [ECLI:NL:RBDHA:2019:6302](#).

- Geanonimiseerde uitspraak hoeft niet te worden verwijderd van [www.rechtspraak.nl](#), in: [Nieuws Burgerlijk Procesrecht 2020/135](#)
- Geanonimiseerde beschikking valt buiten reikwijdte verwijderingsrecht AVG ([Blog – Dirkzwager](#))

EDPS

Strategy for EU institutions to comply with "Schrems II" Ruling ([EDPS](#))

EDPB

Thirty-ninth plenary session: EDPB adopts guidelines on the concept of relevant and reasoned objection ([EDPB](#))

LITERATUUR

- M.P.M. Hennekens, De notaris en de AVG: werkt dat in de praktijk? in: [JBN 2020/50](#)
W. Weijland, Uitbreiding van het CIR heeft gevolgen voor privacy van betrokkenen. Een belangenafweging is noodzakelijk, in: [FIP 2020/268](#)
- E.L.V. 't Hart, De curator en de verwerking van bijzondere persoonsgegevens: een leemte in de Uitvoeringswet AVG TvCo 220/3/4, [FIP 2020/228](#)
- M.D. Reijneveld, Gegevensbescherming in faillissement: de rechten van betrokkenen, in: [RMThemis 2020/5](#)
- P.E.M. Franssen, De AVG versus de Awb, in: [PB 2020/142](#)
Ruim twee jaar hebben we nu te maken met de AVG. In dit artikel wordt specifiek bekeken hoe een klacht op grond van de AVG zich verhoudt tot de Awb. Strikt genomen is een klacht op grond van de AVG bij de AP volgens het systeem van het bestuursrecht een verzoek tot handhaving. Maar er is vanuit de wetsgeschiedenis van de UAVG ruimte om daar pragmatisch mee om te gaan. En dat doet de AP dan ook; zij lijkt te groeien in haar rol. Het wringt op dit gebied enigszins tussen AVG en Awb, maar er is geef[...]

- J.B.A. Jansen e.a. , De administratie in het faillissement en de AVG, in: FIP 2020/264
In haar brief van 6 februari 2020 aan Insolad benadrukt de AP dat curatoren verantwoordelijk zijn voor correcte nakoming van de AVG voor wat betreft de persoonsgegevens die zich in de administratie van de failliet bevinden. Kijkend naar de opstelling van de AP in andere situaties, zal de AP niet nalaten curatoren een (fikse) boete op te leggen bij vermeende overtredingen. De auteurs zijn echter van mening dat nog veel onduidelijk is over de rol van de curator als verwerkingsverantwoordelijke. Oo[...]

EHRM Factsheets

- [Surveillance at workplace](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Mass surveillance](#)
- [Protection of personal data](#)
- [Protection of reputation](#)
- [Right to the protection of one's image](#)

OVERIG

- Kamerbrief met reactie op de brief van NL-digitaal over gevolgen uitspraak EU over Ps besluit ([overheid.nl](#))
- A Brave New Working World or something more sinister? Employer surveillance of employees working at home – Peter Coe ([Informs](#))
- News: Facebook sued over Cambridge Analytica data breaches ([Informs](#))
- ICO fine for British Airways lands at £20m ([Panopticon](#))
Ever since the Information Commissioner issued British Airways with a notice proposing to impose a massive fine of £183.39m for a data breach incident in 2018, we have all be waiting with bated breath to see how that process would conclude. A fine at that level would have been the largest ever issued by a data protection regulator in Europe, and would have dwarfed the eye-watering €50m proposed by the French data protection authority CNIL in respect of Google's advertisement personalisation practices, affecting millions of French citizens.

WIKI

- [Wiki AVG](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 8 september 2020 - Mediani t. Italië – persbericht 1.10.2020 - beslissing (niveau 2) - 11036/14 - ECLI:CE:ECHR:2020:0908DEC001103614

Onredelijk lange duur van procedure – Toepasselijkheid EVRM op speciaal nationaal beroep tegen de president van de Republiek

Artikel 6 EVRM. Klager start in 2004 een bijzondere procedure tegen de president van Italië over intrekking van zijn overstap naar een hogere salarisschaal. In 2018 loopt de procedure nog steeds. De klacht bij het EHRM gaat over de lengte van deze procedure.

In Nordella t. Italië heeft het Hof geoordeeld dat de bepalingen van het EVRM niet van toepassing zijn op deze speciale procedure tegen de president van de Republiek. In 2009 en 2010 is deze wetgeving aangepast. Het Hof gaat ervan uit dat vanaf 16 september 2010 de bepalingen van het EVRM wel van toepassing zijn mits het gaat om civiele rechten en plichten.

Het Hof geeft aan dat als de procedure onredelijk lang heeft geduurd, de betrokkene eerst een schadevergoedingsverzoek moet indienen bij het betrokken hof van beroep.

Bovendien, nu klager zijn beroep vóór 16 september 2010 heeft ingediend, zijn de EVRM bepalingen niet van toepassing. De klager is niet ontvankelijk.

EHRM – ARREST – 6 oktober 2020 – Agapov t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 3) – 52464/15 – ECLI:CE:ECHR:2020:1006JUD005246415

Belastingontduiking – Onschuldpresumptie – Schadeprocedure – Willekeur

Artikel 6 EVRM. Artikel 1, Eerste Protocol EVRM. Klager is sinds 2011 directeur van een besloten vennootschap (bv). In 2013 heeft een belastinginspecteur een onderzoek van de rekeningen van de onderneming uitgevoerd. Uit het onderzoek blijkt dat de bv in strijd heeft gehandeld met de belastingwetgeving door ontduiking van betaling van de BTW. De inspecteur constateert dat de bv heeft nagelaten tijdig de documenten voor de aanvraag van het nultarief BTW voor zijn overeenkomsten in te dienen. De verklaring van de onderneming dat de relevante documenten zijn gestolen, worden als ongefundeerd ter zijde geschoven. De belastinginspecteur berekent de belasting die de onderneming dient te betalen en sommeert dat de belastingschuld, de rente daarover en een boete nog dienen te worden betaald. De zaak wordt verwezen naar de rechterlijke instanties. Deze bevestigen dat het oordeel van de belastinginspecteur rechtmatig is. Omdat de onderneming de belastingsom niet kan betalen, wordt de bv failliet verklaard.

Een onderzoekscommissie stelt een onderzoek in tegen klager vanwege vermeende belastingontwijking. De boeken worden onderzocht en klager en de accountant van de onderneming worden meerdere keren gehoord. De onderzoeker concludeert dat klager belasting heeft ontdoken, maar stelt geen strafrechtelijke vervolging in tegen klager omdat de gebeurtenissen meer dan twee jaar geleden hadden plaatsgevonden en een strafrechtelijke vervolging niet meer mogelijk is vanwege verjaring.

Wel begint de belastinginspectie een civiele procedure tegen klager voor vergoeding van de schade als gevolg van zijn strafrechtelijke handelen door het ontwijken van belastingen. De inspectie gebruikt daarvoor de algemene bepalingen uit het burgerlijke wetboek om de schade te verhalen op de schadeveroorzaker en de aansprakelijkheid van werkgevers voor de schade veroorzaakt door werknemers. De rechtbank in eerste aanleg wijst de eis tot schadevergoeding toe. In hoger beroep houdt het regionale hof dat oordeel in stand. Het hooggerechtshof wijst het daartegen ingestelde cassatieberoep af.

Artikel 6, tweede lid, van het Verdrag omvat een procedurele waarborg in de context van een strafzaak, maar beschermt ook personen die zijn vrijgesproken of niet strafrechtelijk vervolgd zijn tegen behandeling van de overheid alsof ze schuldig zijn. Vanwege verjaring is tegen klager geen strafrechtelijke vervolging ingesteld. In de civiele procedure die wel tegen klager is ingesteld, zijn de vorderingen tot vergoeding van de schade als gevolg van het niet kunnen betalen van de belastingsom door de bv, door de gerechtelijke instanties toegewezen. De rechtbanken hebben gemotiveerd dat klager strafbaar heeft gehandeld omdat hij voornemens was om belasting te ontduiken. Uit het taalgebruik van de gerechtelijke instanties blijkt dat zij klager strafrechtelijke aansprakelijkheid toerekenen. Zij hebben de opmerkingen van de belastinginspectie over strafrechtelijk handelen van klager niet tegengesproken en gebruiken vergelijkbare bewoordingen. Hun oordelen zijn gebaseerd op het oordeel en het rapport van de belastinginspecteur en de niet-vervolgung van klager was voldoende grond om hem aansprakelijk te stellen voor de niet-betaling van belasting door de bv. De aansprakelijkheid van klager is vastgesteld bij gebrek aan een vrijspraak in de strafrechtelijke zaak. De bewoordingen van de gerechtelijke instanties zijn ondubbelzinnig en geven aan dat klager schuldig is aan het plegen van een strafbaar feit, hoewel hij daarvoor niet strafrechtelijk is vervolgd en ook geen mogelijkheid heeft gehad om zich te verdedigen in een strafzaak. Er is sprake van een schending van artikel 6, tweede lid van het Verdrag.

Tevens is er sprake van een schending van artikel 1 van het Eerste Protocol. Een beperking dient te zijn voorzien bij wet. Verder dient deze toegankelijk en voorzienbaar te zijn, zodat een burger zijn gedrag daarop kan afstemmen. De oordelen van de rechterlijke instanties hebben geen juridische basis. De nationale rechterlijke instanties zijn afgegaan op het oordeel van de belastinginspectie dat klager belasting had ontdoken en dus aansprakelijk was voor schade, zonder dat dat is vastgesteld in een strafrechtelijke procedure en zonder dat de rechterlijke instanties zelf bewijs hebben onderzocht om hieromtrent een eigen oordeel te vormen. Er was daarom sprake van een bevel tot betaling van schadevergoeding dat volgt uit een behandeling van willekeur die strijd oplevert met artikel 1 van het Eerste Protocol.

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 - Camelia Bogdan t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) - [36889/18](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD003688918](#)

Onafhankelijk en onpartijdig gerecht – Tuchtrect – Rechtspraak

Artikel 6 EVRM. Klaagster is rechter en was werkzaam in het gerechtshof in Boekarest. In 2016 heeft de hoofdinspecteur van de gerechtelijke inspectie ambtshalve vastgesteld dat klaagster, terwijl zij zitting had in een zaak waarbij het ministerie van Landbouw een van de procespartijen was, een trainingsactiviteit had verzorgd voor ambtenaren van datzelfde ministerie. Daarna is er een onderzoek naar klaagster ingesteld wegens het negeren van de regels betreffende de onverenigbaarheden in en verboden handelingen voor rechters en het feit dat zij als rechter betrokken was in een zaak terwijl zij andere betrokkenheid had bij een van de procespartijen alsmede voor het niet-naleven van de verplichting tot het indienen van een verzoek zich terug te trekken uit deze zaak en voor ongeoorloofde afwezigheid.

Na sluiting van het onderzoek heeft de hoofdinspecteur een disciplinaire procedure bij de Hoge Raad voor de Rechtspraak ingesteld tegen klaagster vanwege een schending van de regels voor rechters betreffende onverenigbare en verboden activiteiten. Ze is beschuldigd van zitting hebben in een zaak waar een van de partijen het ministerie van landbouw was, terwijl ze meerdere ambtenaren van dat ministerie had getraind. Klaagster heeft als verdediging aangevoerd dat de trainingsactiviteit niet als doel had om de regels betreffende de onverenigbaarheden te schenden, maar dat de training slechts een educatieve functie had en verwijst naar een adviesrapport en een evaluatie van de nationale instantie omtrent integriteit. De Hoge raad voor de rechtspraak heeft in een hoorzitting geoordeeld dat klaagsters gedrag onverenigbaar is met de regels met betrekking tot verboden en onverenigbare handelingen en heeft bevolen dat ze wordt uitgesloten van het rechterlijke ambt. Zij is ontheven van haar verplichtingen, haar salariering is gestopt en ook zijn haar bijdragen aan de sociale zekerheid niet meer betaald. Klaagster heeft tegen deze beslissing beroep aangetekend bij het Hoge Hof van Cassatie en justitie. Die hield het oordeel van de hoge raad voor de rechtspraak in stand, maar legt een andere disciplinaire maatregel op, namelijk, overplaatsing van klaagster naar een ander hof in plaats van uitsluiting uit het ambt. Het salaris en de bijdragen voor sociale zekerheid zijn nabetaald.

Het Hof stelt dat er sprake is van een schending van artikel 6, eerste lid, van het Verdrag. Uit de nationale wetgeving blijkt niet dat tegen een schorsingsmaatregel, zoals is opgelegd aan klaagster, rechtsmiddelen kunnen worden ingesteld. De procedure bij de Hoge raad voor de rechtspraak kan niet gelden als een procedure voor een onafhankelijk en onpartijdig gerecht. Hoewel er nu een wetwijziging heeft plaatsgevonden, is er ten tijde van de situatie van klaagster geen mogelijkheid geweest om een procedure in te stellen bij een onafhankelijk en onpartijdig gerecht. Ook heeft het hof geen bevestiging gezien van het bestaan van een interne praktijk op basis waarvan klaagster wel toegang had tot een onafhankelijk en onpartijdig gerecht met als mogelijkheid het besluit te herzien noch heeft het overtuigende argumenten van de zijde van de regering gezien die een rechtvaardiging kunnen vormen voor het gebrek aan rechtsbescherming door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht.

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – 8 oktober 2020 – Teslya t. Oekraïne – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) - [52095/11](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:1008JUD005209511](#)

Strafzaak twee keer beoordeeld door dezelfde rechter – Uitgangspunt is onpartijdigheid van het rechterlijke college

Artikel 6 EVRM. Klager is veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf. In eerste instantie was hij veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van 15 jaren voor de moord op twee mannen. In hoger beroep wees het Hooggerechtshof de zaak terug, omdat er problemen waren met het afnemen van de getuigenverklaringen en omdat het Hooggerechtshof de straf te mild vond. Klager werd vervolgens wederom veroordeeld en kreeg een levenslange gevangenisstraf opgelegd. Klager stelde cassatie in en van de drie behandelende rechters van het Hooggerechtshof, hadden twee leden (waaronder de voorzitter) plaats gehad in de combinatie die de zaak eerder had teruggewezen naar de rechtbank, onder andere omdat zij de straf te laag vonden. Het Hooggerechtshof bekrachtigde de straf.

Klager klaagt, op grond van artikel 6 EVRM, dat de combinatie die over de zaak oordeelde in cassatie, niet onpartijdig was, omdat twee van hen al eerder inhoudelijk naar de zaak hadden gekeken en een oordeel hadden gevormd. Het EHRM beoordeelt de subjectieve en objectieve onpartijdigheid. Ten aanzien van de subjectieve vooringenomenheid merkt het Hof op dat klager niet heeft aangetoond dat de rechters R. en K. vooringenomen zouden zijn geweest.

Voor wat betreft de beoordeling van de objectieve vooringenomenheid wijst het Hof op arresten *Marguš, en Ilseher t. Duitsland*, nos. [10211/12](#) and [27505/14](#). Uit deze arresten volgt dat het enkele feit dat rechters plaats hebben gehad in een combinatie die de zaak al eerder heeft behandeld niet voldoende is om twijfels te hebben over de objectieve onpartijdigheid.

*46. The Court furthermore notes that the applicant did not contest the Government's submission that the cassation-appeal proceedings in his case had complied with the applicable domestic legal provisions (see paragraph 36 above). Domestic law provided for adequate procedural safeguards with a view to ensure impartiality of judges (see paragraphs 18-20 above). The applicant did not explain whether and if so, why he considered those safeguards to have been insufficient. Nor is it clear what prevented him from raising at the domestic level his concerns regarding the alleged lack of impartiality of judges R. and K. According to the applicant, he did not have the requisite knowledge of the applicable legislation (see paragraph 35 above). However, as confirmed by the case-file material and not contested by the applicant, during the hearing before the Supreme Court on 10 February 2011 he was assisted by a professional lawyer of his choice (compare *Zahirović v. Croatia*, no. [58590/11](#), § 31, 25 April 2013). The Court considers that in the circumstances of the present case that court did not lack the guarantee of impartiality.*

De beroepsprocedures in cassatie zijn in overeenstemming met de nationale wetgeving, die bovendien voldoende procedurele waarborgen boden voor de onpartijdigheid van de rechter. Klager heeft niet aangegeven waarom de procedurele waarborgen onvoldoende zouden zijn geweest. Het EHRM gaat er daarom vanuit dat er sprake is geweest van een onpartijdig rechterlijke college. EHRM: geen schending artikel 6 EVRM.

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 6 oktober 2020 – W.R. t. Nederland – [989/18](#) – [statement of facts](#)

Afwezigheid advocaat – Gebruik verkregen bewijs zonder aanwezigheid advocaat

Artikel 6 EVRM. Tijdens het politieverhoor van klager is geen advocaat aanwezig geweest. Ook niet tijdens bezoeken met de politie van plaatsen die relevant zijn voor het onderzoek. Het bewijs dat is verkregen is vervolgens wel gebruikt. Het Hof stelt de vraag of gelet op de arresten Ibrahim e.a. t. het VK ([50541/08](#)) Beuze t. België ([71409/10](#)) artikel 6, lid 1 EVRM is geschonden.

EHRM – ARREST – 15 oktober 2020 – Akbay e.a. t. Duitsland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 1\)](#) – [40495/15](#) – [37273/15](#) – [40913/15](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1015JUD004049515](#)

Enkel strafvermindering na schending van artikel 6 EVRM in verband met uitlokking door politie onjuiste compensatie

Artikel 6 EVRM. Klagers zijn drie Turkse onderdanen. Twee van hen klagen over de detentie die zij zelf hebben ondergaan, één klaagt over de detentie die haar man heeft moeten ondergaan. Hun veroordelingen, voor drugsgelateerde feiten, waren in belangrijke mate gebaseerd op hun bekenkende verklaring, een getuigenverklaring van een undercover politieagent en de verklaring van de leidinggevende van een politie informant. De rechtbank overwoog dat twee klagers door de politie waren uitgelokt tot het plegen van de strafbare feiten en verminderde de opgelegde straf. Hoewel er ten aanzien van de derde klager geen sprake was van uitlokking werd ook zijn straf gematigd. Klagers waren van mening dat de conclusie dat er sprake is geweest van uitlokking er in moest resulteren dat de procedure tegen hen werd gestopt. De appelrechter wees het hoger beroep af onder verwijzing naar vaste jurisprudentie op dit gebied, inhoudende dat strafvermindering is toegepast als compensatie. Ook het cassatieberoep werd afgewezen. Het hof stelt vast dat er voor wat betreft de klagers van wie is vastgesteld dat er sprake is geweest van uitlokking sprake is van een schending van artikel 6 EVRM omdat bij een dergelijke schending strafvermindering onvoldoende compensatie biedt. Ten aanzien van de derde klager is er geen schending van artikel 6 EVRM vastgesteld.

EHRM – ARREST - 22 oktober 2020 - Bokhonko t. Georgië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [6739/11](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:1022JUD000673911](#)

Artikel 6 EVRM geeft geen regels over toelaatbaarheid van bewijs, maar ziet toe op de procedure als geheel

Artikel 3 EVRM. Artikel 6 EVRM. Klager is aangehouden op de luchthaven en onderging een lichaamsonderzoek, te weten twee anale inspecties. Bij dit onderzoek werd uit de anus van de klager een ballon gevuld met methadon gehaald. Klager stelt dat hij bij de tweede anale inspectie buiten bewustzijn is geraakt en toen hij bijkwam de politie zei dat een ballon met methadon is aangetroffen in zijn anus. Klager stelt dat hij geen drugs heeft vervoerd en dat de aangetroffen drugs het werk van de politie is. Klager is zowel in eerste aanleg als in hoger beroep veroordeeld. De feitenrechters vertrouwden daarbij op de getuigenverklaringen van de drie politieagenten.

Klager klaagt op grond van artikel 3 EVRM met name over de wijze waarop hij is gearresteerd en uitgekleeft en over het feit dat de autoriteiten hebben nagelaten hiernaar onderzoek te doen. Ook klaagt hij op grond van artikel 6 EVRM dat de strafrechtelijke procedure niet eerlijk is verlopen nu de rechters bewijs hebben gebruikt dat door de politie op hem "is geplant". EHRM: artikel 6 EVRM geeft geen regels over de toelaatbaarheid van bewijs als dusdanig en verwijst naar de nationale regelgeving. Het EHRM kijkt alleen naar de procedure als geheel, inclusief de manier waarop het bewijs is verkregen. Het EHRM constateert dat de klager hier uitgebreid verweer op heeft gevoerd, maar dat dit niet gemotiveerd is weerlegd. Dit maakt dat er twijfel kan rijzen over de betrouwbaarheid en de juistheid van het gepresenteerde bewijs. Gelet op het belang van dat bewijs en het ontoereikende rechterlijke onderzoek naar de verkrijging daarvan en het magere steunbewijs, is artikel 3 EVRM (uitsluitend voor zover dit ziet op effectief onderzoek) geschonden. Schending artikel 3 EVRM, geen schending artikel 6 EVRM.

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – 12 oktober 2020 – Mraovic t. Kroatië – [persbericht](#) – [arrest van 14.5.2020 \(niveau 2\)](#) - [30373/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313](#) – [persbericht verwijzing](#)

EHRM benadrukt belang van bescherming privéleven van een slachtoffer bij verkrachtingsprocedures

Artikel 6 EVRM. Artikel 8 EVRM. In 2005 meldde een lokale basketbalspeelster bij de politie dat klager haar seksueel had misbruikt. Klager werd onmiddellijk gearresteerd op verdenking van verkrachting en de lokale politie publiceerde een persverklaring waarin de identiteit van het slachtoffer werd onthuld. Klager is schuldig bevonden aan verkrachting en veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf. Tijdens de procedure heeft klager tweemaal verzocht om de zaak in een openbare terechtzitting te behandelen om te zorgen voor objectieve berichtgeving. De rechtbank wees zijn verzoeken af, omdat het van oordeel was dat uitsluiting van het publiek noodzakelijk was voor de bescherming van het privéleven van het slachtoffer.

In het onderhavige geval was de Staat, hoewel het slachtoffer interviews had gegeven in nationale kranten, naar het oordeel van het Hof niettemin gehouden haar te beschermen tegen secundaire victimisatie. In haar verklaringen aan de media had het slachtoffer controle over de informatie die ze deelde, terwijl dat tijdens de procedure niet mogelijk is. Het kruisverhoor van het slachtoffer tijdens de behandeling was inderdaad zeer gevoelig omdat het noodzakelijkerwijs informatie opleverde over de meest intieme aspecten van haar leven. Het Hof erkent ook dat de Staat in dit geval verplicht was het slachtoffer een nog hogere mate van bescherming te bieden, aangezien de politie haar privacy had geschonden door informatie over haar persoon, waaronder haar identiteit aan het begin van de zaak onrechtmatig te publiceren. Het Hof oordeelt aldus dat de beslissing van de nationale rechter, inhoudende dat de procedure niet in het openbaar zou worden gehouden, niet onverenigbaar is met de rechten van klager en dat het redelijk was om te oordelen dat die benadering vereist was voor de bescherming van het privéleven van het slachtoffer. Het Hof oordeelt in het arrest van 14 mei 2020 dat er geen sprake is geweest van schending van artikel 6, lid 1, van het verdrag. Hof stemt in met verzoek om de zaak te verwijzen naar de Grote Kamer.

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – Pasquini t. San Marino – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [23349/17](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD002334917](#)

Schending van de onschuldpresumptie i.v.m. in stand houden van bevel tot schadevergoeding terwijl feit was verjaard

Artikel 6, lid 2 EVRM. Klager is veroordeeld tot betaling van een schadevergoeding aan het bedrijf S.M.I., op basis van zijn strafrechtelijke verantwoordelijkheid voor verduistering, hoewel deze aanklacht tegen hem in de strafrechtelijke procedure niet langer standhield.

Na een inspectie door de Centrale Bank van San Marino werd een strafrechtelijke procedure gestart tegen klager op verdenking van financiële misdrijven, met name verduistering ten nadele van bedrijf S.M.I. Hij werd schuldig bevonden en veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf en tot betaling van een schadevergoeding aan S.M.I. waarvan de hoogte nog in een civiele procedure moest worden vastgesteld. In hoger beroep werd klager grotendeels vrijgesproken en werd de aanklacht ten aanzien van de verduistering ingetrokken wegens verjaring. De rechter bekrachtigde echter het bevel tot schadevergoeding.

Klager doet een beroep op artikel 6, lid 2 EVRM (vermoeden van onschuld) en stelt dat uit de uitspraak in hoger beroep de overtuiging van de rechter volgde dat hij de verduistering had gepleegd, terwijl er geen schuldvaststelling had plaatsgevonden in de strafrechtelijke procedure.

Het Hof oordeelt dat de bevindingen in het kader van de schadevergoeding zich niet verenigen met het verstrijken van de verjaringstermijn, en daarmee in strijd zijn met het vermoeden van onschuld.

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – Felix Gutu t. Moldavië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [13112/07](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD001311207](#)

Onschuldpresumptie

Artikel 6 lid 2 EVRM. Klager is geschorst van zijn werk naar aanleiding van een beslissing van de civiele rechter voor het plegen van een diefstal. Volgens klager is dit in strijd met de onschuldpresumptie.

Naar het oordeel van het hof houdt de beslissing van de civiele rechter in dat klager schuldig wordt bevonden. Dit is in strijd met de onschuldpresumptie. Aldus is sprake van een schending van artikel 6 lid 2 EVRM.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 5 oktober 2020 – [Gevoegde zaken C-339/20 en C-397/20](#) – [VD e.a.](#)

Marktmanipulatie – Marktmisbruik – Gebruik gegevens in gerechtelijk onderzoek

Richtlijn 2002/58/EG. Richtlijn 2003/6/EG. Verordening (EU) nr. 596/2014. Artikel 6 EVRM. Artikel 8 EVRM. Artikelen 7, 8 en 52 EU Handvest. In beide zaken worden verzoekers verdacht van handel met voorkennis en heling. Hiervoor is een gerechtelijk onderzoek gestart waarbij gegevens betreffende het gebruik van telefoonlijnen zijn verzameld door het de Franse autoriteit voor financiële markten. De vragen betreffen de verenigbaarheid van de Franse wetgeving inzake de bewaring van verbidingsgegevens met het Unierecht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 20 oktober 2020 – [zaak C-420/20](#) – [HN](#)

Onschuldpresumptie – Recht op aanwezigheid terechtzitting

Richtlijn 2016/343. De vragen betreffen een situatie waarbij een derdelander niet persoonlijk aanwezig kan zijn bij zijn (strafrechtelijke) zitting omdat de Bulgaarse autoriteiten hem (bestuursrechtelijk) naar zijn land van herkomst hebben teruggezonden en hem een inreis- en verblijfsverbod hebben opgelegd.

Rechtsstaat en rechterlijke macht

EHRM – ARREST – 15 oktober 2020 – Guz t. Polen – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [965/12](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1015JUD000096512](#)

Vrijheid van meningsuiting – Rechtspraak – Tuchtrect

Artikel 10 EVRM. Klager is in 2003 tot rechter benoemd. In 2009 heeft hij gesolliciteerd op een functie bij een regionaal hof. De president van dat hof heeft een rechter van dat hof aangewezen om op te treden als rechter-inspecteur, die als taak heeft een dossier samen te stellen over de kandidaat. Het dossier wordt gebruikt voor de voordracht van de sollicitatie op de algemene vergadering van de rechters van het regionale hof. In het rapport over klager zijn kritische opmerkingen van zijn leidinggevenden opgenomen over hun professionele relatie met hem. De relatie is niet altijd soepel geweest omdat klager weigert gehoor te geven aan hun instructies. Om de uitlatingen te verifiëren is ook klagers personeelsdossier bekeken. Het rapport van de rechter-inspecteur over klager is verder positief, maar naar haar mening is het te vroeg om in te stemmen met zijn kandidatuur voor rechter in het regionale hof omdat nog een aantal vaardigheden moet worden verbeterd om beter bij de andere rechters van de afdeling van het regionale hof te passen. Klager heeft voorafgaand aan de geplande algemene vergadering van rechters van het regionale hof een kopie van het rapport ontvangen.

Voorafgaand aan de algemene vergadering heeft het bestuur van het regionale hof een negatief oordeel gegeven over de kandidatuur van klager. Klager heeft een schriftelijke reactie gegeven op het rapport. Daarin geeft hij aan dat de kritiek van leidinggevenden niet terecht is en ook persoonlijk is gemotiveerd. Ook uit hij kritiek op de afdeling waar hij werkzaam is geweest. Na de schriftelijke reactie heeft het bestuur van het regionale hof opnieuw een negatief oordeel gegeven over de kandidatuur van klager. Ook de algemene vergadering stemt tegen zijn kandidatuur. De minister van justitie geeft een positieve beoordeling over de kandidatuur en stuurt die beoordeling door naar de raad voor de rechtspraak. Deze besluit de beoordeling niet door te sturen naar de president van het hof. Tegen deze beslissing stelt klager beroep in bij het hoogerechtshof, die het beroep afwijst.

Vervolgens stelt een functionaris van het regionale hof een disciplinaire procedure in tegen klager. Het hof van beroep acht klager schuldig aan de ondermijning van de waardigheid van het ambt van rechter en geeft hem als straf een formele waarschuwing. Daartegen gaat klager in beroep bij het hoogerechtshof. Die oordeelt dat de waarschuwing een adequate straf is. Tegen dit oordeel heeft klager een constitutionele klacht ingediend. Het constitutionele hof wijst de klacht af.

Het hof stelt dat er sprake is van een schending van artikel 10 van het Verdrag. Het feit dat de nationale rechter de klager schuldig heeft bevonden aan het begaan van een disciplinaire overtreding, betekent in feite een beperking op zijn recht op vrijheid van meningsuiting. De beperking dient te zijn voorzien bij wet. De maatregel dient te zijn neergelegd in het nationale recht en dient toegankelijk en de voorzienbaar te zijn voor de burger. Hoewel de formulering van de wettekst (die spreekt van 'het ondermijnen van de waardigheid van het rechterlijk ambt') enigszins vaag is en ruimte laat voor interpretatie, is de zinsnede in de wettekst voldoende precies. Klager is zelf rechter en dus bekend met het recht en de regels betreffende de integriteit en de waardigheid van het rechterlijk ambt. De zinsnede uit de wettekst gezien in combinatie met de interpretatie van de nationale rechterlijke instanties zorgt ervoor dat het voor klager mogelijk was om de gevolgen van zijn handelen te overzien.

Het Hof stelt dat er sprake is van een beperking van het grondrecht in het belang van het waarborgen van het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht en ter bescherming van de goede naam of de rechten van anderen.

Met betrekking tot de eis van de noodzakelijkheid van de beperking in een democratische samenleving, constateert het hof dat er geen redelijk evenwicht is tussen de bescherming van de autoriteit van de rechtspraak en de rechten van anderen en de bescherming van klagers recht op vrije meningsuiting. Klagers opmerkingen zijn gemaakt in zijn reactie op een beoordelingsrapport dat was voorbereid vanwege zijn verzoek tot promotie tot rechter van het regionale hof. De opmerkingen waren door de klager gemaakt tegen de president van het hof en zijn door hem verdedigd in vergadering van rechters van het regionale hof en zijn dus gemaakt in een interne gedachtewisseling tussen rechters. In de procedure bij de nationale rechters is geoordeeld dat de opvattingen van klager de grenzen van klagers vrijheid van meningsuiting heeft overschreden en zich ook niet heeft gehouden aan de normen van rechterlijke correctheid. Klagers opmerkingen zijn

aangemerkt als oppervlakkig, onterecht en vooringenomen. Het hof vindt dat er geen feitelijke basis is voor dit oordeel. Klagers opmerkingen zijn gemaakt ter verdediging van zijn belangen ten aanzien van een over hem opgesteld rapport dat volgens hem onjuistheden bevat. De sanctie die is opgelegd, namelijk een disciplinaire straf waarbij klager een waarschuwing heeft gekregen, is voor vijf jaar in zijn personeelsdossier opgenomen, wat ook gevolgen kan hebben voor zijn toekomstige loopbaan, zorgt ervoor dat er geen sprake is van een evenwicht tussen de vrije meningsuiting en de doelen van de bescherming van de rechterlijke macht en de bescherming van de rechten van anderen.

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – Camelia Bogdan t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [36889/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD003688918](#)

Onafhankelijk en onpartijdig gerecht – Tuchtrect – Rechtspraak

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

NOOT – bij HvJ 23 september 2020, [gevoegde zaken C-83/19, C-127/19 en C-195/19, zaak C-291/19, zaak C-355/19 en zaak C-397/19](#)

A-G: Bepaalde hervormingen van het justitiële stelsel in Roemenië zijn in strijd met het EU-recht ([ECER](#))

COVID-19

J.P Loof, De coronacrisis heeft allerlei consequenties voor het functioneren van het bestuursrecht en de bestuursrechtspraak. Een verkenning, in: [JBplus 2020/3](#)

OVERIG

- Hoe stopt Brussel rot in de rechtsstaat? ([FD](#))
- D.J. Elzinga, Recht, staat en democratie, Opstel 6 De rechtsstaat en het hiërarchische kwaliteitsdenken - [Recht, staat en democratie - Deel 2 Grondslagen](#)
- R. Cats, Brussel luidt noodklok over rechtsstaat in lidstaten van Europese Unie, in: [FD](#)
- Voor het eerst wordt een Poolse rechter de immuniteit ontnomen: 'een inquisitie' ([Volkskrant](#))
- De Poolse rechtsstaat is ook onze rechtsstaat ([NRC](#))
- Poolse justitie werkt niet meer mee met Nederland ([NRC](#))
- The European Commission's Rule of Law Report: a key tile in the mosaic of rule of law protection in the EU ([European law blog](#))
- NGOs' Eviction During Curfew Is Another Blow to Democracy in Slovenia ([Liberties.eu](#))
- The Last Days of the Independent Supreme Court of Hungary? ([Verfassungsblog](#))
- The Plaintiff who turned into a Prosecutor ([Verfassungsblog](#))
Readers of this blog are familiar with how the Polish government, led by the Law and Justice party (PiS) and the institutions it controls, is trying to silence Professor Wojciech Sadurski in a coordinated campaign of lawsuits (see [here](#), [here](#), [here](#) and [here](#)). On Friday 2 October 2020, he was again in court. This time for his third case: a criminal lawsuit brought by TVP, the public but de facto purely pro-government TV-station.
- Justice and Independence, an Actual Problem in Spain ([Verfassungsblog](#))

On October 13, the Spanish Government presented a bill to Parliament with one main objective: to reduce the parliamentary majorities to appoint the members of the General Council of the Judiciary. Its purpose is to overcome a political blockage in the renewal of its members, which has already lasted two years. But the government's attempt, somehow awkward, has been quickly compared to maneuvers to control the judiciary in Poland and Hungary. However, this bill and those exaggerated criticisms conceal a much more relevant and, above all, sadder reality.

- E. Mak, Redactioneel - Rechterlijke onafhankelijkheid in het samenspel van constitutionele beginselen, in: NJLP 2020/2.1
- R. Passchier, Digitalisering en de (dis)balans binnen de trias politica, in: AA 2020/0916
- Ronald Janse, "Rechtsstaatscultuur", Netherlands Journal of Legal Philosophy, 2, (2020):143-148
- Anneloes Kuiper-Slendeboek, "Nationale constitutie versus internationale jurisdictie?", Netherlands Journal of Legal Philosophy, 2, (2020):218-234

WIKI

- [Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

Recht op leven

EHRM – INTERIM MEASURE – 14 oktober 2020 – Armenië t. Turkije – persbericht

Nagorno-Karabakh conflict – Interim maatregel

Artikel 2 EVRM. Artikel 3 EVRM. Op 6 oktober jl. heeft het Hof op verzoek van Armenië een interim maatregel genomen in de zaak over het Nagorno-Karabakh conflict. Het Hof heeft alle betrokken staten, waaronder Turkije, opgeroepen om geen acties uit te voeren die een inbreuk op het EVRM kunnen opleveren. Turkije heeft het Hof verzocht dit besluit te heroverwegen.

Het Hof benadrukt dat een interim maatregel die genomen wordt op grond van artikel 39 van de procesregels een dringende maatregel is indien er een aanzienlijk en reëel risico is op onherstelbare schade. De maatregel is van tijdelijke aard en staat los van de inhoudelijke behandeling van de zaak. Het besluit van 6 oktober 2020 is genomen op basis van het op dat moment beschikbare bewijs. Het besluit is niet alleen gericht tot Turkije, maar tot alle betrokken staten.

Het Hof ziet geen aanleiding het besluit te herzien.

- [Factsheet EHRM over interim measures](#)
- [Q&A over interstate application](#)

EHRM – INTERIM MEASURE – 27 oktober 2020 – Azerbeidzjan t. Armenië - persbericht

Nagorno-Karabakh conflict – Interim maatregel

Artikel 2 EVRM. Artikel 3 EVRM. Azerbeidzjan heeft het EHRM verzocht interim maatregelen te nemen op grond van artikel 39 van de procesregels. Het gaat o.a. om het stoppen van gebruik van geweld, raketaanvallen e.d.

OVERIG

Gaat de vergrote handelingsmacht van staten op zee gepaard met een even brede verplichting tot het eerbiedigen van het recht op leven? ([Verblijfblog](#))

Dit blog gaat in op de vragen of het EVRM van toepassing is op de grensdoden op zee en of de EU-lidstaten hebben voldaan aan de vereisten onder het recht op leven.

Rechtsbeginselen EU

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 27 oktober 2020 – zaak C-453/19 P – Deutsche Lufthansa/Commissie – ECLI:EU:C:2020:862 – [conclusie](#)

Staatsteun - Luchthaven Frankfurt-Hahn – Individueel geraakt zijn

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

Staatsteun

HvJ – ARREST – 21 oktober 2020 – zaak C-556/19 – Eco TLC – Frankrijk – ECLI:EU:C:2020:844 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Staatsteun – Producentenverantwoordelijkheid - Afvalstoffen

Artikel 107, lid 1, VWEU. Vormt de Franse regeling inzake uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor het beheer van afval dat afkomstig is van textielproducten, linnengoed en schoenen een steunmaatregel van de staat in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU? In de onderhavige zaak krijgt het Hof voor het eerst de vraag voorgelegd wat het onderlinge verband is tussen enerzijds de staatssteunregels en anderzijds de regeling inzake uitgebreide producentenverantwoordelijkheid die in het Unierecht is ingevoerd bij richtlijn 2008/98/EG

Hof: Artikel 107, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een regeling waarbij een particuliere milieu-instelling zonder winstoogmerk die in het bezit is van een door de publieke autoriteiten afgegeven erkenning, bijdragen int bij bedrijven die een specifieke categorie producten op de markt brengen en die daartoe een overeenkomst met haar ondertekenen in ruil voor de dienst die erin bestaat om voor hun rekening te zorgen voor de verwerking van het afval van deze producten, en aan de sorteerbedrijven die belast zijn met het sorteren en terugwinnen van dat afval subsidies stort ter waarde van een bedrag dat in de erkenning is vastgesteld op basis van milieu- en sociale doelstellingen, geen maatregel van de staat of met staatsmiddelen bekostigd in de zin van die bepaling vormt, voor zover deze subsidies niet constant onder staatscontrole staan, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

HvJ – ARREST – 28 oktober 2020 – zaak C-608/19 – INAIL – Italië – ECLI:EU:C:2020:865 – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

De-minimissteun – Overschrijding vanwege cumulatie steun

Verordening (EU) nr. 1407/2013. Artikelen 107 en 108 VWEU. Het betreft een geding tussen het nationaal instituut voor verzekering tegen arbeidsongevallen en de onderneming Zennaro betreffende de weigering om een aan Zennaro verleende financiering uit te betalen omdat hiermee het plafond zou worden overschreden van 200 000 EUR. Griekenland en Letland hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: De artikelen 3 en 6 van verordening (EU) nr. 1407/2013 moeten aldus worden uitgelegd dat een onderneming waaraan de lidstaat van vestiging voornemens is de-minimissteun toe te kennen die het totaalbedrag van de aan deze onderneming verleende steun, wegens eerder verleende steun, zodanig zou doen toenemen dat het plafond van 200 000 EUR over een periode van drie belastingjaren zoals bepaald in artikel 3, lid 2, van verordening nr. 1407/2013 zou worden overschreden, tot de verlening van deze steun ervoor kan kiezen de vereiste financiering te verlagen of geheel of gedeeltelijk af te zien van de reeds eerder ontvangen steun, teneinde dit plafond niet te overschrijden.

De artikelen 3 en 6 van verordening nr. 1407/2013 moeten aldus worden uitgelegd dat de lidstaten niet gehouden zijn aanvragende ondernemingen toe te staan hun steunaanvraag vóór de verlening van de steun te wijzigen teneinde het plafond van 200 000 EUR over een periode van drie belastingjaren zoals bepaald in artikel 3, lid 2, van verordening nr. 1407/2013 niet te overschrijden. Het staat aan de verwijzende rechter om de rechtsgevolgen te beoordelen van de omstandigheid dat ondernemingen dergelijke wijzigingen niet kunnen aanbrengen, met dien verstande dat deze enkel vóór de verlening van de de-minimissteun kunnen worden aangebracht.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 15 oktober 2020 – zaak C-362/19 P – Commissie/Fútbol Club Barcelona – ECLI:EU:C:2020:838 – conclusie

Steun aan professionele voetbalclubs – Begrip ‚voordeel‘ – Preferentieel belastingtarief

Artikel 107, lid 1, VWEU. Alle Spaanse professionele sportclubs zijn verplicht om zich om te vormen tot sportvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid (SAD's). De zevende aanvullende bepaling van wet 10/1990 voorzag echter in een uitzondering voor professionele voetbalclubs die een positief balanssaldo hadden gehaald in de belastingjaren voorafgaand aan de vaststelling van deze wet. Deze uitzondering hield in dat deze clubs de mogelijkheid hadden om hun activiteiten voort te zetten in de vorm van sportclubs. De enige professionele voetbalclubs die onder deze uitzondering vielen waren FC Barcelona en drie andere clubs, die alle van deze mogelijkheid gebruik hebben gemaakt.

In tegenstelling tot SAD's zijn sportclubs rechtspersonen zonder winstoogmerk, en in die hoedanigheid geldt voor hen een bijzonder belastingtarief voor hun inkomsten. Dit tarief was tot 2016 lager dan het tarief voor SAD's. De Commissie is tot de conclusie gekomen dat Spanje bij wet 10/1990 onrechtmatige steun in de vorm van een fiscaal voordeel met betrekking tot de vennootschapsbelasting had verleend aan enkele voetbalclubs, te weten, FC Barcelona, Club Atlético Osasuna, Athletic Club en Real Madrid, en daarmee had gehandeld in strijd met artikel 108, lid 3, VWEU. De Commissie heeft tevens vastgesteld dat de regeling niet verenigbaar was met de interne markt, en heeft diensgevolge het Koninkrijk Spanje gelast om de regeling stop te zetten en om bij de begunstigden het verschil terug te vorderen tussen de betaalde vennootschapsbelasting.

Het Gerecht heeft geoordeeld dat de Commissie niet rechtens genoegzaam had voldaan aan de verplichting aan te tonen dat de litigieuze maatregel een voordeel voor de begunstigden opleverde. Het Gerecht heeft het litigieuze besluit nietig verklaard.

De Commissie verzoekt het Hof om vernietiging van het arrest van 26 februari 2019, Fútbol Club Barcelona/Commissie in zaak T865/16. In het bestreden arrest heeft het Gerecht de Commissie in essentie bekritiseerd wegens het feit dat zij, met het oog op de vaststelling of er sprake is van een voordeel in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, bij de analyse van de belastingregeling die van toepassing is op voetbalclubs die volgens haar steun genieten, niet naar behoren heeft onderzocht wat het belang is van de in deze regeling voorziene belastingaftrek voor de herinvestering van uitzonderlijke winsten. Het Gerecht heeft de Commissie tevens bekritiseerd wegens het feit dat zij tijdens de onderzoeksprocedure dienaangaande niet voldoende gegevens heeft opgevraagd.

A-G: geeft in overweging het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 26 februari 2019, Fútbol Club Barcelona/Commissie (T-865/16, EU:T:2019:113), te vernietigen en de zaak terug te verwijzen naar het Gerecht van de Europese Unie.

- 📌 A-G HvJ EU vindt dat Gerecht opnieuw moet kijken naar staatssteunzaak Spaanse sportclubs ([Taxlive](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 15 oktober 2020 – zaak C-562/19 P – Commissie/Polen – Grote Kamer – ECLI:EU:C:20:834 – persbericht – conclusie

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 15 oktober 2020 – zaak C-596/19 P – Commissie/Hongarije – Grote Kamer – ECLI:EU:C:20:835 – persbericht – conclusie

Op de omzet gebaseerde advertentiebelasting – Belasting op de detailhandel – Referentiestelsel

Artikel 107, lid 1, VWEU. Volgens de A-G worden met de Poolse belasting op de detailhandel en de Hongaarse advertentiebelasting de staatsteunregels niet geschonden. Staatsteunregels vormen geen beletsel voor een belasting van omzet van bedrijven *at a progressive rate*.

A-G geeft in overweging te beslissen als volgt: De hogere voorziening van de Europese Commissie wordt afgewezen.

- 📌 Poolse belasting op de detailhandel vormt volgens A-G HvJ EU geen staatssteun ([Taxlive](#))
- 📌 Hongaarse advertentiebelasting vormt volgens A-G HvJ EU geen staatssteun ([Taxlive](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 27 oktober 2020 – zaak C-453/19 P – Deutsche Lufthansa/Commissie – ECLI:EU:C:2020:862 – conclusie

Staatsteun - Luchthaven Frankfurt-Hahn – Individueel geraakt zijn

Artikel 263, vierde alinea, VWEU. Artikel 47 EU Handvest. Artikel 108, lid 2, VWEU. Verordening (EG) nr. 659/1999. Lufthansa komt op tegen de goedkeuring door de Europese Commissie (in 2016) van Duitse staatssteun voor de financiering van de luchthaven Frankfurt-Hahn en de financiële betrekkingen tussen de luchthaven en Ryanair. Het Gerecht van de EU wees de vordering eerder af.

De zaak gaat met name over de ontvankelijkheid van een beroep tot nietigverklaring van een besluit van de Europese Commissie inzake staatssteun dat is ingesteld door een concurrent van de begunstigde van de betrokken maatregel.

Overeenkomstig het verzoek van het Hof beperkt deze conclusie zich tot de analyse van het vierde tot en met het zesde onderdeel van het eerste middel van de hogere voorziening, die betrekking hebben op de beoordeling van de individuele geraaktheid van rekwirante in de zin van artikel 263, vierde alinea, VWEU.

A-G: Gelet op het voorgaande ben ik van mening dat het vierde tot en met het zesde onderdeel van het eerste middel van de hogere voorziening moeten worden afgewezen, zonder vooruit te lopen op de gegrondheid van de andere middelen van de hogere voorziening.

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 29 oktober 2020 – zaak C-425/19 P – Commissie /Italië e.a. – **Grote Kamer – ECLI:EU:C:2020:878 – persbericht – conclusie**

Steun voor Italiaans consortium van banken

Artikel 107, lid 1 VWEU. Besluit (EU) 2016/1208. De Commissie heeft beroep ingesteld tegen het arrest van het Gerecht waarin is bepaald dat de betrokken maatregelen geen staatssteun vormden. De A-G geeft het Hof in overweging het beroep te verwerpen. Het Gerecht heeft terecht vastgesteld dat de betrokken maatregelen geen staatssteun vormen aangezien er geen gebruik is gemaakt van staatsmiddelen. [vrij vertaald uit het Engels]

RECHTSPRAAK NL – Parket Hoge Raad 2 oktober 2020 - ECLI:NL:PHR:2020:886

Verjaringsregels staatsteun

Mededingingsrecht. Vervolg van HR 27 mei 2016, [ECLI:NL:HR:2016:994](#), en HvJEU 17 september 2014, zaak C-242/13. Door havenbedrijf verstrekte kredietgaranties aan te merken als verboden staatssteun (art. 107 en 108 VWEU)? Toerekening aan overheid; maatstaf; goedkeuring garantie door raad van commissarissen. Begunstiging kredietgever; bevoegdheid borgtochtovereenkomst aan te gaan; schijn volmachtverlening. Verjaringsregels staatssteun van toepassing in nationale procedures (art. 17 Vo. 2015/1589)?

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag nr. 21/2020 Toezicht op staatssteun aan financiële instellingen in de EU: behoefte aan een geschiktheidscontrole 2020/C 325/14, [PB C 325 van 2.10.2020, blz. 24-24](#)

EUROPESE COMMISSIE

Commissie presenteert resultaten van de evaluatie van EU-staatssteunregels ([ECER](#))

REGELGEVING EU

Verlenging en verruiming van de Tijdelijke Kaderregeling staatssteun ([ECER](#))

OVERIG

Ryanair naar rechter om overheidssteun aan KLM ([Europa-nu](#))

Strafrecht

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 13 oktober 2020 – [Italmoda Mariano Previti e.a. t. Nederland -16395/18](#) - [statement of facts](#)

Btw - Intracommunautaire levering - Weigering recht op aftrek, vrijstelling of teruggaaf – Fraude - Geen straf zonder wet

Samenvatting onder: [Belastingen – btw](#)

REGELGEVING EU

BNC Fiche: Mededeling EU-actieplan inzake vuurwapenhandel ([Kamerstuk 22112, nr. 2927](#))

BREXIT

- [Kennisgeving EC over vuurwapens](#), 15 september 2020

EHRM factsheets

- [Domestic violence](#) (februari 2020)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Protection of minors](#) (januari 2020)
- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)

Terrorisme

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 29 september 2020 - [Jneid t. Nederland – 57264/18](#) - [statement of facts](#)

Vrijheid van meningsuiting – Vrijheid van verplaatsing - Godsdienstvrijheid – Terrorisme – Bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding- Gebiedsverbod

Samenvatting onder: [Vrijheid van verplaatsing](#)

Toegang tot documenten

HvJ – ARREST – 21 oktober 2020 – zaak C-396/19 P – ECB/Estate of Espírito Santo Financial Group – [ECLI:EU:C:2020:845](#) – geen conclusie – [arrest](#)

ECB – Transparantie - Toegang tot documenten

Samenvatting onder : [Europese monetaire Unie](#)

HvJ – ARREST – 29 oktober 2020 – zaak C-576/19 P – Intercept Pharma en Intercept Pharmaceuticals/EMA – ECLI:EU:C:2020:873 – geen conclusie – arrest

Toegang tot documenten– EMA - Vergunningaanvraag medicijnen

Verordening (EG) nr. 1049/2001. Verzoekers hebben om vernietiging verzocht van het arrest van het Gerecht in zaak T377/18 houdende verwerping van hun beroep tot nietigverklaring van besluit ASK-40399 van het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) van 15 mei 2018, waarbij op grond van verordening (EG) nr. 1049/2001 aan een derde toegang is verleend tot een document dat informatie bevat die aan het EMA is overgelegd in het kader van een vergunningsaanvraag voor het in de handel brengen van een geneesmiddel voor menselijk gebruik genaamd „Ocaliva”.

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

Vennootschapsrecht

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 14 oktober 2020 – zaak C-469/19 – All in One Star – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:822 – conclusie

Vrijheid van vestiging – Vennootschap met beperkte aansprakelijkheid die in andere lidstaat een bijkantoor wil oprichten – Inschrijving in het handelsregister – Regeling van de lidstaat van ontvangst die de vermelding vereist van het bedrag van het aandelenkapitaal of een vergelijkbare waarde, alsmede bepaalde verklaringen van de bestuurder

Richtlijn (EU) 2017/1132. Art. 49 en 54 VWEU. De conclusie is nog niet beschikbaar in het Nederlands.

Hof: La directive (UE) 2017/1132 doit être interprétée en ce sens que ne constituent pas une « obligation de publicité », au sens de l'article 30 de cette directive, les obligations imposant, lors de la demande d'inscription au registre du commerce d'une succursale d'une société à responsabilité limitée ayant son siège dans un autre État membre, que le gérant de la société donne l'assurance qu'il n'existe, en ce qui le concerne, aucun obstacle à sa nomination résultant du droit national – sous la forme d'une interdiction judiciaire ou administrative d'exercer un métier ou une activité correspondant en partie ou totalement à l'objet social, ou sous la forme d'une condamnation définitive pour certaines infractions – et qu'un notaire, un membre d'une profession juridique comparable ou un agent consulaire l'ait informé de son obligation sans réserve de fournir à cet égard tout renseignement au tribunal.

2) *Les articles 49 et 54 TFUE ne s'opposent pas à une réglementation nationale en vertu de laquelle, lors de la demande d'inscription au registre du commerce d'une succursale d'une société à responsabilité limitée ayant son siège dans un autre État membre, le gérant de la société doit donner l'assurance de la non-existence de tels obstacles à sa nomination.*

3) *Les articles 49 et 54 TFUE s'opposent à une réglementation nationale en vertu de laquelle le gérant de cette société doit donner l'assurance qu'un notaire, un membre d'une profession juridique comparable ou un agent consulaire l'a informé de son obligation sans réserve de fournir à cet égard tout renseignement au tribunal.*

Vervoer

HvJ – ARREST – 28 oktober 2020 – zaak C-321/19 – Bundesrepublik Deutschland – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:866 – persbericht – conclusie – arrest

Toltarieven vrachtwagens - Kosten verkeerspolitie

Richtlijn 1999/62/EG. Richtlijn 2006/38/EG. De onderhavige zaak heeft betrekking op de vaststelling van toltarieven die op zware vrachtvoertuigen worden geheven voor het gebruik van de Duitse autosnelwegen. Het verzoek heeft voornamelijk betrekking op de uitlegging van artikel 7, lid 9, van richtlijn 1999/62/EG. Die bepaling preciseert dat toltarieven *uitsluitend* gebaseerd zijn op het

beginsel van het terugverdienen van de infrastructuurkosten en somt de elementen op voor de berekening van die tarieven.

Het Hof wordt verzocht duidelijkheid te verschaffen over de vraag of artikel 7, lid 9, van die richtlijn rechtstreekse werking heeft en of de berekening van toltarieven elementen mag omvatten zoals kosten van de verkeerspolitie. Daarnaast wordt het Hof verzocht zich uit te spreken over de vraag of een geringe kostenoverschrijding een schending van dat artikel vormt en, zo ja, of die bepaling toelaat dat achteraf een berekening wordt opgesteld, in het kader van een gerechtelijke procedure.

Het Hof oordeelt dat de kosten van de verkeerspolitie niet in aanmerking mogen worden genomen bij de berekening van de tolgelden voor het gebruik van het trans-Europese wegennet door zware vrachtvoertuigen. Deze kosten vallen niet onder de infrastructuurkosten op basis waarvan de toltarieven moeten worden berekend.

Hof: Artikel 7, lid 9, van richtlijn 1999/62/EG moet aldus worden uitgelegd dat de kosten van de verkeerspolitie niet onder het begrip „kosten van de exploitatie” in de zin van deze bepaling vallen.

Artikel 7, lid 9, van richtlijn 1999/62, moet aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat de gewogen gemiddelde toltarieven de infrastructuurkosten van het betrokken infrastructuurnet met 3,8 % of met 6 % overschrijden wegens niet-verwaarloosbare berekeningsfouten of de inaanmerkingneming van kosten die niet onder het begrip „infrastructuurkosten” in de zin van deze bepaling vallen.

Een particulier kan zich voor de nationale rechterlijke instanties rechtstreeks beroepen op de verplichting overeenkomstig artikel 7, lid 9, en artikel 7 bis, leden 1 en 2, van richtlijn 1999/62, zoals gewijzigd bij richtlijn 2006/38, om uitsluitend rekening te houden met de infrastructuurkosten als bedoeld in voornoemd artikel 7, lid 9, tegen een lidstaat die deze verplichting niet is nagekomen of die de bepaling waarbij deze verplichting is opgelegd, onjuist heeft omgezet.

Richtlijn 1999/62, zoals gewijzigd bij richtlijn 2006/38, gelezen tegen de achtergrond van punt 138 van het arrest van 26 september 2000, Commissie/Oostenrijk (C-205/98, EU:C:2000:493), moet aldus worden uitgelegd dat zij eraan in de weg staat dat een te hoog toltarief achteraf wordt gerechtvaardigd door een in een gerechtelijke procedure overgelegde nieuwe berekening van de infrastructuurkosten.

- EU-Hof: kosten verkeerspolitie zijn geen infrastructuurkosten en mogen niet worden inbegrepen in tolgelden ([ECER](#))
- EU-hof: Duits tolgeld zware vrachtwagens onjuist berekend ([Europa-nu](#))

BREXIT

- [Kennisgeving EC over inland waterways](#), 21 september 2020
- [Kennisgeving EC over monitoring en verificatie van de CO2 uitstoot door maritiem vervoer](#), 16 juli 2020
- [Kennisgeving EC over treinvervoer](#), 19 augustus 2020

VERVOER

Laatste waarschuwing Brussel om Nederlandse apk-regels ([Europa-nu](#))

Verzekeringen

HvJ – ARREST – 29 oktober 2020 – zaak C-243/19 – Veselibas ministrija – ECLI:EU:C:2020:872 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Vrijheid van godsdienst – Grensoverschrijdende gezondheidszorg – Verzet tegen bloedtransfusie

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 21 oktober 2020 – zaak C-428/20 – Skarb Państwa

WA-verzekering motorvoertuigen – Minimumdekkingsbedrag – Omzetting richtlijn

Richtlijn 2005/14. Was een lidstaat die - vanwege de aanpassing van de minimumdekkingsbedragen - een overgangperiode heeft ingesteld verplicht om binnen 30 maanden na omzetting van de richtlijn de dekkingsbedragen te verhogen m.b.t. *alle* verzekeringsovereenkomsten, of alleen m.b.t. *nieuwe* verzekeringsovereenkomsten voor motorrijtuigen die na 11 december 2009 zijn gesloten?

Vrij verkeer

HvJ – ARREST – 8 oktober 2020 – zaak C-602/19 – kohlpharma – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:804 – geen conclusie – arrest

Geneesmiddelen – Vrij verkeer van goederen – Kwantitatieve beperkingen – Maatregelen van gelijke werking – Parallelinvoervergunning

Samenvatting onder: gezondheid en geneesmiddelen

Vrijheid van meningsuiting, persvrijheid

EHRM – ARREST – 6 oktober 2020 – Jecker t. Zwitserland – persbericht – arrest (niveau 2) – 35449/14 – ECLI:CE:ECHR:2020:1006JUD003544914

Verzoek aan journalist om bewijs te leveren en bronnen openbaar te maken onvoldoende gerechtvaardigd

Artikel 10 EVRM. Klaagster, een journaliste, werd in het kader van een opsporingsonderzoek in verband met de handel in verdovende middelen door de nationale autoriteiten gedwongen bewijs aan te leveren en haar bronnen openbaar te maken na publicatie van een krantenartikel over een handelaar in softdrugs, die haar tevens van informatie had voorzien. De Federale Hoge Raad oordeelde dat klager zich niet kon beroepen op het recht om niet te hoeven getuigen aangezien de handel in softdrugs een zware overtreding is. Gelet hierop woog het maatschappelijk belang bij de opsporing en vervolging van dergelijke overtredingen zwaarder dan het belang van klager om haar bron te beschermen.

De Hoge Raad benadrukte dat in het licht van het belang van journalisten om hun bron te beschermen en de persvrijheid binnen een democratische samenleving een journalist, gelet op het bepaalde in artikel 10 EVRM, niet kan worden gedwongen zijn bron te openbaren zonder een dat belang overstijgend maatschappelijk belang. In het onderhavige geval was het maatschappelijk belang bij opsporing en vervolging enkel en alleen omdat het in zijn algemeenheid een zwaardere strafbepaling betrof, zonder nadere toelichting waarom het in het onderhavige geval noodzakelijk was. Naar het oordeel van het hof is dit onvoldoende zwaarwegend om te rechtvaardigen dat klager bewijs moest leveren en haar bronnen moest openbaren en concludeert dat het dwingen bewijs te leveren en bronnen openbaar te maken in strijd is met artikel 10 EVRM.

 Trafic de drogue et secret des sources (Libertés chéries)

EHRM – ARREST – 6 oktober 2020 – Karastelev t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 2) – 16435/10 – ECLI:CE:ECHR:2020:1006JUD001643510

Gebreken in regelgeving bij anti-extremisme wetgeving in Rusland leidt tot schending van vrijheid van meningsuiting

Artikel 6, lid 1 EVRM. Klagers werkten voor een mensenrechtenorganisatie in Rusland. Zij hadden gedemonstreerd tegen een nieuwe wet die onder meer vereiste dat minderjarigen 's avonds na tien uur in de publieke ruimte werden vergezeld door een volwassene. Bij die demonstratie was een poster zichtbaar met 'Vrijheid wordt niet verleend, het moet worden opgeëist'. Twee jongeren (vijftien en zestien jaar oud) waren naar de demonstratie gekomen en hadden met klagers gesproken, waarna een van de klagers tegen de jongeren zou hebben gesuggereerd dat ze hun

vrienden mee moesten nemen naar een volgende demonstratie. Het Openbaar Ministerie gaf klagers een officiële waarschuwing dat hun gedrag een risico voor een 'extremistische activiteit' vormde, te weten 'hinder van rechtmatige activiteiten van de overheid, in combinatie met (dreiging met) geweld. Beide klagers startten een gerechtelijke procedure. De klacht van de tweede klager werd door de nationale rechter verworpen, de procedure van de eerste klager werd stopgezet omdat al op dezelfde zaak was beslist in de zaak van de tweede klager.

EHRM: Door de waarschuwing moesten klagers in feite kiezen tussen stoppen met hun demonstraties of vervolging. De procedures hadden een basis in een wet, maar de bepalingen waren in te ruime bewoordingen opgesteld, waardoor de toepassing niet voorzienbaar was. Het was vergezocht om te concluderen dat het tonen van de poster en de interactie met de jongeren een aansporing tot ongehoorzaamheid aan de autoriteiten vormde. Schending van artikel 10 EVRM.

De officiële waarschuwingen waren specifiek gericht op de aansprakelijkheid van elke klager. De toegang tot de rechter van de eerste klager was belemmerd door het stopzetten van de procedure. Schending van artikel 6, eerste lid, EVRM.

EHRM – ARREST – 8 oktober 2020 - Gorgyaynova t. Oekraïne – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [41752/09](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:1008JUD004175209

Vrijheid van meningsuiting

Artikel 10 EVRM. Klager is geschorst van haar functie bij de openbare aanklager naar aanleiding van een kritische brief over corruptie binnen de vervolgingsautoriteiten. De brief had zij op het internet geplaatst. Het hof oordeelt dat haar recht op vrijheid van meningsuiting is geschonden.

EHRM – ARREST – 15 oktober 2020 - Guz t. Polen – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [965/12](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:1015JUD000096512

Vrijheid van meningsuiting – Rechtspraak – Tuchtrect

Samenvatting onder: [Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM – ARREST – 27 oktober 2020 - Kilicdaroglu t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [16558/18](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:1027JUD001655818

Vrijheid van meningsuiting - Civielrechtelijke schadeplichtigheid van oppositieleider wegens gestelde reputatieschade minister-president vormt schending

Artikel 10 EVRM. Klager gaf in 2012 als partijleider van een oppositiepartij twee speeches in het parlementair gebouw. Daarin bekritiseerde hij de toenmalige minister-president Erdogan, onder meer wegens strafrechtelijke veroordelingen van demonstranten en een luchtmacht bombardement. Klager werd vervolgens door de civiele rechter veroordeeld tot het betalen van schadevergoeding aan Erdogan wegens reputatieschade.

EHRM: De speeches gingen over onderwerpen van algemeen belang. Een minister-president kan verwachten dat zijn woorden en daden door politieke rivalen nauwlettend in de gaten worden gehouden. De kritiek betrof niet het privéleven van de minister-president en bevatte feitelijke elementen. Hoewel sommige uitdrukkingen harde aanvallen met een vijandige toon betroffen, vormden deze het soort beledigingen dat politici in het debat aanwenden, bedoeld om controverses te creëren ten aanzien van de politieke positie van de minister-president. Schending van artikel 10 EVRM.

EHRM – ARREST – 13 oktober 2020 – Gafiuc t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [59174/13](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1013JUD005917413](#)

Intrekken accreditatie journalist – Geen schending artikel 10 EVRM

Artikel 10 EVRM. Deze zaak betreft de intrekking van de accreditatie die aan een journalist was verleend om de archieven te bestuderen van de “Securitate” om onderzoek te doen naar sportactiviteiten onder het communistische regime. De journalist had verschillende artikelen gepubliceerd waarin hij informatie openbaarde over bepaalde bekende sportfiguren.

Het Hof oordeelt dat de verplichting voor de journalist om de persoonsgegevens te beschermen voorzienbaar was, en dat de intrekking van de accreditatie in het geval de journalist zich niet zou houden aan het strikte wetenschappelijke gebruik van de documenten, grondslag vond in regelgeving.

Het Hof herhaalt dat de door artikel 10 gewaarborgde vrijheid van meningsuiting niet onbeperkt is in die zin dat dit recht kan worden beperkt om de rechten en vrijheden van anderen te beschermen. Het Hof acht het daarom redelijk en legitiem dat het betreffende instituut had geoordeeld dat de journalist, met het niet nakomen van zijn wettelijke verplichtingen, de vertrouwensrelatie die zou moeten bestaan tussen het instituut en de personen die een accreditatie krijgen onherstelbaar was beschadigd. De intrekking van de accreditatie was volgens het Hof dus niet disproportioneel en levert geen schending van artikel 10 EVRM op.

EHRM – ARREST – 20 oktober 2020 – Kaboğlu en Oran t. Turkije (no. 2) – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [36944/07](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:1020JUD003694407](#)

Strafzaak tegen twee universiteitsprofessoren – Schending recht op vrijheid van meningsuiting

Artikel 10 EVRM. Klagers zijn Turkse universiteitsprofessoren. Daarnaast zijn klagers respectievelijk voorzitter en lid van de Adviesraad voor de mensenrechten. In 2004 keurde de algemene vergadering van de Adviesraad een rapport goed over de rechten van minderheden en culturele rechten, waarin problemen werden vastgesteld met betrekking tot de bescherming van minderheden in Turkije. Vervolgens beschuldigde het Turkse OM klagers van het aanzetten tot haat en vijandigheid en het kleineren van de rechterlijke instanties van de staat door de inhoud van het rapport. Na drie jaar en vier maanden werden klagers onherroepelijk vrijgesproken.

Volgens het Hof heeft de angst om te worden veroordeeld onvermijdelijk druk uitgeoefend op de klagers en hen tot zelfcensuur aangezet. De strafrechtelijke procedures vormden dus een reële en effectieve beperking op hun vrijheid van meningsuiting. Het OM had een procedure tegen klagers aangespannen op grond dat het rapport in kwestie was gericht tegen fundamentele elementen van de Republiek Turkije. De autoriteiten hadden echter geen behoorlijke analyse gemaakt van het rapport en evenmin hadden zij acht geslagen op de criteria die het Hof heeft vastgesteld in zaken betreffende de vrijheid van meningsuiting. Evenmin heeft het OM beweerd dat het rapport in kwestie een oproep tot geweld, gewapend verzet of opstand bevatte, dat het haatzaaiende uitlatingen waren, of dat het ‘onnodig beledigend’ of beledigend was, hetgeen naar het oordeel van het Hof een essentiële factor is die in overweging moet worden genomen. Dienovereenkomstig oordeelt het Hof dat het instellen van een strafzaak tegen klagers kan worden gezien als een reactie van de bevoegde autoriteiten die tot gevolg had dat de uiting van de mening van klagers in hun rapport strafbaar werd gesteld, terwijl die meningen hadden bijgedragen tot een openbaar debat over de status en situatie van minderheden in Turkije, wat kwesties van algemeen belang zijn. Bijgevolg hebben de strafrechtelijke procedures tegen klagers niet in een dringende sociale behoefte voorzien en zijn ze niet evenredig met de legitieme doelstellingen die werden nagestreefd of noodzakelijk zijn in een democratische samenleving. Er is dus een schending van artikel 10 van het verdrag.

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 29 september 2020 - Jneid t. Nederland – 57264/18
- statement of facts

Vrijheid van meningsuiting – Vrijheid van verplaatsing - Godsdienstvrijheid – Terrorisme
– Bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding- Gebiedsverbod

Samenvatting onder: Vrijheid van verplaatsing

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 29 september 2020 - Jneid t. Nederland – 57264/18
- statement of facts

Vrijheid van meningsuiting – Vrijheid van verplaatsing - Godsdienstvrijheid – Terrorisme
– Bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding- Gebiedsverbod

Artikel 2, Vierde Protocol EVRM. Artikel 10 EVRM. Klager is imam. Op grond van de Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding is aan klager in 2017 een gebiedsverbod opgelegd voor twee delen van Den Haag. Dit verbod is vijf keer verlengd. Volgens klager wordt met het gebiedsverbod zijn vrijheid van verplaatsing, van meningsuiting en van godsdienst geschonden.

Het Hof vraagt o.a. of het gebiedsverbod in overeenstemming is met de wet, noodzakelijk is en gerechtvaardigd wordt door het algemeen belang.

EHRM factsheets

- Hate speech (februari 2020)
- Protection of journalistic sources
- Protection of reputation

Vrijheid van vereniging

EHRM – ARREST – 6 oktober 2020 – Laguna Guzman t. Spanje – persbericht – arrest
(niveau 3) – 41462/17 – ECLI:CE:ECHR:2020:1006JUD004146217

Schending – Blijvend letsel demonstrant na tussenkomst politie tijdens een spontane bijeenkomst

Artikel 11 EVRM. Klaagster nam deel aan een demonstratie tegen bezuinigingen en de hoge werkloosheidscijfers op 2 februari 2014. Nadat de demonstratie officieel was geëindigd liepen zo'n 60 protesteerders door. Zij stopten voor een restaurant waar politici aan het lunchen waren en toonden een poster met de tekst 'Stop de strafbaarstelling van het sociale protest'. De politie intervenieerde en klaagster, die de poster vasthield, werd geslagen met een wapenstok, waarna zij naar het ziekenhuis werd overgebracht voor verwondingen aan haar mond, hand en hoofd. Ten gevolge van deze verwondingen is zij volledig arbeidsongeschikt geraakt. Uiteindelijk verviel de aanklacht tegen de politieagent, omdat het geweld was toegepast in een situatie van geweld en wangedrag. Wel kreeg klaagster een compensatie van € 10.000,00 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken als vergoeding voor haar verwondingen.

Klaagster doet bij het Hof een beroep op artikel 11 EVRM met de motivering dat het politieoptreden jegens haar en de andere protesteerders zeer onevenredig is geweest.

Het Hof concludeert unaniem tot een schending van artikel 11 EVRM. Het overweegt daartoe in het bijzonder dat de demonstratie vreedzaam was verlopen totdat de kleinere groep bij het restaurant was aangekomen en dat klaagster niet is gearresteerd of vervolgd voor gewelddadige handelingen. Het gebruik van het geweld uitgeoefend door de politie was daarom niet gerechtvaardigd en was een onevenredige inbreuk op de rechten van klaagster.

EHRM – ARREST – 8 oktober 2020 – Ayoub e.a. t. Frankrijk – persbericht – arrest (niveau 2) – [77400/14](#) – [34532/15](#) – [34550/15](#) – ECLI:CE:ECHR:2020:1008JUD007740014

Ontbinding van rechts-extremistische organisaties niet in strijd met Verdrag.

Artikel 11 EVRM. Het hof stelt unaniem vast dat er geen sprake is geweest van een schending van art. 11 EVRM, gelezen in het licht van artikel 10 EVRM. De zaak ging over de administratieve opheffing van drie extreemrechtse organisaties: een *de facto* groepering en twee verenigingen. Het hof stelt vast dat de opheffing van de *de facto* groepering en zijn gewapende tak gericht was op de bescherming van de algemene veiligheid, het voorkomen van ongeregelde heden en het beschermen van rechten van anderen, zijnde gelegitimeerde redenen onder artikel 11, tweede lid, EVRM. Voorts stelt het hof vast dat, gelet op de beschikbare informatie en een incident op 5 juni 2013 waarbij een student en lid van een antifascistische partij zijn omgekomen na een gevecht met skinheads, de autoriteiten gegronde redenen hadden voor deze maatregelen. Het hof stelt vervolgens vast dat de twee verenigingen doestellingen hadden welke verboden waren onder artikel 17 EVRM en dat zij hun recht op vereniging misbruikten op een manier die onverenigbaar was met de waarden van tolerantie, sociale vrede en non-discriminatie.

NOOT – bij HvJ 18 juni 2020, zaak C-78/18 Commissie/Hongarije

Protecting Civil Society Organisations in the Member States – The Court’s Decision in C-78/18 on the Hungarian NGO Transparency Law ([European law blog](#))

Vrijheid van verplaatsing

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 29 september 2020 – Jneid t. Nederland – [57264/18](#) – [statement of facts](#)

Vrijheid van meningsuiting – Vrijheid van verplaatsing – Godsdienstvrijheid – Terrorisme – Bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding- Gebiedsverbod

Artikel 2, Vierde Protocol EVRM. Artikel 10 EVRM. Klager is imam. Op grond van de Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding is aan klager in 2017 een gebiedsverbod opgelegd voor twee delen van Den Haag. Dit verbod is vijf keer verlengd. Volgens klager wordt met het gebiedsverbod zijn vrijheid van verplaatsing, van meningsuiting en van godsdienst geschonden.

Het Hof vraagt o.a. of het gebiedsverbod in overeenstemming is met de wet, noodzakelijk is en gerechtvaardigd wordt door het algemeen belang.

Deel II - Algemeen

Algemeen

- Conclusies van de Raad "Toegang tot justitie – de kansen van digitalisering benutten", PB C 342I van 14.10.2020

- Project - Justice without Litigation for Europe (notaries of Europe)

- Efficiency and quality of justice in Europe (NJB)
In a report, country profiles and an interactive database the Council of Europe's European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) sets out the main trends in judicial systems in 45 European countries.

- Geen uitbreiding art. 80 lid 1 RO tot schending van het Unierecht (cassatieblog)

Er bestaat geen aanleiding de in art. 80 lid 1 RO genoemde gronden van cassatie uit te breiden tot schending van het Unierecht. Het Unierecht vormt immers onderdeel van de Nederlandse rechtsorde en neemt voor de toepassing van art. 80 lid 1 RO geen uitzonderingspositie in.

- Europese Commissie positief gesteld over het Nederlandse rechtstelsel (ECER)

De Europese Commissie heeft in het achtste jaarlijkse rapport van het Europees Justitie Scorebord (EJS) opnieuw de onafhankelijkheid, kwaliteit en efficiëntie van de nationale rechtstelsels onderzocht. Het EJS laat een positief beeld zien van het Nederlandse rechtstelsel. Het Nederlandse kabinet maakt zich op basis van het rapport wel zorgen over de rechtsstaat in sommige andere lidstaten.

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP (Intro)

Raad van Europa-Online cursussen over mensenrechten met focus op EVRM (Help)

Nieuw! Introduction to the European Convention on Human Rights", a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht (Bijzonder Strafrecht)

Dit overzicht staat ook op de Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht

Datum	Onderwerp	Titel
<u>e-learning</u>	Grondrechten	De horizontale directe werking (HDW) van EU Grondrechten; De toepassing van grondrechten tussen private partijen, een dagdeel
<u>e-learning</u>	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
<u>e-learning</u>	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA

Datum	Onderwerp	Titel
e-learning	ie	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem
webcollege	asiel & migratie	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
webcollege	erfrecht	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)
webcollege	EVRM	Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM
webcollege	ASIEL & MIGRATIE	Associatierecht EEG-Turkije, Stichting migratierecht
23 nov 2020	STRAFRECHT	Update Europese rechtspraak, Maandag 23 november 2020 12.30 - 17.00 uur
10 dec 2020	STRAFRECHT/ EHRM	Procederen in Straatsburg, Donderdag 10 december 2020 12.30 - 17.00 uur
15 april 2021	OVERLEVERING EN UITLEVERING	Overlevering (EAB) en uitlevering, 12.30 - 17.00 uur Docent: Thom Dieben De cursus is bedoeld voor (bijzondere) opsporingsambtenaren, officieren van justitie, advocaten en rechters die zich (verder) willen verdiepen in de Olw en de Uw en de toepassing daarvan in de praktijk. Onder meer de volgende onderwerpen passeren de revue: • Het bijzondere karakter van het EU recht; • Het beginsel van "wederzijdse erkenning"; • Inkomende en uitgaande EAB's en uitleveringsverzoeken; etc.

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\)](#)
- [Brussels law societies](#)
- [Information note ECHR](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht , o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EASO \(European asylum support office\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen:](#)
[CJEU Overview of judgments and pending cases:](#)

[NEMIS: newsletter on European migration issues:](#)

[NEAIS: newsletter on European asylum issues:](#)

NL zaken bij het HvJEU

Dit overzicht staat ook op de Wiki [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Arresten, conclusies, einduitspraken

Datum	Zaak-nr.	Naam	NL Prejudiciële verwijzing	Conclusie HvJ	Arrest HvJ	Einduitspraak
1.10.20	C-331/19	Staatssecretaris van Financiën	ECLI:NL:HR:2019:643		ECLI:EU:C:2020:786	
8.10.20	C-330/19	Exter	ECLI:NL:HR:2019:631	=	ECLI:EU:C:2020:809	
8.10.20	C-360/19	Crown Van Gelder	ECLI:NL:CBB:2019:168		ECLI:EU:C:2020:805	
9.10.20	C-104/19	Donex Shipping and Forwarding	ECLI:NL:HR:2019:152			ECLI:NL:HR:2020:1506
20.10.20	C-673/19	M. e.a.	ECLI:NL:RVS:2019:3053	ECLI:EU:C:2020:840		
20.10.20	C-477/18 en C-478/18	Gosschalk	ECLI:NL:CBB:2018:341 ECLI:NL:CBB:2018:340			ECLI:NL:CBB:2020:708 ECLI:NL:CBB:2020:709
20.10.20	C-386/18	Coöperatieve Producenten organisatie en Beheersgroep Texel	ECLI:NL:CBB:2018:260			ECLI:NL:CBB:2020:733

Prejudiciële verwijzingen

De prejudiciële verwijzingen zijn terug te vinden op de [website van ECER](#) met een samenvatting van de verwijzing. De prejudiciële verwijzingen zijn nu te raadplegen via de [curia](#), de website van het HvJ.

datum	Instantie	ECLI-nummer	onderwerp	zaak nr.	naam	Conclusie/ Arrest/ einduitspraak
19.10.20	Rechtbank Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2020:10488	Asiel&migratie			
30.9.20	Rb. Noord-Holland	ECLI:NL:RBNHO:2020:8185 (E-archief)	Luchtvaartclaim			
10.9.20	Rb. Den Haag, zittingsplaats Utrecht	ECLI:NL:RBDHA:2020:9077	Asiel & Migratie	C-459/20	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 11 (november)

3.9.20	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2020:4328	overlevering	C-412/20 PPU	Openbaar Ministerie	
2.9.20	Rb. Midden NL	ECLI:NL:RBMNE:2020:3552	IPR			
31-7-20	Rb AMS	ECLI:NL:RBAMS:2020:3776	Overlevering ; rechtsstaat Polen	C-354/20 PPU ; Openbaar Ministerie _	Openbaar Ministerie	
25-6-20	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2020:1312	SZ; Vo 883/2004	C-285/20	Raad van bestuur van het Uvw	
29-5-20 (publ. 8.6.20)	RB MNL	ECLI:NL:RBMNE:2020:2028	AVG			
29.5.20	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2020:954	Arbeidsrecht; overgang onderneming; insolventie			
20.5.20	Rb. Overijssel	ECLI:NL:RBOVE:2020:1805	Arbeidsrecht; vakantie	C-217/20	Staatssecretaris van Financiën	
17.4.20	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2020:753	Arbeidsrecht; overgang onderneming			
20.3.20	Rb. Rotterdam	ECLI:NL:RBROT:2020:2382	Tabak	C-160/20	Stichting Rookpreventie Jeugd e.a.	
6.3.20	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2020:391	IE Gemeenschapsmerken	C-133/20	European Pallet Association	
4.3.20	Rb. Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2020:1838	Visumcode			
24.1.20	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2020:111	Douanerechten	C-39/20	Jumbocarry Trading	
16.12.19	Rb. Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2019:13451	Asiel & migratie	C-921/19	Staatssecretaris van justitie en veiligheid	
13.12.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1972	consumentenrecht	C-922/19	Stichting Waternet	
8.11.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1730	Consumenten; levering drinkwater			
25.9.19	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2019:3262	Detentie; onrechtmatig verblijf	C-719/19	Staatssecretaris van justitie	
20.9.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1400	IPR	C-709/19	Vereniging van Effectenbezitters	
19.9.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:7062	Huurrecht ; Consumenten; oneerlijk beding	C-738/19	A.	Arrest 10.9.20 Geen conclusie

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 11 (november)

18.9.19	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:9966	Mededinging	C-819/19	Stichting cartel compensation	
4.9.19	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2019:3053	Asiel en migratie; vreemdelingenbewaking	C-673/19	M.	conclusie 20.10.20
22.8.19	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2019:2782	SZ; medische behandeling in andere lidstaat			
22.8.19	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6316	EAB; OvJ	C-627/19 PPU	Openbaar Ministerie	arrest 12.12.19 Conclusie 26.11.19
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6259	EAB; OvJ	C-625/19 PPU	Openbaar Ministerie	Einduitspraak 13.2.20 Arrest 12.12.19 conclusie 26.11.19
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6882	EAB; OvJ	C-626/19 PPU Gevoegd met C-566/19 PPU	Openbaar Ministerie	Einduitspraak 28.1.20 Arrest 12.12.2019 conclusie 26.11.19
12.6.19	Rb. Den Haag, Zittingsplaats Den Bosch	ECLI:NL:RBDHA:2019:5967	Asiel en migratie	C-441/19	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	
7.6.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:849	IE, elektronische handel	C-442/19	Stichting Brein	
23.4.19	CBb	ECLI:NL:CBB:2019:168	Electriciteitsrichtlijn	C-360/19	Crown van Gelder	arrest 8.10.20 conclusie 4.6.20
23.4.19	CBb	ECLI:NL:CBB:2019:152	Landbouw, randvoorwaarden	C-361/19	V.o.f. de Ruiter	
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:631	Douane, actieve veredeling	C-330/19	Exter	arrest 8.10.20
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:643	Btw tarief sekslustopwekken de middelen	C-331/19	Staatssecretaris van Financiën	arrest 1.10.20

						<u>conclusie</u> 27.2.20
2.4.19	Hof Den Haag	<u>ECLI:NL:GHDHA:2019:630</u>	Oneerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	
5.3.19	Hof Amsterdam	<u>ECLI:NL:GHAMS:2019:657</u>	Oneerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	
5.3.19	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2019:2097</u> <u>ECLI:NL:RBDHA:2019:2095</u>	- Visumcode	C-225/19 C-226/19	Minister van buitenlandse zaken e.a.	
22.2.19	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2019:292</u>	IPR	C-186/19	Supreme Site Services e.a.	<u>Arrest</u> <u>3.9.20</u> <u>conclusie</u> 2.4.2020
12.2.19	Hof	<u>ECLI:NL:GHAMS:2019:1170</u> (publ. 6.5.19)	Tariefindeling	C-192/19	Rensen shipbuilding	<u>Arrest</u> 11.3.2020 Geen conclusie
8.2.19	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2019:152</u>	Anti-dumping	C-104/19	Donex Shipping and Forwarding	<u>einduitspraak</u> <u>9.10.20</u> <u>arrest</u> 9.7.2020 <u>Conclusie</u> 4.3.2020
30.1.19	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2019:260</u>	Omgevingsvergunning; LPG tankstation	C-120/19	X	
21.12.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2361</u>	IPR			
21.12.18	Rb. Limburg	<u>ECLI:NL:RBLIM:2018:12159</u>	milieu	C-826/18	Stichting varkens in Nood	<u>conclusie</u> 2.7.20
19.12.18	Hof Arnhem-Leeuwarden	<u>ECLI:NL:GHARL:2018:11244</u>	EVOA, dierlijke bijproducten	C-21/19, C-22/19 en C-23/19	XN	<u>Arrest</u> 3.9.20 <u>Conclusie</u> 19.3.20
18.12.18	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2018:662</u>	Visserijfonds	C-814/18	Ursa Major services	<u>arrest</u> 22.1.2020
14.12.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2309</u>	btw	C-791/18	Stichting Schoonzicht	<u>Arrest</u> 17.9.20

						<u>Conclusie</u> 3.3.20
14.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2322 ECLI:NL:HR:2018:2174 (voornemen)	arbeid; detachering; diensten	C-815/18	Federatie vakvereniging NL	<u>conclusie</u> 30.4.20
29.11.18	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:8550	consumenten	C-750/18	A B	<u>beschikking</u> 8.2.19 doorgehaald
27.11.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	Terugkeer-richtlijn	C-806/18	JZ	<u>arrest</u> 17.9.20 <u>conclusie</u> 23.4.20
6.11.18	Gerechtshof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2018:4063 (voornemen)	consumenten			
2.11.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	Gemeenschapsmodelverordening	C-678/18	PG van de HR	<u>arrest</u> 21.11.19
20.9.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:2878	SZ- vrachtwagenchauffeurs	C-610/18	AFMB	<u>Arrest</u> 16.7.20 <u>Conclusie</u> 26.11.19
18.9.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:500	biociden	C-592/18	Darje BV	<u>conclusie</u> 17.10.19
27.7.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:5389	overlevering	C-492/18 PPU	TC	<u>arrest</u> 12.2.19
17.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:341	landbouw; tarieven NVWA	C-477/18	Gosschalk	Einduitspraak 20.10.20 <u>arrest</u> 19.12.19 <u>Conclusie</u> 18.9.19
17.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:340	landbouw; tarieven NVWA	C-478/18	Gosschalk	Einduitspraak 20.10.20 <u>arrest</u>

						19.12.19 Conclusie 18.9.19
3.7.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:308	Gewasbeschermingsmiddelen	C-445/18	Vaselife	arrest 14.11.19 conclusie 27.6.19
21.6.18	Hof Den Bosch	ECLI:NL:GHSHE:2018:2685	btw	C-420/18	IO	Einduitspraak 12.12.19 arrest 13.6.19 geen conclusie
12.6.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:283	gasverordening	C-399/18	Vereniging Gasopslag Nederland	beschikking 18.1.19 doorgehaald
6.6.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1737	Schengengrenso de	C-380/18	E.P.	Einduitspraak 2.9.2020 arrest 12.12.19 conclusie 11.7.19
6.6.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1738 ECLI:NL:RVS:2018:1739 persbericht	Schengengrenso de	C-381/18 en C-382/18	G.S. en V.G.	Einduitspraak 1739 2.9.20 arrest 12.12.19 Conclusie 11.7.19
5.6.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:260	subsidie visserij	C-386/18	Coöperatieve Producentenorganisatie en Beheersgroep Texel	einduitspraak 20.10.20 arrest 19.12.19 conclusie 26.6.19
9.5.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1503	Schengencode	C-341/18	J. e.a.	arrest

						5.2.20 <u>conclusie</u> 17.10.19
1.5.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:2835	Overlevering en uitlevering	C-314/18	SF	<u>Arrest</u> 11.3.20 <u>conclusie</u> 16.5.19
20.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:630	Douane, tariefindeling	C-288/18	X	<u>Einduitspraak</u> 19.7.19 <u>arrest</u> 11.4.19
19.4.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1307	asiel& migratie	C-269/18 PPU	C, e.a.	<u>beschikking</u> 5.7.18
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1120	SZ	C-257/18	Güler	
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1121	SZ	C-258/18	Solak	
6.4.18	Rb. Noord- Holland	ECLI:NL:RBNHO:2018:4729	douane, antidumping	C-251/18	Trace	<u>Arrest</u> 19.9.19 <u>conclusie</u> 9.4.19
6.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:522	douane, invoerrechten	C-249/18	CEVA Freight	<u>Einduitspraak</u> 8.11.19 <u>Arrest</u> 10.7.19 <u>conclusie</u> 26.3.19
28.3.18	Rb. Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2018:3455	IE; e-books	C-263/18	Nederlands Uitgeversverbond et Groep Algemene Uitgevers	<u>Arrest</u> 19.12.19 <u>Conclusie</u> 10.9.19
23.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:265	Cif-invoerprijs	C-160/18	X	<u>Einduitspraak</u> 10.7.20 <u>Arrest</u> 11.3.20 <u>conclusie</u> 13.6.19
21.2.18	Rb. Noord- NL	ECLI:NL:RBNNE:2018:598	Luchtvaartclaim	C-163/18	Aegean airlines	<u>Arrest</u> 10.7.19 <u>conclusie</u> 28.3.19

6.2.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:10	landbouw, slacht	C-98/18	Boer en zonen	Einduitspraak 12.5.20 arrest 2.5.19
2.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:126 ECLI:NL:HR:2018:127	SZ, vo.148/71	C-95/18 en C-96/18	van den Berg & Giesen e.a.	PG advies einduitspraak Arrest 14.11.19 conclusie 19.9.19
1.2.18	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2018:1193	strafrecht	C-97/18	ET	arrest 10.1.19 geen conclusie
31.1.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:347	Migratie; privacy en persoonsgegevens	C-70/18	A.	Einduitspraak 29.4.20 Arrest 3.10.19 Conclusie 2.5.19
1.12.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:4338	SZ	C-677/17	Çoban	Einduitspraak 19.12.19 arrest 15.5.19 conclusie 28.2.19
30.11.17	Rb Den Haag, zittingsplaats Utrecht	ECLI:NL:RBDHA:2017:14187 ECLI:NL:RBMNL:2017:5960 (e-archief)	Visumcode	C-680/17	Vethanayagam e.a.	Einduitspraak 14.1.2020 Arrest 29.7.19 conclusie 28.3.19
14.11.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:13124	asiel;	C-635/17	E.	arrest 13.3.19 conclusie 29.11.18
10.11.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2820	antidumping	C-644/17	Eurobolt	Einduitspraak 29.11.19 Arrest 3.7.19

						<u>conclusie</u> 28.2.19
27.10.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:2681</u>	SZ; zeevarende	C-631/17	Inspecteur van de belastingdienst	<u>Einduitspraak</u> 19.7.19 <u>arrest</u> 8.5.19 <u>conclusie</u> 10.1.19
12.10.17	Hof Den Bosch	<u>ECLI:NL:GHSHE:2017:4323</u>	fiscaal; dividend	C-598/17	A-Fonds	Beantwoording prejudiciële vragen van Hof Den Bosch <u>ECLI:NL:HR:2020:115</u> 24.1.2020 Prejudiciële vragen aan de HR, 12 juli 2019 <u>ECLI:NL:GHSHE:2019:2385</u> <u>arrest</u> 2.5.19 <u>conclusie</u> 19.12.18
4.10.17	Raad van State	<u>ECLI:NL:RVS:2017:2669</u>	asiel; nieuw motief	C-586/17	D. en I	<u>Einduitspraak</u> 3.7.19 <u>Beschikking</u> 15.11.18 ingetrokken
28.9.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:7037</u>	overlevering/uitlevering	C-571/17 PPU	Ardic	<u>arrest</u> 22.12.17 <u>conclusie</u> 19.12.17
28.9.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:7038</u>	overlevering/uitlevering	C-573/17 PPU	Poplawski	<u>Einduitspraak</u> 19.9.19 <u>arrest</u> 24.6.19 <u>conclusie</u> 27.11.18
27.9.17	Raad van State	<u>ECLI:NL:RVS:2017:2571</u> <u>ECLI:NL:RVS:2017:2572</u>	asiel; internat. bescherming	Gevoegde zaken C-582/17 C-583/17	H. ea.	<u>arrest</u> 2.4.19 <u>conclusie</u> 28.11.18

22.9.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:2815	milieu; strafrecht; evelo	C-624/17	Tronex	arrest 4.7.19 conclusie 28.2.19
22.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2431	btw; webcam	C-568/17	Geelen	Einduitspraak 19.7.19 arrest 8.5.19 conclusie 12.2.19
20.9.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2492	Asiel en migratie; verblijfsrecht door fraude	C-557/17	Y.Z.	Einduitspraak 16.7.19 arrest 14.3.19 conclusie 4.10.18
8.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2269	Insolventie; EEX	C-535/17	NK	Einduitspraak 3.7.2020 ECLI:NL:PHR:2020:214 6.3.20 arrest 6.2.2019 conclusie 18.10.2018
4.8.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:2914	SZ; vo 883/2004; schaatsters	C-477/17	Balandin	arrest 24.1.2019
4.8.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2119	Gezinsherenigingsrichtlijn; inburgerings-examen	C-484/17	K.	Einduitspraak ECLI:NL:RVS:2019:1382 26.4.19 arrest 7.11.18 geen conclusie
4.7.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:1935	Geneesmiddelenrichtlijn	C-423/17	Warner-Lambert Company	arrest 14.2.19 conclusie 4.10.18
21.6.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1609	Gezinshereniging; termijn	C-380/17	K en B	Einduitspraak 27.12.18 arrest

						7.11.18 <u>conclusie</u> 27.6.18
15.6.17	Rb Noord-Holland, zittingsplaats Haarlem	<u>HAA 15/2526</u> (e-archief)	tariefindeling	C-372/17	Vision Europe research	<u>arrest</u> 13.9.2018 geen conclusie
8.6.17	Rb Rotterdam	<u>ECLI:NL:RBROT:2017:4362</u>	Karkassen	C-347/17	A ea.	<u>Einduitspraak</u> 27.8.20 <u>Arrest</u> 12.9.19 <u>conclusie</u> 29.11.18
24.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1370</u>	kenteken-bewijzen	C-326/17	RDW	<u>arrest</u> 24.1.19 <u>conclusie</u> 20.9.18
23.5.17	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	<u>ECLI:NL:GHARL:2017:6697</u>	IE	C-310/17	Levola	<u>arrest</u> 13.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18
18.5.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:3348</u>	EAB; overlevering	C-270/17 PPU	Tupikas	<u>arrest</u> 10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17
18.5.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:3355</u>	EAB; overlevering	C-271/17 PPU	Zdziaszek	<u>arrest</u> 10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17
17.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1259</u> <u>ECLI:NL:RVS:2017:1260</u>	Milieu; habitatrichtlijn	<u>C-293/17</u> <u>C-294/17</u>	Coöperatie ME en Vereniging Leefmilieu; Werkgroep de Peelen	<u>Einduitspraak</u> 29.5.19 <u>arrest</u> 7.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18
12.5.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:849</u>	SZ	C-272/17	Zyla	<u>Einduitspraak</u>

						12.4.2019 <u>arrest</u> 23.1.2019 <u>conclusie</u> 11.7.18
11.5.17	Rb Rotterdam	<u>ECLI:NL:RBROT:2017:3625</u>	diensten; Postrichtlijn	C-256/17	Sandd	<u>beschikking</u> <u>2.7.18</u> <u>conclusie</u> 20.6.18
10.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1252</u>	asiel & migratie	C-257/17	C en A	<u>Einduitspraak</u> 26.4.19 <u>arrest</u> 7.11.2018 <u>conclusie</u> 27.6.18
20.4.17	Rb. Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:4032</u>	asiel	C-213/17	X	<u>arrest</u> 5.7.18 <u>conclusie</u> 13.6.18
19.4.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1098</u>	nationaliteit	C-221/17	Tjebbes ea.	<u>Einduitspraak</u> <u>12.2.20</u> <u>Arrest</u> 12.3.19 <u>conclusie</u> 12.7.18
29.3.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:858</u> <u>ECLI:NL:RVS:2017:869</u>	asiel	C-175/17 C-180/17	X	Einduitspraak 26.9.18 <u>ECLI:NL:RVS:2019:457</u> - <u>ECLI:NL:RVS:2019:505</u> <u>Persbericht RvS</u> <u>24.1.18</u> 26.9.2018 <u>arrest</u> (C-175/17) <u>arrest</u> (C-180/17)
3.3.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:346</u> (ingetrokken)	dividendbelasting	C-156/17 C-157/17	Köln-Aktienfonds Deka	<u>Arrest</u> 30.1.20

		ECLI:NL:HR:2017:342 (deels ingetrokken)				Conclusie 5.9.19 Beschikking 12.12.18 C-157/17 ingetrokken
26.1.17	Rb Haag	Den ECLI:NL:RBDHA:2017:872	Asiel	C-48/17	X	arrest 13.11.18 conclusie 22.3.18
23.1.17	Rb Haag	Den ECLI:NL:RBDHA:2017:873	Asiel	C-47/17	X	Einduitspraak 7.5.19 arrest 13.11.18 conclusie 22.3.18
20.12.16	CBb	ECLI:NL:CBB:2016:440	Landbouw	C-667/16	Nooren	Einduitspraak CBb 5.3.19 arrest 6.6.18 conclusie 21.2.18
9.12.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2834	IE	C-644/16	Synthon	Beschikking 23.1.18 doorgehaald
26.10.16	Rb Haag	Den ECLI:NL:RBDHA:2016:12824	Asiel & migratie	C-550/16	A en S	arrest 14.4.2018 conclusie 26.10.17
26.10.16	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2016:4101	SZ	C-551/16	Klein Schiphorst	arrest 21.3.18 conclusie 2arrest9.11.17
30.9.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2195	invoerrechten kippenvlees	C-522/16	X	einduitspraak 29.6.2018 arrest 19.10.17 Geen conclusie
2.9.16	Rb. A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5710	EAB	C-477/16 PPU	Kovalkovas	arrest 10.11.16

						<u>conclusie</u> 19.10.16
16.8.16	Rb A'dam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2016:5206</u>	EAB	<u>C-452/16</u> <u>PPU</u>	Poltorak	<u>arrest</u> 10.11.2016 <u>conclusie</u> 19.10.16
16.8.16	Rb A'dam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2016:5207</u>	EAB	<u>C-453/16</u> <u>PPU</u>	Özçelik	<u>arrest</u> 10.11.2016 <u>conclusie</u> 19.10.16
12.8.16	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2016:1866</u>	btw	<u>C-463/16</u>	Stadion Amsterdam	<u>arrest</u> 18.1.18 Geen conclusie
8.7.16	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2016:1351</u>	vennootschapsbelasting	<u>C-398/16</u>	X BV	<u>einduitspraak</u> 19.10.2018 <u>arrest</u> 22.2.2018 <u>conclusie</u> <u>24.10.17</u>
8.7.16	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2016:1350</u>	vennootschapsbelasting	<u>C-399/16</u>	X NV	<u>einduitspraak</u> 19.10.2018 <u>arrest</u> 22.2.2018 <u>conclusie</u> 24.10.17
4.7.16	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2016:258</u>	landbouw	<u>C-383/16</u>	Vion livestock	Einduitspraak <u>ECLI:NL:CBB:2018:647</u> <u>ECLI:NL:CBB:2018:648</u> <u>arrest</u> 19.10.17 <u>conclusie</u> 29.6.17
9.6.16	Rb Den Haag	<u>ECLI:RBDHA:2016:6389</u>	asiel & migratie	<u>C-331/16</u> en <u>C-366/16</u>	K. ea.	<u>arrest</u> 2.5.18 <u>conclusie</u> 14.12.17

18.5.16	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2016:4032	luchtvaartclaim	C-302/16	Krijgsman	arrest 11.5.17 Geen conclusie
18.5.16	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2016:1351	Habitatrichtlijn	C-281/16	Vereniging Hoeksche waards Landschap	arrest 19.10.17 conclusie 15.6.2017
19.4.16	Hof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2016:3097	landbouw	C-227/16	Arts	arrest 9.11.2017 geen conclusie
29.3.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:515	asiel & migratie	C-225/16	Ouhrami	arrest 26.7.17 conclusie 18.5.17
9.3.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:2350	IE	C-163/16	Louboutin	Einduitspraak 6.2.19 arrest 12.6.18 conclusie 22.6.17
24.2.16	Rb Midden-NL	ECLI:NL:RBMNE:2016:954	arbeid	C-126/16	FNV Smallsteps	arrest 22.6.2017 conclusie 29.3.17
29.1.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:133	douane	C-59/16	The Shirtmakers	Einduitspraak Hoge Raad 15.9.2017 arrest 11.5.17 geen conclusie

NL zaken bij het EHRM

Jaarverslag 2019

- [Jaarverslag 2019 Raad van Europa over de tenuitvoerlegging van uitspraken van het EHRM](#)
- [Website COE Impact of the ECHR](#)

Links en documenten van het EHRM over NL zaken

- [Website COE Impact of the ECHR \(Nederland\)](#)
- [European Court of Human Rights profile for Netherlands](#) (juli 2020) bevat een overzicht van het totaal aantal NL zaken bij het EHRM.
- [Internationale Mensenrechtenprocedures 2018](#)

Cijfers

Begin 2019 waren er in totaal 237 zaken tegen NL aanhangig bij het Hof.

Actuele stand van zaken

Onderstaand een overzicht van NL gecommuniceerde zaken, ontvankelijkheidsbeslissingen en arresten van het EHRM. Het overzicht is nog niet compleet. Daar wordt de komende tijd nog aan gewerkt.

Arresten Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)								
Naam	Datum	Uitkomst	Body	Level	Zaaknr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
Pormes	28.7.20	No violation	Chamber	2	25402/14	8 EVRM	Asiel en migratie	RvS 13.11.2013
S.A.	02.06.20	No violation	Chamber	3	49773/15	3 EVRM 13 EVRM	Asiel en migratie	
Azerkane	02.06.20	No violation	Chamber	3	3138/16	8 EVRM	Asiel en migratie	
A.S.N.	25.02.20	No violation	Chamber	3	68377/17	3 EVRM	Asiel en migratie	
Van de Kolk	28.05.19	Violation	Committee	3	23192/15	6 EVRM	Strafrecht – Geen juridische bijstand politieverhoor	Hoge Raad 18.11.2014 (niet-ontvankelijk)
Corallo	09.10.18*	Violation	Committee	3	29593/17	3 EVRM	Uitlevering en overlevering – Belastingfraude – Sint Maarten - Detentie	Hof Den Haag Hoge Raad 21.3.2017 (niet-ontvankelijk)
Cabral	28.08.18	Violation	Chamber	3	37617/10	6 EVRM	Strafrecht - Getuigenverhoor	Hoge Raad 5.1.2010
X.	10.07.18	No violation	Chamber	3	14319/17	3 EVRM	Uitzetting naar Marokko	Hoge Raad 9.5.2017
Baydar	24.04.18	No violation	Chamber	2	55385/14	6 EVRM	Mensensmokkel - Weigering HR prejudiciële vragen te stellen aan HvJEU	Hoge Raad 21.3.2017

Beslissingen Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)						
Naam	Datum	Beslissing	Zaaknr.	Artikel(en)	Onderwerp	NL rechter
R.B. en N.R.	3.9.20	Strike-out	45067/18	2 EVRM		
Z.N.	28.5.20	Strike-out	71676/14	3 EVRM		

Z.H.	30.1.20	Strike-out	<u>45582/18</u>	3 EVRM	Asiel & migratie	-
El Khalloufi	26.11.19	Inadmissible	<u>37164/17</u>	6 EVRM	Blaastest; recht op advocaat	Rb Amsterdam; Gerechtshof Amsterdam; Hoge Raad (28.3.17)
Omar Mohamud	14.11.19	Strike-out	<u>42922/18</u>	8 EVRM	Asiel & migratie	-
Magassouba	24.10.19	Strike-out	<u>37153/17</u>	3 en 8 EVRM	Asiel & migratie	-
Ahmed Sheek	12.9.19	Strike-out	<u>80450/13</u>	8 EVRM	Asiel & migratie	-
T.E.	3.9.19	Inadmissible	<u>43462/16</u>	4 EVRM	Asiel & migratie	Rechtbank Den Haag Raad van State
A.A. e,a.	29.8.19	Strike-out	<u>28190/18</u>	3 EVRM	Asiel; Libië	
Nevé	25.6.19	Inadmissible	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Amsterdam 27.9.16
Badullah	25.6.19	Inadmissible	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Rotterdam 21.3.2016
N.K.	6.6.19	Strike-out	<u>58572/14</u>	3 EVRM	Asiel & migratie	-
Said	12.3.19	Inadmissible	<u>34299/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 18.04.2013
Heerawi	12.3.19	Inadmissible	<u>36558/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Aghmadi en Yaghubi	12.3.19	Inadmissible	<u>70475/14</u> <u>70530/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Dorani en Khawati	12.3.19	Inadmissible	<u>71815/14</u> <u>71827/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
A.J.	17.1.19	Strike-out	<u>82077/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Irak	-
A.R.B.	17.1.19	Strike-out	<u>8108/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan	-
Yeshtla	15.1.19	Inadmissible	<u>37115/11</u>	8 EVRM 14 EVRM	Huurtoeslag en immigratie	Raad van State 28.11.2009
Vidgen	8.1.19	Inadmissible	<u>68328/17</u>	6 EVRM	Strafrecht	Hoge Raad 06.06.2006
A.I.	20.11.18	Inadmissible	<u>36196/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Rb Den Haag, zittingsplaats Den Bosch, 28.2.2014
A.S.	20.11.18	Inadmissible	<u>20102/13</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 11.3.2013
W.M.	20.11.18	Inadmissible	<u>12708/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 2.9.2015
Herrie	20.11.18	Inadmissible	<u>44116/12</u>	6 EVRM	Strafrecht - Werknemer AIVD geeft info door	Rb Den Haag Hof Den Haag Hoge Raad
Zaloilo	15.11.18	Strike-out	<u>23179/12</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	

M.A.	16.10.18	Strike-out	42572/15	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Myanmar	Raad van State 25.02.2015
Cüzdan	25.9.18	Strike-out	6315/08 en 9597/12	8 EVRM 13 EVRM	Asiel & migratie	-
Cernea	25.9.18	Strike-out	62318/16	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Voicu	25.9.18	Strike-out	34414/17	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Kake en Camara	4.9.18	Strike-out	63913/17	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Barry	4.9.18	Strike-out	66238/16	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
P.N.	10.7.18	Strike-out	10944/13	3 EVRM 8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Uitzetting Rwanda	-
Orbulescu	10.7.18	Strike-out	1704/17	5 EVRM	Strafrecht – Europees aanhoudingsbevel Roemenië – Detentie, duur	-
Breijer	3.7.18	Inadmissible	41596/13	6 EVRM	Strafrecht – Onmogelijkheid getuige a charge horen	Hoge Raad 29.01.2013
Touré	3.7.18	Strike-out	14778/18	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
A.G. en M.M.	26.6.18	Inadmissible	43092/16	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Iran/Afghanistan	-
Zaloilo	12.6.18	Inadmissible	60035/12	5 EVRM 6 EVRM	Strafrecht – Immigratiedetentie, rechtmatigheid - Horen getuigen a décharge	-
Ahdour	5.6.18	Strike-out	45140/10	8 EVRM 14 EVRM	-	-
Soumah	5.6.18	Strike-out	61452/15	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Cerci	10.4.18	Strike-out	25392/14	8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Criminele vreemdeling, inreisverbod	-
Said Good	23.1.18	Inadmissible	50613/12	3 EVRM 5 EVRM	Asiel – Opvangfaciliteiten asielzoeker	-
Haddaouchi	16.1.18	Inadmissible	4965/10	2 Protocol 4	Omgevingsrecht – Huisvestingsvergunning	-

Aanhangige gecommuniceerde zaken					
Naam	Datum	Nr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
Asaad	16/10/20	31007/20	3 EVRM	Asiel & Migratie	

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 11 (november)

Italmoda Mariano Previti e.a.	13.10.20	16395/18	7 EVRM	Btw – Fraude – geen straf zonder wet	
W.R.	6.10.20	989/18	6 EVRM	Eerlijk proces; afwezigheid advocaat bij politieverhoor en onderzoek	
Jneid	29.9.20	57264/18	10 EVRM; 2 Vierde Protocol	Vrijheid van verplaatsing; meningsuiting, godsdienst; terrorismebestrijding ; gebiedsverbod	
A.M.A.	3.9.20	23048/19	3 EVRM	Asiel & Migratie	
Van Slooten	31.8.20	45644/18	8 EVRM	Familierecht; ouderlijke macht	
Hoeste	27.8.20	71507/16	6 EVRM	Recht op eerlijk proces; advocaat bij politieverhoor	
Snijders	16.7.20	56440/15	6 EVRM	Recht op eerlijk proces	
John	19.5.20	7320/20	3 EVRM	Detentie	-
Kuyt	15.4.20	19365/19	6 EVRM	Procesrecht	
V.A. and Others v the Netherlands and Italy	16.1.20	48062/19	3 EVRM	Asiel - Dublinverordening	
F.O and Others v. the Netherlands and Italy	16.1.20	48125/19	3 EVRM	Asiel - Dublinverordening	
M.T.	11.10.19	46595/19	3 EVRM	Asiel	
Koomen	17.9.19	298/15	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	10.7.14 Hof Amsterdam
R.B. en N.R. Strike out 3.9.20 45067/18	2.9.19	45067/18	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven - Psychiatrie	4.4.18 Hof Amsterdam
M.Ö.	30.8.19	45036/18	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	15.3.18 Hof Den Haag
Eikenaar	30.8.19	52053/18	2, 3 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	9.5.18 Hof Den Haag
Z.J.	12.7.19	45582/18	3 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
M.J.	12.7.19	49259/18	3 EVRM 13 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
Y.F.C. e.a.	25.6.19	21325/19	3 EVRM 5 EVRM 4 Prot. 4	Vreemdelingendetentie op Curacao – Uitzetting Venezuela	
Muse Shire e.a.	15.5.19	9922/18	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Omar Muhamud	9.4.19	42922/18	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Nelissen	5.3.19	585/19	6 EVRM	Strafrecht – Redelijke termijn	Hoge Raad 28.8.18 Rb Limburg 27.7.15
T.M. en S.Y.M	18.2.19	33515/16	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Pakistan	-
Ships Waste Oil Collector B.V.	14.12.18	2799/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)

Burando Holding B.V. v	14.12.18	3124/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Port Invest B.V.	14.12.18	3205/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Janssen de Jong Groep B.V. e.a.	13.12.18	2800/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb
N.K. strike-out 6.6.19	26.10.18	58572/14	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Soedan	-
X	15.10.18	72631/17	6 EVRM	Strafrecht – Diefstal – Afwijzing aanhoudingsverzoek	Hoge Raad 9.5.2017
Dijkhuizen	3.9.18	61591/16	6 EVRM	Strafrecht – Detentie in Peru – uitlevering – deelname aan proces via video	-
A.A. Strike-out 29.8.19	31.8.18	28190/18	3 EVRM	Asiel – Uitzetting familie naar Libië	Raad van State 4.1.2018
Azerkane Arrest; no violation 2.6.18	30.05.2018	3138/16	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	-
G. e.a.	16.01.2018	530/18	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh	-
Soumah e.a. Strike-out 5.6.18	15.12.2017	61452/15	3 EVRM	Asiel - Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
de Legé	24.11.2017	58342/15	6 EVRM	Belastingrecht – Fraude inkomstenbelasting – Bewijsvergaring, zelfincriminatie	Hoge Raad 29.05.2015
Stichting Landgoed Steenberg e.a.	22.11.2017	19732/17	6 EVRM	Bestuursrecht – Toegang tot de rechter – Bekendmaking besluit online, onvoldoende kenbaar	-
A.S.N. en T.K.M. Arrest 25.2.2020	22.11.2017	68377/17	2 EVRM 3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh familie	-
Canword	20.10.2017	21464/15	3 EVRM	Strafrecht – Levenslang – Herbeoordeling/Pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Lake	20.10.2017	2445/17	3 EVRM	Strafzaak – Levenslang - Herbeoordeling/pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Zohlandt	29.08.2017	69491/16	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Ontbreken rechtvaardigingsgrond vrijheidsbeneming	Gerechtshof Den Haag 18.08.2016
Hasselbaink	29.08.2017	73329/16	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Gerechtshof Den Haag 01.09.2016
Badullah Inadmissible	24.05.2017	54892/16	6 EVRM	Strafzaak – Vermoeden van onschuld - Voorarrest	Rechtbank Rotterdam 31.03.2016

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 11 (november)

25.6.19					
Nevé Inadmissible 25.6.19	19.05.2017	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Vermoeden van onschuld	Rechtbank Amsterdam 09/12/2014
M.B.	08.03.2017	<u>71008/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Rechtbank Rotterdam 19.11.2016
T.E. Inadmissible 3.9.19	28.07.2016	<u>43462/16</u>	4 EVRM 8 EVRM	Asiel – Mensenhandel – familieleven	-
Keskin	28.06.2016	<u>2205/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Klacht motiveringsplicht (80a RO) – Oproep getuigen	Hoge Raad 08.09.2015
Pormes Arrest; No violation 28.7.20	13.11.2014	<u>25402/14</u> <u>Arrest</u> <u>EHRM</u> <u>28.7.2020</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	Raad van State 13.11.13